

Norsk for ungdom

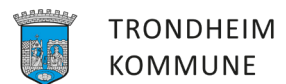
Åsta Øvregard
Olaf Anders Husby
Priscilla Ringrose

Norsk for ungdom er et kurs spesielt rettet inn mot ungdom med flyktningebakgrunn i alderen 18 - 25 år. Kurset starter på begynnernivå A1, dekker elementært nivå A2 og går et stykke inn i mellomnivå B1. Totalt inneholder kurset 18 kapitler, hvert av dem har 4 delkapitler.

Nettversjonen av boka ligger på <https://www.ntnu.edu/learnnowyouth>
Der finner du grammatikkoppgavene til alle kapitlene i denne bok (under hvert delkapittel), i tillegg til linkene til filmer og interaktive oppgaver tilknyttet til kurset.

Norsk for ungdom er utviklet under prosjektet LIM - Language, Integration, Media og er en videreutvikling av det nettbaserte kurset LearnNow. Norsk for ungdom er utviklet med støtte fra Forskningsrådets FINNUT programmet (Forskning og innovasjon i utdanningssektoren), Orkdal Kommune, Trondheim Kommune og Trøndelag fylkeskommune.

Grafisk formgivning: Juliette Ringrose
Foto: Maud Nestgaard, Britta Paasch, Patrik Mørch Petersen

INNHOOLDSFORTEGNELSE

Kapittel

1

Hei!

1.1 Hei!	s. 12
1.2 Hva heter du?	s. 12
1.3 Hvor kommer du fra?	s. 13
1.4 Snakker du arabisk?	s. 13

GRAMMATIKK	
Nettvesjon	s. 133
Ordstilling - helsetning	s. 133
Spørsmål	s. 133
Spørreord	s. 133
Nasjonaliteter	s. 133
EKSTRA: Å hilse	s. 184
Verb	s. 184
Hvordan uttaler man hv-	s. 184

LÆRINGSMÅL

- Å presentere seg selv
- Å lage enkle setninger

Kapittel

2

Til Norge

2.1 Hoda reiser til Norge	s. 14
2.2 Ali venter	s. 15
2.3 Rana snakker med Eva	s. 16
2.4 Hei, pappa!	s. 17

GRAMMATIKK	
Personlig pronomen, subjektsform	s. 134
Verb: Infinitiv	s. 134
Verb: Presens	s. 134
Substantiv - kjønn	s. 135
Utelate en/ei/et	s. 135
Ordstilling - Helsetning	s. 135
Nekting	s. 136
Konjunksjon	s. 136
Preposisjon	s. 136
EKSTRA: Tall	s. 185
Nasjonaliteter	s. 185

LÆRINGSMÅL

- Å lage enkle setninger og spørsmål
- Tall

Kapittel

3

Et nytt hjem

3.1 Nå er Hoda i Trondheim	s. 18
3.2 De bor i Nyveien 24	s. 19
3.3 Rana snakker ikke norsk	s. 21
3.4 Samis rom	s. 22

GRAMMATIKK	
Personlig pronomen, objektsform	s. 137
Verb: Hjelpeverb + infinitiv	s. 137
Substantiv - Bestemt form	s. 138
Substantiv - Flertall	s. 138
Substantiv - Genitiv	s. 139
Ordstilling - <i>Det er</i>	s. 139
EKSTRA: Dagene, rom, møbler og ting i huset, Bygninger	s. 186

LÆRINGSMÅL

- Å spørre om informasjon
- Å lage enkle, nektende setninger
- Vokabular: Møbler, dagene, tidsuttrykk

Kapittel

4

Nabolaget

4.1 Hoda har ingen venner	s. 23
4.2 Katten	s. 24
4.3 God morgen, Hans!	s. 25
4.4 Ali sender en pakke	s. 26

GRAMMATIKK	
Verb - Imperativ form	s. 140
Adverb - Til stedet/På stedet	s. 140
Spørreord - Hvilken, hvilket, hvilke	s. 140
EKSTRA: Hva er klokka	s. 187
Ordenstall	s. 187
Datoer	s. 187

LÆRINGSMÅL

- Å spørre om veien
- Tidsuttrykk og klokka
- Ordenstall

Kapittel 5 Nye venner

5.1 Nye venner	s. 28
5.2 Fotball	s. 30
5.3 I butikken	s. 32
5.4 Hoda begynner i barnehagen	s. 34

GRAMMATIKK	
Refleksive pronomen	s. 141
Refleksive verb	s. 141
Adjektiv	s. 142
Preposisjoner: I, På, Til, Hos	s. 142
EKSTRA: Farger	s. 188
Mat og drikke	s. 188

LÆRINGSMÅL

- Å forklare veien, retninger
- Å beskrive utseende og egenskaper
- Vokabular: Mat, farger

Kapittel 6 En tur til byen

6.1 Frokost	s. 35
6.2 Ali er glad i Trondheim	s. 37
6.3 Sami trenger ei ny bukse	s. 38
6.4 På kafé	s. 40

GRAMMATIKK	
Pekeord	s. 144
Verb - Infinitiv	s. 144
Adjektiv	s. 145
Liten og annen	s. 146
EKSTRA: Fritid	s. 188
På badet	s. 189
På kjøkkenet	
På Kjøpesenteret	
Klær	

LÆRINGSMÅL

- Å beskrive utseende og egenskaper
- Å kjøpe klær, å gå på kafé
- Vokabular: dekketøy, mat og drikke, bygninger, shopping, klær

Kapittel 7 En ny start

7.0 Filmen «En ny start»	s. 42
7.1 Ahmed forteller om seg selv	s. 43
7.2 E-post fra Ahmed til Biniam	s. 44
7.3 Ingvild forteller om seg selv	s. 45
7.4 Ingvild og Jon	s. 46

GRAMMATIKK	
Verb - Preteritum	s. 147
Svake verb	s. 147
Sterke verb	s. 148
Substantiv i hankjønn	s. 148
Adjektiv - andre bøyningsmetoder	s. 149
Ord for mengder	s. 149
EKSTRA: Verbklasser 1-4	s. 190
Sterke verb	s. 190
Tidsuttrykk	s. 190

LÆRINGSMÅL

- Å fortelle om fortida
- Å snakke om følelser
- Vokabular: verb i preteritum, følelser

Kapittel 8 Vennskap og kjærlighet

8.1 Ali forteller om seg selv	s. 48
8.2 Jon møter Ali	s. 49
8.3 Lisa forteller om seg selv	s. 50
8.4 Lisa er forelsket	s. 51

GRAMMATIKK	
Verbet "å se ut"	s. 150
Grammatikken fra kap. 7 repeteres	
EKSTRA: Personlige egenskaper - synonymer og antonymer	s. 191

LÆRINGSMÅL

- Å fortelle om fortida
- Å snakke om følelser
- Å beskrive folks egenskaper
- Vokabular: verb i preteritum, følelser

Kapittel 9 Skole og fritid

9.1 Yosef har vært på fest	s. 53
9.2 Ut på tur, aldri sur!	s. 55
9.3 Det rette svaret	s. 57
9.4 Jeg har ikke tid!	s. 59

GRAMMATIKK	
Verb - Presens perfektum	s. 151
Svake verb klasse 1-4	s. 152
Noen sterke verb	s. 153
Hjelpesverb	s. 154
Adjektiv	s. 154
Helsetning og leddsetning	s. 155
EKSTRA: Været	s. 191
Klasserom	s. 191
Svake verb klasse 1-4	s. 192
Sterke verb	s. 192

LÆRINGSMÅL

- Å fortelle om fortida
- Fritid og natur
- Skolekultur

Kapittel 10 Yrker og arbeidsliv

10.1 Jeg trenger en jobb	s. 61
10.2 Hva skal jeg bli?	s. 63
10.3 Drømmer og planer	s. 65
10.4 Ali vil skifte jobb	s. 67
10.5 Introduksjon til filmen «Avslag»	s. 68

GRAMMATIKK	
Possessiver (eiendomsord)	s. 156
Ubestemt pronomen: en/man	s. 157
Sammensatte substantiv	s. 158
Da - når	s. 158
EKSTRA: Partikkelverb	s. 193
Ikke heller	s. 193

LÆRINGSMÅL

- Å snakke om utdanning, jobb og yrker

Kapittel 11 Kropp, helse og sykdom

11.1 Yosef sover dårlig	s. 69
11.2 Fotballaget	s. 71
11.3 Er Yosef gal?	s. 72
11.4 Holdninger til sex	s. 74

GRAMMATIKK	
Pronomen - Refleksive possessiver	s. 159
Verb - synes, tro, tenke	s. 159
Adjektiv - Sammenligning	s. 160
Adverb	s. 161
EKSTRA: Sykdom	s. 194
Hvor ofte?	s. 194
Kroppen	s. 194

LÆRINGSMÅL

- Å snakke om kropp, helse og sykdom

Kapittel 12 Fester og høytider

12.1 17. mai	s. 76
12.2 Rus(s) eller ikke rus(s)?	s. 78
12.3 Gratulerer med dagen, Minal!	s. 80
12.4 Ramadan, id og jul	s. 82

GRAMMATIKK	
Helsetning	s. 162
Leddsetning	s. 162
Kort svar	s. 163
Fordi - Derfor	s. 164
Ja - Jo	s. 164
Så	s. 164
EKSTRA: Ja - Jo	s. 196
Påske	
Det	

LÆRINGSMÅL

Å snakke om:

- 17. mai og russefeiring
- holdninger til alkohol og rus
- bursdagsfeiring
- ramadan og jul

INNHOOLDSFORTEGNELSE

Kapittel

13

Kultur

13.1 Biblioteket	s. 84
13.2 Idrett og trening	s. 86
13.3 Fargespill	s. 88
13.4 Religion og livssyn	s. 90

GRAMMATIKK	
S-verb	s. 165
Adjektiv som substantiv	s. 165
Kommaregler	s. 166
EKSTRA: S-verb	s. 197
Sammenligning med adjektiver og kvantorer	s. 197
Hobbyer	s. 198
Religion	s. 198
Utlandet - utenlandsk, utlandet - utenlands	s. 198

LÆRINGSMÅL

Å snakke om:

- tilbud på biblioteket
- idrett og trening
- Kulturskolen
- religion og livssyn

Kapittel

14

Familie, kjærlighet og venner

14.1 Familie	s. 92
14.2 Foreldre og venner fra to verdener	s. 94
14.3 Forelskelse, kjærlighet og ekteskap	s. 96
14.4 Ved første blick	s. 98

GRAMMATIKK	
Sammensatte substantiv	s. 167
Legge/sette, ligge/stå/sitte	s. 168
Irregulære substantiv	s. 169
EKSTRA: Mer om sammensatte substantiv	s. 199
Sammensatte adjektiv	s. 200
Familieord	s. 201

LÆRINGSMÅL

Å snakke om:

- familie
- kulturkonflikter mellom hjemland og Norge, foreldre og ungdom
- kjærlighet og ekteskap

Kapittel

15

Identitet

15.1 På hytta	s. 100
15.2 Innafor - utafor?	s. 102
15.3 Identitet	s. 104
15.4 Ensomhet	s. 106

GRAMMATIKK	
Setninger - Indirekte tale	s. 171
Indirekte spørsmål	s. 172
Adverb med to former	s. 173
EKSTRA: At - om	s. 202

LÆRINGSMÅL

Å snakke om:

- hytteliv som norsk kultur
- kulturkonflikter mellom hjemland og Norge, foreldre og ungdom

Kapittel

16

Ung innvandrer i Norge

16.1 Snakk med dem!	s. 108
16.2 Blir Astrid med på hyttetur?	s. 110
16.3 Hijab i Norge	s. 112
16.4 Generasjonsforskjeller	s. 114

GRAMMATIKK	
Setninger med ordet "det"	s. 174
Presentering	s. 175
Begge	s. 176
Både - og	s. 176
Verken - eller	s. 176
Jo	s. 177
EKSTRA: Refleksive uttrykk	s. 203
Det + verb	s. 205
Begge - både	s. 205

LÆRINGSMÅL

Å snakke om:

- fremmedfrykt og fordommer
- forskjellige interesser
- kulturforskjeller og generasjonsforskjeller

Kapittel 17 Her eller der?

17.1 Hvorfor er du her?	s. 116
17.2 Jon planlegger et intervju	s. 118
17.3 Returvedtak	s. 120
17.4 En hemmelig plan	s. 122

GRAMMATIKK	
Tellelige og utellelige substantiv	s. 178
All, alt, alle, hele	s. 178
Ordenstall	s. 179
EKSTRA: Kommaregler	s. 206

LÆRINGSMÅL

Å snakke om:

- å være innvandrer i Norge
- innvandringspolitikk

Kapittel 18 Jeg må finne meg en jobb!

18.1 Jobb!	s. 125
18.2 Kvalifikasjoner – språk	s. 127
18.3 Kvalifikasjoner – arbeid	s. 129
18.4 Lisa og Jon	s. 131
18.5 Introduksjon til filmen «Framtida»	s. 132
18.6 Introduksjon til filmene «Framtida er nå»	s. 132

GRAMMATIKK	
Verbene kjenne, kunne, vite	s. 180
Verbene være/bli og ha/få	s. 180
Passiv	s. 181
S-passiv	s. 181
Bli-passiv	s. 182
Presens partisipp	s. 183
EKSTRA: Sammensatte verb	s. 207
Løst og fast sammensatte verb	s. 208
Fra aktiv til passiv	s. 209

LÆRINGSMÅL

Å snakke om:

- jobbsøking
- kvalifikasjoner, språk og utdanning

Rana

Navn: **Rana**
 Syrer, pleieassistent, flyktning
 Religion: **Muslim**
 Alder: **36 år**
 Familie: **Gift med Ali, ei datter og en sønn**
 Bor: **I en leilighet med familien**
 Jobb: **Husmor. Seinere: Pleieassistent**
 Personlighet: **Omtenkksom, rolig, klok, følsom**
 Elsker: **Familien sin**
 Venner: **Lisa, Jon**

Ali

Navn: **Ali**
 Syrer, ingeniør, flyktning
 Religion: **Muslim**
 Alder: **40 år**
 Familie: **Gift med Rana, ei datter og en sønn**
 Bor: **I en leilighet med familien**
 Jobb: **Fabrikkarbeider. Seinere: Personlig assistent**
 Personlighet: **Morsom, livlig, omsorgsfull, diplomatisk**
 Elsker: **Familien sin**
 Venner: **Jon, Lisa, Erik, Per, Arne**

Hoda

Navn: **Hoda**
 Ali og Ranas datter
 Alder: **5 år**

Sami

Navn: **Sami**
 Ali og Ranas sønn
 Alder: **16 år**

Erik

Per

Arne

Erik, Per og Arne:
**Kolleger av Ali på
sjokoladefabrikken.**

Hans

Ola

Anne

Hans, Ola og Anne:
Naboer av Rana og Ali

Ahmed

Navn: **Ahmed**
 Religion: **Afghaner, flyktning, skoleelev**
 Alder: **Muslim**
 Familie: **18 år**
 Bor: **Mor og søsken i Afghanistan**
 Personlighet: **Først hos Jon, siden i et bofellesskap**
 Elsker: **Vennlig, modig, sterk, sosial**
 Venner: **Gode venner, frihet, framtidsmuligheter**
Jon, Biniam, Amina. Etter hvert: Ingvild, Yosef, Khalid, Iman, Ali, Rana

Ingvild

Navn: **Ingvild**
 Religion: **Nordmann, skoleelev**
 Alder: **Kristen, ikke særlig religiøs**
 Familie: **17 år**
 Bor: **Foreldre og en bror, Jon**
 Personlighet: **Sammen med foreldrene**
 Elsker: **Impulsiv, utålmodig, glad, åpen, full av energi**
 Venner: **Venner, dans, konserter**
Mange! Mina, Iman, Yosef, Petter, Lisa, Ali, Rana osv.

Jon

Navn: **Jon**
Nordmann. Journalist. Flyktningguide for Ahmed.
Religion: **Kristen, men ikke særlig religiøs**
Alder: **27 år**
Familie: **Foreldre og ei søster, Ingvild**
Bor: **Alene i leilighet i sentrum av Trondheim**
Personlighet: **Nysgjerrig, distré, utadvendt, idealistisk, kunnskapsrik**
Elsker: **Mennesker, aktivitet, engasjement**
Venner: **Lisa, Ali, Rana, Ahmed, Astrid, Per. Mange bekjente.**

Lisa

Navn: **Lisa**
Nordmann, elektriker
Religion: **Kristen**
Alder: **26 år**
Familie: **Leier en leilighet**
Bor: **Konsulent i Trondheim kommune, tidligere elektriker**
Personlighet: **Blid, selvstendig, smart, snill, klok**
Elsker: **Jon**
Venner: **Jon, Ingvild, Ali, Rana, Yosef**

Yosef

Navn: **Yosef**
Eritreer, flyktning, skoleelev
Religion: **Kristen**
Alder: **17 år**
Familie: **Mor og bror i Eritrea**
Bor: **I bofellesskap med Khalid og Omar**
Personlighet: **Selvsikker, trygg, impulsiv, lojal, snill**
Elsker: **Mamma**
Venner: **Khalid, Omar, Ahmed, Ingvild, Mina, Iman, Petter osv.**

Khalid

Navn: **Khalid**
Afghaner, asylsøker, skoleelev
Religion: **Muslim**
Alder: **19**
Familie: **Søsken i Afghanistan**
Bor: **I bofellesskap med Yosef og Omar**
Personlighet: **Varm, gavmild, praktisk**
Elsker: **Venner, trygghet, god mat**
Venner: **Yosef, Omar, Ahmed**

Mina

Navn: **Mina**
Thai, skoleelev
Religion: **Buddhist**
Alder: **17 år**
Familie: **Mor og far**
Bor: **Sammen med foreldrene**
Personlighet: **Selvsikker, intelligent, ambisiøs, fordomsfri, tolerant**
Elsker: **Vitenskap, datamaskiner, mennesker**
Venner: **Ingvild, Sara, Iman, Yosef, Petter, Ahmed og mange andre**

Iman

Navn: **Iman**
Somalier, skoleelev
Religion: **Muslim**
Alder: **18 år**
Familie: **En bror i Trondheim, stor familie i Somalia**
Bor: **Sammen med broren i en leilighet**
Personlighet: **Stolt, stilig, viljesterk, musikalsk**
Elsker: **Allah, familien sin, musikk**
Venner: **Mina, Ingvild, Yosef, Ahmed**

Astrid

Navn: **Astrid**
Nordmann, sminkør, blogger
Religion: **Kristen, men ikke særlig religiøs**
Alder: **25 år**
Familie: **Leier en leilighet**
Bor: **Ekspeditør i et parfymeri**
Personlighet: **Selvsikker, sosial, forfølgelig**
Elsker: **Vakre ting, klær, filmer, luksus**
Venner: **Mange, bl.a. Jon**

Amir

Navn: **Amir**
Flyktning som Jon intervjuet for noen år siden.

1.1 Hei!

- Hei! Jeg heter Yosef. Jeg kommer fra Eritrea.
- Hei! Jeg heter Lisa. Jeg kommer fra Norge.
- Hei! Jeg heter Mina. Jeg kommer fra Thailand.
- God dag! Jeg heter Ali Aboud. Jeg kommer fra Syria.

Yosef

Lisa

Mina

Ali

Ahmed

_____ en dag
 _____ Eritrea
 _____ fra
 _____ god
 _____ god dag
 _____ hei
 _____ å hete
 _____ jeg
 _____ å komme
 _____ Norge
 _____ Syria
 _____ Thailand

1.2 Hva heter du?

- Ali: Hva heter du?
 Mina: Jeg heter Mina.
 Ali: Hvor kommer du fra?
 Mina: Jeg kommer fra Thailand.
 Ali: Hyggelig å hilse på deg!

_____ deg
 _____ du
 _____ å hilse
 _____ hva
 _____ hvor
 _____ hyggelig
 _____ på
 _____ å

1.3 Hvor kommer du fra?

Yosef: Hei! Jeg heter Yosef. Hva heter du?
Lisa: Jeg heter Lisa.
Yosef: Er du norsk?
Lisa: Ja, jeg er norsk. Hvor kommer du fra, Yosef?
Yosef: Jeg kommer fra Eritrea.

er

ja

norsk

1.4 Snakker du arabisk?

Lisa: Er du nordmann, Ahmed?
Ahmed: Nei, jeg kommer fra Afghanistan. Jeg er afghaner.
Lisa: Snakker du dari?
Ahmed: Ja, jeg snakker dari, arabisk, engelsk og norsk.

Ali: Mina, kommer du fra Indonesia?
Mina: Nei, jeg er thai.
Ali: Snakker du arabisk?
Mina: Nei, jeg snakker thai, fransk, engelsk og norsk.

afghaner

Afghanistan

arabisk

dari

engelsk

fransk

Indonesia

nei

norsk

og

å snakke

thai

2.1 Hoda reiser til Norge

Hoda kommer fra Syria. Hun er fem år gammel. Hoda reiser med fly. Hun reiser sammen med mamma og Sami. De flyr fra Athen i Hellas til Trondheim i Norge. De reiser til pappa. Han bor i Norge. Han venter på Værnes.

- _____ Athen
_____ bor (å bo)
_____ de
_____ fem
_____ et fly
_____ flyr (å fly)
_____ gammel
_____ han
_____ Hellas
_____ hun
_____ i
_____ ei mamma
_____ med
_____ en pappa
_____ reiser (å reise)
_____ sammen
_____ til
_____ Trondheim
_____ venter (å vente)
_____ Værnes
_____ et år

2.2 Ali venter

Ali

Ali er syrisk. Han er førti år gammel. Han er gift med Rana. De har ei datter, Hoda, og en sønn, Sami.

Nå er Ali på Værnes. Han sitter på en kafé. Ali venter på Rana, Sami og Hoda.

Petter: Unnskyld, er det ledig her?

Ali: Ja, vær så god!

Petter: Takk! Venter du på et fly?

Ali: Ja, jeg venter på et fly fra Athen. Og du?

Petter: Jeg også.

Ali: Jeg heter Ali Aboud.

Petter: Hyggelig å hilse på deg! Jeg heter Petter Hansen.

ei datter

det

ei

en

et

førti

gift

god (vær så god)

har (å ha)

her

en kafé

ledig

nå

også

sitter (å sitte)

syrisk

en sønn

så (vær så god)

takk

unnskyld

vær så god

2.3 Rana snakker med Eva

Rana

Rana, Hoda og Sami lander på Værnes. Rana snakker med ei dame.
De snakker engelsk.

Rana: Hyggelig å treffe deg. Jeg heter Rana Shami.

Eva: Eva Berg. Hyggelig å treffe deg, også. Har du to barn?

Rana: Ja, jeg har en gutt og ei jente.
De er fem og seksten år. Dette er Hoda.

Eva: Hei, Hoda! Jeg heter Eva.

Hoda: Hei!

Rana: Reiser du alene, Eva?

Eva: Ja, jeg reiser alene, men jeg har også familie. Jeg er gift, og vi har ei datter. Hun heter Åse og er atten år. Hun venter her på Værnes.

Rana: Så hyggelig! Bor dere i Trondheim?

Eva: Ja, vi bor på Lade. Nå ser jeg Åse! Ha det bra!

Rana: Ha det!

_____ alene _____

_____ atten _____

_____ et barn _____

_____ bra _____

_____ ei dame _____

_____ dere _____

_____ dette _____

_____ en familie _____

_____ en gutt _____

_____ ha det _____

_____ ha det bra _____

_____ ei jente _____

_____ Lade _____

_____ å lande _____

_____ men _____

_____ seksten _____

_____ å se _____

_____ to _____

_____ å treffe _____

_____ vi _____

2.4 Hei, pappa!

Ali venter på Hoda, Sami og Rana. Nå kommer de! De ser Ali, og Hoda roper.

Hoda: Pappa! Hei, pappa, her er vi!

Ali: Hoda! Sami! Rana! Så godt å se dere! Velkommen til Norge!

Rana: Endelig er vi sammen igjen!

Ali: Ja, nå er vi sammen igjen. Hvordan går det med dere?

Sami: Det går bra, men jeg er trøtt.

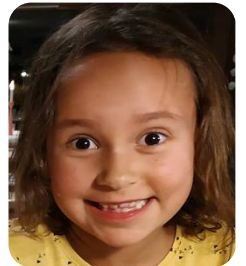
Hoda: Jeg er også trøtt.

Ali: Ja, det er en lang reise, men nå drar vi hjem.

Sami: Bra!

Ali

Hoda

Sami

Rana

- _____ å dra
- _____ endelig
- _____ godt
- _____ å gå
- _____ hjem
- _____ igjen
- _____ hvordan
- _____ å kjøre
- _____ lang
- _____ en reise
- _____ å rope
- _____ trøtt
- _____ velkommen

3.1 Nå er Hoda i Trondheim

Det er lørdag morgen. Hoda ligger og tenker. Nå er hun i Trondheim i Norge. Her skal de bo. Hun skal gå i en barnehage her. Sami skal gå på en skole. Mamma skal være hjemme, og pappa jobber på en fabrikk. Mamma kommer inn til Hoda. Hun smiler.

Mamma: God morgen, Hoda!

Hoda: Hei, mamma. Hva skal vi gjøre i dag?

Mamma: Vi skal være hjemme. Vi skal være sammen, du og Sami og pappa og jeg.

Hoda: Hva skal vi gjøre hjemme?

Mamma: Nå skal vi spise frokost. Kommer du?

Hoda: Ja, jeg kommer.

Mamma: Sami! Ali! Vi skal spise frokost!

De spiser frokost sammen. Det er hyggelig. Sami sier noe morsomt. Pappa ler, og mamma smiler. Hoda tenker. Hun er i Norge nå. Hun kjenner bare mamma, pappa og Sami her. Hun må finne en venn.

_____ bare _____

_____ en barnehage _____

_____ en fabrikk _____

_____ å finne _____

_____ en frokost _____

_____ å gjøre _____

_____ god morgen _____

_____ hjemme _____

_____ inn _____

_____ å jobbe _____

_____ å kjenne _____

_____ å le _____

_____ å ligge _____

_____ en lørdag _____

_____ en morgen _____

_____ morsomt _____

_____ å måtte _____

_____ noe _____

_____ å si _____

_____ en skole _____

_____ å skulle _____

_____ å smile _____

_____ å spise _____

_____ å tenke _____

_____ en venn _____

3.2 De bor i Nyveien 24

Ali, Rana, Sami og Hoda bor i Nyveien 24. Det er en leilighet med fire rom, et kjøkken og et bad. På badet er det et toalett, en vask og en dusj. På kjøkkenet er det et bord og fire stoler. Ett rom er stue. I stua er det en sofa, to stoler og en TV. Tre rom er soverom. I soverommene er det senger og skap.

Lørdag formiddag ringer en mann på døra. Ali lukker opp for ham. En gutt står ved siden av mannen.

Hans: Hei! Jeg heter Hans Olsen. Vi er naboer. Jeg bor i huset ved siden av.

Ali: Hei! Jeg heter Ali Aboud, men du kan kalle meg Ali.

Hans: Hyggelig å møte deg, Ali.

Ali: Familien min er i stua. Vil dere komme inn og hilse på dem?

Hans: Ja, gjerne!

Ali: Hva heter gutten din?

Hans: Han heter Ola.

Ali: Hei Ola! Jeg har også en gutt. Han heter Sami og er seksten år. Hvor gammel er du?

Ola: Jeg er femten.

Ali: Så bra! Dette er kona mi, Rana. Rana, dette er Hans og Ola.

Rana: Hei!

Hans: Hei! Jeg bor i huset ved siden av sammen med Anne.

Ali: Og her er Hoda.

Hans: Hei Hoda!

Ola: Hvor er Sami?

Ali: Han er ikke hjemme nå.

Ali og Hans snakker sammen i ti minutter. Så må Hans og Ola gå. De skal dra til byen med Anne.

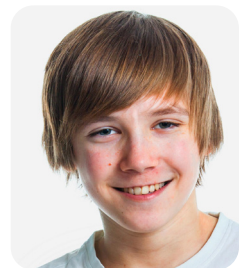
Hoda ser etter dem. Kanskje Hans og Anne har ei jente også?

Hans

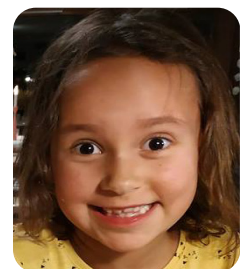
Ali

Ola

Rana

Hoda

av
et bad
et bord
en by
dem
din
en dusj
ei dør
ett
etter
femten
fire
for
en formiddag
gjærne
ham

et hus
ikke
å kalle
kanskje
et kjøkken
ei kone
en leilighet
å lukke opp
en mann
meg
et minutt
å møte
en nabo
å ringe
et rom
ei seng
siden
et skap
en sofa
et soverom
en stol
ei stue
å stå
ti
et toalett
tre
en TV
en vask
ved
å ville

3.3 Rana snakker ikke norsk

Rana går rundt i leiligheten. Hun liker den. Hun går fra rom til rom, fra badet til stua og fra stua til kjøkkenet. Hun tar på stolene og bordet på kjøkkenet. Gjennom vinduet ser hun naboene, Hans og Anne Olsen. Hun vil gjerne snakke med dem. Men hva heter maq'ad på norsk? Hva heter tawila på norsk? Rana snakker arabisk og engelsk. På norsk kan hun si:

- Hei!
- Unnskyld, jeg forstår ikke.
- Jeg snakker ikke norsk.
- Hva betyr ... ?
- Kan du gjenta?
- Snakker du engelsk?
- Snakker du arabisk?
- Ha det!

Det er alt. Hun må lære mer. Hun vil snakke med naboene. Hun må begynne på et norskkurs.

Hoda løper rundt i stua. Hun stopper og ser på mamma.

Hoda: Kan vi besøke dem snart?

Rana: Hvem tenker du på?

Hoda: Naboene. Hans og Anne.

Rana: Ikke ennå. Pappa må være med. Jeg snakker ikke norsk.

Hoda forstår. Men når skal hun få en venn?

alt _____
å begynne _____
å besøke _____
å bety _____
den _____
ennå _____
å forstå _____
å få _____
gjennom _____
å gjenta _____
hvem _____
å kunne _____

å like _____
å lære _____
å løpe _____
mer _____
et norskkurs _____
når _____
rundt _____
snart _____
å stoppe _____
å ta _____
et vindu _____

3.4 Samis rom

Sami er 16 år gammel. Det er søndag kveld og han sitter på senga i et soverom. Dette er Samis rom. Han skal ikke dele det med Hoda. For første gang skal han sove alene.

Rommet til Sami har to vinduer. Mellom døra og senga er det et klesskap for Samis klær. Det har ei hylle for skjorter og T-skjorter, ei for sokker og undertøy og ei for bukser. I skapet er det også jakker og sko.

I morgen skal mamma og pappa kjøpe møbler. Sami må ha et skrivebord og en stol. Sami ser på veggene. Han vil henge opp bilder, kanskje et bilde av Lionel Messi.

Sami går på badet. Han tar på pyjamas og går tilbake til rommet.

Sami skal sove alene, men han kan ikke sove. Hvor er Hoda? Hun sover i rommet ved siden av.

Sami

- et bilde
- ei bukse
- å dele
- første
- en gang
- å henge opp
- ei hylle
- i morgen
- ei jakke
- å kjøpe
- et klesskap
- klær
- en kveld
- mellom
- et møbel
- en pyjamas
- ei skjorte
- en sko
- et skrivebord
- en sokk
- å sove

- en søndag
- tilbake
- en T-skjorte
- et undertøy
- en vegg

4.1 Hoda har ingen venner

Om morgenen er alle hjemme. Mamma er på badet, pappa på kjøkkenet og Sami i stua.

Om formiddagen er pappa på jobben, og Sami spiller fotball med Ola. Mamma og Hoda er hjemme, eller de går i butikken. Hoda og mamma er sammen, men de leker ikke.

Hoda venter på Sami. Han kommer hjem midt på dagen. De leker litt sammen. Så vil Sami spille dataspill.

Om ettermiddagen kommer pappa hjem fra jobben. De spiser middag. Hoda vil kaste ball med pappa, men pappa vil lese avisa eller se på TV. En ettermiddag ser pappa på Hoda:

Pappa: Har du det bra, Hoda?

Hoda: Ja, men jeg har ingen venner her.

Pappa: Men snart skal du begynne i barnehagen.

Hoda: Når er snart?

Pappa: Om tre dager.

Om kvelden får ikke Hoda sove. Det er natt før hun sovner.

Hoda

Ali

- _____ alle
- _____ ei avis
- _____ en ball
- _____ en butikk
- _____ et dataspill
- _____ eller
- _____ en ettermiddag
- _____ en fotball
- _____ før
- _____ ingen
- _____ en jobb
- _____ å kaste
- _____ å leke
- _____ å lese
- _____ litt

- _____ en middag
- _____ midt på dagen
- _____ et nabolag
- _____ ei natt
- _____ om
- _____ å sovne
- _____ å spille

4.2 Katten

Hoda og mamma kommer hjem fra butikken. På trappa utenfor huset sitter en katt. Katten ser på dem. Hoda vil klappe den.

Rana: Kom inn, Hoda! Vi skal spise.

Hoda: Katten vil også komme inn.

Rana: Den kan ikke komme inn. Den bor ikke her.
Det er naboens katt.

Hoda: Den vil ha mat.

Rana: Den får mat hjemme. Kom nå!

De går inn. Mamma drikker en kopp te og spiser brød og ost.
Hoda får to brødskiver med ost, et eple og et glass vann.
Hun drikker vannet og spiser ei brødskive.

Hoda: Kan jeg gå ut nå?

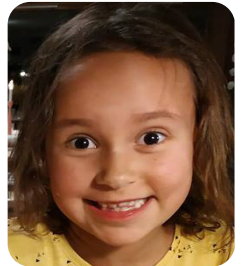
Rana: Vil du ikke ha eplet?

Hoda: Nei takk.

Hoda går ut. Katten sitter ute på trappa og venter på henne. Hoda klapper den. Hun tar ei skive ost opp av lomma. Katten spiser osten. Hoda liker katten. Nå har hun en venn.

Rana

Hoda

et brød

ei brødskive

å drikke

et eple

et glass

henne

en katt

å klappe

en kopp

ei lomme

en mat

nei takk

opp

en ost

ei skive

en te

ei trapp

ut

ute

utenfor

et vann

4.3 God morgen, Hans!

Hans Olsen står opp klokka halv sju. Kvant på sju dusjer han. Han drikker kaffe og spiser frokost klokka sju. Kvant over sju vekker han Anne, og ti på halv åtte lager han matpakke. Han må være på jobb klokka åtte, men kontoret er like i nærheten. Klokka fem over halv åtte ser han på klokka. Han har bil, men liker å gå. Det tar 20 minutter. Han må dra.

Utenfor huset treffer han Ali.

Ali: God morgen!

Hans: Hei, Ali! Takk for sist!

Ali: I like måte. Går det bra?

Hans: Takk, bare bra. Og med deg og familien?

Ali: Bra! Rana skal begynne på norskkurs. Sami skal begynne på skolen, og Hoda skal snart begynne i barnehagen.

Hans: Fint! Nå må jeg gå. Ha det bra!

Ali: Ha det!

Hans liker å bo nær jobben. Fem minutter på åtte er han allerede på kontoret.

Ali

Hans

_____ allerede _____

_____ en bil _____

_____ å dusje _____

_____ fint _____

_____ halv _____

_____ i like måte _____

_____ en kaffe _____

_____ ei klokke _____

_____ et kontor _____

_____ kvart over _____

_____ kvart på _____

_____ å lage _____

_____ like _____

_____ en matpakke _____

_____ nær _____

_____ en nærhet _____

_____ over _____

_____ sist (takk for sist) _____

_____ sju _____

_____ takk for sist _____

_____ å vekke _____

_____ åtte _____

4.4 Ali sender en pakke

Det er 10. (tiende) august. Alis mor har fødselsdag 1. (første) september, og han skal sende en gave til henne. Hun må ikke få den for seint.

Ali ringer på døra til Hans og Anne Olsen. Anne åpner.

Ali: Hei! Jeg heter Ali Aboud. Jeg bor i huset ved siden av dere.

Anne: Hyggelig å hilse på deg! Anne Olsen.

Ali: Jeg må sende en pakke med posten. Er det et postkontor i nærheten?

Anne: Ja, det er et postkontor i butikken.

Ali: Hvilken butikk?

Anne: Matbua.

Ali: Hvor er den?

Anne: Den ligger rett ved veikrysset.

Ali: Hvilket kryss mener du?

Anne: Jeg mener lyskrysset ved bensinstasjonen.

Ali: Å ja. Tusen takk for hjelpen!

Anne: Jeg skal straks kjøre i samme retning. Vil du kjøre med meg?

Ali: Ja gjerne, så hyggelig av deg! Jeg skal bare hente pakken.

Anne kjører Ali til Matbua. Det tar bare fem minutter. Ali takker for turen. Snart er pakken på vei til Syria.

Ali

Anne

august
en bensinstasjon
for seint
en fødselsdag
en gave
å hente
en hjelp
hvilken
hvilket
et kryss
et lyskryss
å mene
ei mor
en pakke
en post
et postkontor
ei retning
rett ved
å ringe på
samme
å sende
september
straks
å takke
tiende
en tur
tusen
en vei
et veikryss
å åpne
å

5.1 Nye venner

Sami

Sami skal begynne på skolen. Sami kan ikke veien, men Ali går sammen med ham. I dag skal han bare snakke med en lærer.

Klokka halv ett møter de læreren. Læreren snakker arabisk. Hun forteller om skolen. Sami skal gå i en klasse med andre elever fra mange andre land.

Læreren forteller om elevene i Samis klasse. Det er elever fra Afghanistan, Frankrike, Polen, Somalia - og to andre elever fra Syria. Sami skal ikke treffe dem før i morgen. I dag skal han bare snakke med læreren. Hun spør om skolen i Syria, og Sami svarer.

Lærer: Liker du matematikk?

Sami: Ja, og jeg kan telle på norsk!

Lærer: Kan du lese og skrive engelsk?

Sami: Ja, litt. Jeg kan også litt fransk.

Lærer: Så bra!

Læreren smiler.

Lærer: Og nå skal du lære norsk?

Sami: Selvfølgelig!

Sami smiler også.

Etterpå går de hjem. De går ut av skolegården og så til høyre i første veikryss. Så går de rett fram hundre meter og tar andre vei til venstre. Snart ser de en barnehage på høyre side av veien. Her skal Hoda gå. Det er cirka en kilometer å gå hjem fra skolen.

I morgen er det tirsdag. Da skal Sami treffe elevene i mottaksgruppa, og han skal begynne å lære norsk. Han kan nesten ikke vente.

andre _____

cirka _____

da _____

en elev _____

etterpå _____

å fortelle _____

fram _____

Frankrike _____

hundre _____

høyre _____

til høyre _____

i dag _____

en kilometer _____

en klasse _____

et land _____

en lærer _____

mange _____

en matematikk _____

en meter _____

ei mottaksgruppe _____

nesten _____

Polen _____

rett fram _____

selvfølgelig _____

ei side _____

en skolegård _____

å skrive _____

Somalia _____

å spørre _____

å svare _____

så bra! _____

å telle _____

tirsdag _____

til venstre _____

5.2 Fotball

Ali jobber på en sjokoladefabrikk. Nå er klokka tolv, og det er lunsj. Han ser ut gjennom vinduet. Det er fint vær ute. Sola skinner fra en klar himmel. Han går til kantina sammen med noen unge kollegaer. Den ligger i andre etasje. Ali kjøper en kopp kaffe og to ferske rundstykker. Han tar også et rødt eple. Skal han ta en sjokolade til kaffen? Nei, ikke i dag.

Kantina er stor, men de finner et bord ute på terrassen. De spiser, og de snakker om fotball. Alle liker fotball. De diskuterer flinke fotballspillere, fine mål og gode lag. Ali liker franske og spanske lag, kollegaene snakker om engelske lag.

Erik: Hvilket lag liker du, Ali?

Ali: Paris Saint-Germain er et godt lag. Nå har de en brasiliansk spiller, Neymar. Han er veldig god – og veldig dyr!

Erik: Ja, Neymar er en spesiell fotballspiller. Det er sant.

Ali: Men hva med norsk fotball. Hvilke lag liker dere?

Per: Rosenborg, selvfølgelig.
De har mange gode, unge spillere på laget.

Arne: Men Brann er nummer én.

Ali: Hva med Oslo? Er det ikke noen gode lag der?

Erik: Nei, dessverre. Lagene fra Oslo er ikke så gode.

Ali: Jeg gleder meg til å se norsk fotball. Men Frankrike vinner alltid mot Norge. Frankrike er nummer én i verden, Norge er bare nummer 50.

De andre ler.

Erik

Ali

Per

Arne

alltid

brasiliansk

dessverre

å diskutere

dyr

en etasje

fersk

flink

en fotballspiller

å glede seg

en himmel

hvilke

ei kantine

klar

en kollega

et lag

en lunsj

mot

et mål

noen

et nummer

et rundstykke

rød

sant

seg (å glede seg)

en sjokolade

en sjokoladefabrikk

å skinne

ei sol

spansk

spesiell

en spiller

stor

en terrasse

tolv

ung

veldig

en verden

å vinne

5.3 I butikken

Rana og Hoda er i butikken. De skal ha brød, melk, frukt, grønnsaker, kjøtt og fisk. Det er en stor butikk. Først går Rana og Hoda til grønnsakene.

Rana: Vi må ha noen store poteter og noen fine gulrøtter.
Kan du finne gulrøttene, Hoda?

Hoda henter en pose med gulrøtter.

Rana: Ja, de er fine. Så flink du er, Hoda! Potetene er ikke så store, så jeg må ta mange. Vi trenger også en rød paprika og et kilo med gule epler.

Hoda: Her er eplene, mamma!

Rana: Bra! De ser gode ut. Nå må vi finne et grovt brød, to liter melk og en halv liter jogurt. Hva vil du ha til lunsj, Hoda?

Hoda: Jeg vil ha ost og syltetøy.

Rana: Det er greit, her står syltetøyet. Vi må kjøpe kjøtt og fisk til middag. Liker du laks?

Hoda: Ja, det er godt.

Rana legger laks og kylling i handlevogna. Hoda legger en sjokolade i handlevogna. Hun ser på Rana, og Rana smiler. Så går de til kassa og betaler. Det blir sju hundre og seksten kroner. Det er dyrt. Rana betaler med kort.

Utenfor butikken ser de Eva Berg. Rana kjenner henne igjen fra flyet. Eva er også ferdig med å handle.

Rana: Hei! Husker du oss fra flyet?

Eva: Ja visst! Er dere også her? Hvordan går det med dere?

Rana: Det går bra med oss, og på torsdag skal jeg begynne på norskkurs!

Eva: Så bra! Hvordan går det med barna?

Rana

Hoda

Rana: Bra! Sami skal begynne på skolen snart, og Hoda skal begynne i barnehagen i morgen.

Eva: Så fint! Mener du barnehagen der borte? Ja, det er en god barnehage.

Rana: Sier du det? Det vil jeg gjerne høre mer om. Skal vi ta en kopp kaffe hjemme hos meg?

Eva: Ja, gjerne.

Hoda går ved siden av mamma. Hun spiser sjokolade og tenker på katten. Kanskje den sitter og venter på trappa?

å betale

å bli

der borte

ferdig

en fisk

en frukt

først

greit

grov

en grønnsak

gul

ei gulrot

å handle

ei handlevogn

hos

å huske

å høre

ja visst

ei kasse

en kilo

å kjenne igjen

et kjøtt

et kort

ei krone

en kylling

en laks

å legge

en liter

ei melk

oss

en paprika

en pose

en potet

et syltetøy

en torsdag

å trenge

en jogurt

5.4 Hoda begynner i barnehagen

Hoda skal begynne i barnehagen i dag. Hun gleder seg og hun gruer seg. “Ta på deg jakka”, sier mamma. “Nå skal vi gå.”

Hoda tar på seg jakka. Mamma tar på henne en fin, gul ryggsekk. I den har hun en banan og en matpakke med to brødsiver. Hun har også med seg tøfler. Mamma tar henne i handa, og så går de sammen til barnehagen. Katten står på trappa og ser etter dem.

Barnehagen er stor og full av barn. Hoda ser på barna. Mamma snakker med ei dame, og dama ser på Hoda og smiler. “Hei Hoda!” sier hun. Hoda gjemmer seg bak mamma.

De går inn i huset i barnehagen. Hoda må ta av seg jakka og skoene og ta på seg tøflene. Mamma og dama setter seg ved et bord og snakker og snakker. På golvet sitter to jenter og en gutt. De leker med biler. “Sett deg sammen med barna!” sier mamma. Hoda gjemmer seg bak mamma. Dama gir henne en blå lekebil. Hun tar Hoda i handa og går sammen med henne bort til barna. Hoda setter seg på golvet ved siden av gutten. Han heter Peder.

Peder snakker norsk. Hoda snakker arabisk. De sitter ved siden av hverandre og leker med biler. “Brrmm”, sier Peder. “Brrmm, brrmm”, sier Hoda. Peder kjører en grønn bil på Hodas bil. “Bang!” sier Peder. Hoda ser på Peder og ler. Peder ser på Hoda og ler.

Så skal de spise. Peder gir Hoda en stor, oransje appelsin. Hoda gir Peder en fin, gul banan.

Hoda og mamma går hjem. I morgen skal hun gå i barnehagen igjen. Hun gleder seg.

Hoda

Rana

en appelsin

bak

en banan

bang

blå

bort

full

å gi

å gjemme seg

et golv

å grue seg

grønn

ei hand

hverandre

å leke med

en lekebil

oransje

en ryggsekk

å ta av seg

å ta på seg

å sette seg

en tøffel

ved siden av

6.1 Frokost

Det er lørdag morgen. Hoda og mamma er på badet. Mamma vasker henne, og Hoda tørker seg. Etterpå vasker mamma seg og sminker seg. Mamma ser på seg selv i speilet: Langt hår, brun hud, hvitt smil. Hoda ser også på henne i speilet. Hun har en fin mamma. De kler på seg og går ned på kjøkkenet.

Ali: God morgen, Hoda! Nå skal det bli godt med frokost. Vil dere dekke på bordet?

Hoda dekker bordet med tallerkener, glass, kopper og kniver. Mamma henter mat i kjøleskapet. Hun setter smør, melk, jus og ost på bordet. Tomater og syltetøy finner de i skapet. Så skjærer pappa opp grovbrød og loff. Mamma koker vann og lager kaffe og te. Nå kan de spise frokost.

Ali: Men ... hvor er Sami?

Hoda: Gjett!

Ali: Kan du vekke ham?

Hoda: Sami! Nå må du komme! Det er frokost!

Sami: Jeg vil ikke ha frokost. Jeg er trøtt. Jeg vil sove.

Hoda: Men vi skal til byen etter frokost. Skal du ikke være med?

Sami: Til byen? Jeg kommer!

Etter frokost kler de på seg. De går mot holdeplassen, og der står det en buss. Hoda vil løpe, men pappa stopper henne.

Ali: Denne bussen skal ikke til byen. Vi skal ta buss nummer fem. Den skal til sentrum.

Ali

Rana

Hoda

Sami

_____ brun

_____ å dekke på

_____ denne

_____ å gjette

_____ et grovbrød

_____ en holdeplass

_____ en hud

_____ hvit

_____ et hår

_____ en jus

_____ et kjøleskap

_____ å kle på seg

_____ en kniv

_____ å koke

_____ en loff

_____ ned

_____ seg selv

_____ et sentrum

_____ å sette

_____ å skjære opp

_____ et smil

_____ å sminke seg

_____ et smør

_____ et speil

_____ en tallerken

_____ en tomat

_____ å tørke seg

_____ å vaske seg

6.2 Ali er glad i Trondheim

Ali

Ali liker Trondheim. Denne byen er et trygt sted. Han har jobb og bolig her. Han har nye venner her. Og nå er Rana, Sami og Hoda også her.

Nå vil Ali vise dem Trondheim. De må også bli glad i denne byen.

Først går de til torget. Olav Tryggvasson står på en søyle høyt over dem. «Trondheim torg» står det på et stort kjøpesenter. De ser to gamle kirker, Vår Frue kirke og Nidarosdomen. De ser et hotell og en bank i moderne bygninger og et apotek i en gammel bygning av tre. De ser også noen hyggelige restauranter og små kafeer.

Rana må til apoteket for å kjøpe medisiner. Ali skal ta ut penger i en minibank. Hoda vil stoppe ved vinduet til en lekebutikk. De går fra butikk til butikk. Sami blir sliten. Her er det så mye nytt å se på.

Ali og familien hans kommer fra en stor by. Trondheim er liten, men stor nok.

et apotek _____
en bank _____
en bolig _____
ei bygning _____
et hotell _____
høy _____
ei kirke _____
et kjøpesenter _____
en lekebutikk _____
liten _____
en medisin _____
en minibank _____
moderne _____
mye _____
Nidarosdomen _____
nok _____

ny _____
Olav Tryggvasson _____
en penge _____
en restaurant _____
sliten _____
små _____
et sted _____
en søyle _____
å ta ut _____
et torg _____
et tre _____
trygg _____
å vise _____
å være glad i _____
Vår Frue Kirke _____

6.3 Sami trenger ei ny bukse

Rana og Ali ser etter en klesbutikk. Sami trenger ei ny bukse, og Hoda trenger en varm genser.

Ali: Unnskyld, hvor finner vi klær for barn og ungdom?

Ekspeditør: Der inne til høyre.

Ali: Takk skal du ha!

I barneavdelingen finner de mange klær på salg.

Ekspeditør: Kan jeg hjelpe dere?

Rana: Vi bare kikker litt.

Ekspeditør: Helt i orden. Vi har mange gode tilbud i dag.

Rana: Hvor mye koster den genseren der borte?

Ekspeditør: Mener du denne? Den koster 300 kroner. Hvilken størrelse vil du ha?

Rana: Har dere den i størrelse 116?

Ekspeditør: Nå skal vi se ... Nei, men vi har den i størrelse 110. Vil dere prøve den?

Rana: Ja takk, hvor er prøverommene?

Hoda prøver en fin, rosa genser, men den er for liten. De finner en annen genser til Hoda, men den er for dyr. De finner ei kul bukse til Sami, men den er for stor. De finner et fint, brunt belte til ham, men det er for langt.

Så finner Ali ei anna bukse til Sami. Den er fin, den er på salg og den er passe.

Ali: Har du lyst på denne bukka, Sami?

Sami: Nei, jeg liker den ikke. Den er stygg. Jeg er trøtt og tørst og sulten. Kan vi ikke gå på kafé?

Rana og Hoda har også lyst til å gå på kafé. Sami kan få ny bukse en annen gang.

Ali

Rana

Sami

annen _____
ei barneavdeling _____
et belte _____
en ekspeditør _____
en genser _____
hel _____
å hjelpe _____
i orden _____
inne _____
å kikke _____
en klesbutikk _____
å koste _____
kul _____
å ha lyst til _____

nå skal vi se _____
å passe _____
å prøve _____
et prøverom _____
rosa _____
et salg _____
stygg _____
en størrelse _____
sulten _____
et tilbud _____
tørst _____
en ungdom _____
varm _____

6.4 På kafé

Det ligger en hyggelig kafé ved siden av biblioteket. Ali har lyst til å gå dit.

Hoda: Ja! Vi skal på kafé! Jeg vil ha is!

Rana finner et ledig bord ved vinduet. De setter seg der. Rana og Ali vil ha kaffe og kake, og Hoda vil ha brus og is.

Ali: Hva har du lyst på, Sami? Brus og kake?

Sami: Ja! Jeg vil ha brus og kake! Har de sjokoladekake?

Ali går til disken for å bestille.

Ali: Jeg vil gjerne ha to kopper kaffe og to flasker Cola, takk.

Ekspeditør: Vil dere ha noe å spise?

Ali: Ja, tre stykker sjokoladekake og en is.

Ekspeditør: Vi har dessverre ikke sjokoladekake i dag.

Ali: Har dere ei anna kake?

Ekspeditør: Vi har eplekake. Den er veldig god.

Ali: Da tar vi eplekake.

Ekspeditør: Det blir 292 (to hundre og nittito) kroner.
Hvor sitter dere?

Ali: Vi sitter der borte ved vinduet.

Ekspeditør: Vær så god, her er brusen, kakestykkene og isen.
Vi kommer med kaffen seinere.

Ali: Mange takk.

Kaka er kjempegod. De koser seg. Det er en god idé å gå på kafé. Ungene spiser. Ali og Rana snakker om framtida. Rana går på norskkurs, og hun snakker litt dialekt! «Du må si jeg», sier Ali. «Nei, trønderne sier æ», sier Rana og ler. Rana vil begynne å arbeide på et sykehjem. Hun vil bli sykepleier. Pasientene snakker dialekt. Hun må snakke dialekt.

Hoda

Ali

Sami

Rana

- å arbeide
- å bestille
- et bibliotek
- en brus
- en Cola
- en dialekt
- en disk
- dit
- ei eplekake
- ei flaske
- ei framtid
- en idé
- en is
- ei kake

- et kakestykke
- kjempegod
- å kose
- nittito
- noe
- en pasient
- seinere
- ei sjokoladekake
- et stykke
- et sykehjem
- en sykepleier
- en trønder
- æ

7.0 Introduksjon til filmen «En ny start»

Ahmed er atten år gammel. Han flytter fra Meråker til Trondheim og trenger nye venner. Ahmed kan bo hos en flyktningguide i noen dager. Flyktningguiden heter Jon. Ahmed finner også andre venner. Se videoen! Her får Ahmed en overraskelse i Trondheim. Er det en god eller dårlig overraskelse?

Ahmed får et brev fra Jon.

Hei Ahmed!

Velkommen til Trondheim! Du kommer i morgen, men jeg kommer ikke til å være hjemme da. Jeg har noe viktig å gjøre. Men ikke bekymre deg, Lisa vil være der.

Jeg prøvde å ringe og sende deg e-post i går, men jeg fikk ikke noe svar. Det er litt kaffe til deg på kjøkkenet, og mye mat i kjøleskapet. Adressen er Bergveien 23.

Hilsen Jon

Ahmed finner huset til Jon, men Lisa er ikke der. Det henger en lapp på døra:

Jeg er på Antikvariatet.

Lisa

Antikvariatet er en kafé, og Ahmed finner Lisa der. Hun sitter i rullestol. Ahmed møter også Ali. Ali skal kjøre Lisa til et arrangement. Lisa gir Ahmed nøklene til Jons leilighet, og Ahmed går tilbake til Jons hus.

I huset - Ahmed går inn i Jons leilighet. Han er nysgjerrig og ser inn i alle rommene. Hva skjer?

Ahmed

Filmene til denne boka finner du i nettversjonen av boka:

<https://www.ntnu.edu/learnnowyouth/filmer>

ei adresse

Antikvariatet

et arrangement

å bekymre seg

et brev

dårlig

e-post

en film

å flytte

å henge

en hilsen

i går

en introduksjon

en lapp

nysgjerrig

en nøkkel

en overraskelse

en rullestol

å skje

et svar

tilgjengelig

viktig

Ahmed

Jeg heter Ahmed og kommer fra Afghanistan. Jeg er 18 år gammel.

Livet i Afghanistan ble veldig vanskelig. Derfor reiste jeg til Europa. Jeg var på flukt i mange måneder. Flukten var farlig, og jeg var ofte sulten og redd, men det gikk bra. Jeg kom til Norge for ett år siden og søkte om asyl. I fem måneder bodde jeg på et asylmottak i Meråker. Det bodde over 100 asylsøkere der.

Jeg fikk to gode venner på asylmottaket. De heter Biniam og Amina. Det er viktig for meg å ha venner. Gode venner gjør meg glad, sterk og modig.

Jeg traff også Jon i Meråker. Han er norsk og flyktningguide fra Trondheim. Han fortalte meg mye om Norge.

Etter fem måneder fikk jeg oppholdstillatelse. Jeg ble veldig glad. Jeg fikk bosetting i Trondheim. Det er snart en plass til meg der i et bofellesskap, men først skal jeg bo noen dager i Jons leilighet.

Trondheim er en fin by, men jeg savner Biniam og Amina. Nå bor de på et asylmottak i Kristiansund og håper fremdeles på oppholdstillatelse.

Meråker

modig

en måned

ofte

en oppholdstillatelse

en plass

redd

å savne

sterk

å søke

vanskelig

et asyl

et asylmottak

en asylsøker

et bofellesskap

ei bosetting

derfor

Europa

farlig

en flukt

en flyktningguide

fremdeles

glad

å håpe

Kristiansund

et liv

7.2 E-post fra Ahmed til Biniam

Ahmed

Kjære Biniam!

Nå er jeg i Trondheim! Det var vondt å dra fra deg og Amina. Jeg var trist og redd for å være ensom. Det tar lang tid å få venner på et nytt sted. Det vet dere også. Men jeg trenger en ny start.

Jeg kunne bo i Jons leilighet i Trondheim i noen dager. Jeg fant leiligheten, og der var Jons søster. Hun heter Ingvild og er 17 (sytten) år. Hun er veldig hyggelig og åpen. Vi snakket sammen i bare fem minutter, og så ble jeg med henne på en fest! Der traff jeg mange andre ungdommer. De går på videregående skole.

Så mye skjedde på så kort tid.

Jeg snakket mye med Ingvilds venner, Yosef, Mina og Iman. Det var fantastisk. Vi skal møte hverandre igjen i helga! Vil det gå bra med meg i Trondheim? Jeg håper det. Jeg tror det!

Hvordan går det med deg og Amina?

Mange hilsener fra Ahmed

- _____ ensom
- _____ fantastisk
- _____ en fest
- _____ ei helg
- _____ kjære
- _____ å skje
- _____ en start
- _____ sytten
- _____ ei søster
- _____ ei tid
- _____ trist
- _____ å tro
- _____ en videregående
- _____ skole
- _____ å vite
- _____ vondt
- _____ åpen

7.3 Ingvild forteller om seg selv

Ingvild

Hei!

Jeg heter Ingvild, er sytten år og går på videregående skole. Jeg liker teater og dans og andre mennesker – særlig mennesker fra andre steder og kulturer. Jeg er ei helt vanlig jente. Eller kanskje ikke. «Helt vanlige mennesker» - finnes de, egentlig?

«Du er flink og kreativ», sier mamma og pappa. «Du er så rotete! Du kommer alltid for sent!», sier de også.

«Du er morsom og sosial og har mye energi», sier vennene mine. «Du er nysgjerrig!», sier de også.

«Du har så mange meninger, men du vet for lite om verden», sier Jon, broren min.

Jeg er heldig. Det vet jeg. Jeg har en god familie og bor i et trygt land. Jeg har mange venner. Likevel er jeg ikke alltid fornøyd. Av og til er mamma og pappa dumme, skolen er kjedelig, og leksene er vanskelige. Jeg ser meg i speilet, og jeg føler meg stygg og kjedelig og dum. Jeg har ingen kjæreste. Jeg savner en kjæreste.

Hvem er jeg, egentlig?

_____ av og til
_____ en bror
_____ en dans
_____ dum
_____ egentlig
_____ en energi
_____ å finnes
_____ fornøyd
_____ å føle
_____ å gå på skole
_____ heldig
_____ kjedelig
_____ en kjæreste
_____ kreativ
_____ en kultur
_____ ei lekse

_____ likevel
_____ lite
_____ ei mening
_____ et menneske
_____ nysgjerrig
_____ rotete
_____ sent
_____ sosial
_____ særlig
_____ et teater
_____ vanlig

7.4 Ingvild og Jon

Jon er 27 år og journalist. Han bor alene i en leilighet i sentrum. Jons søster er 17 år og heter Ingvild. Hun bor sammen med foreldrene i et stort hus i nærheten av Trondheim. Ingvild går på skole i sentrum. Derfor besøker hun ofte Jon.

Ingvild: Hei, hva gjorde du i går?

Jon: Jeg jobbet.

Ingvild: OK. Hva jobbet du med?

Jon: Ikke vær så nysgjerrig.

Ingvild: Du forteller aldri om jobben. Hvorfor ikke?
Du er journalist, det må være spennende!

Jon: Ja, men du er for nysgjerrig.

Ingvild: Nå skal jeg fortelle noe spennende! I går satt jeg her i leiligheten. Du var ute, og jeg var alene. Da hørte jeg noen i rommet! Jeg snudde meg. Det var en høy, mørk mann! Jeg kjente ham ikke! Var han en tyv?

Jon: Hva skjedde?

Ingvild: Ha, ha! Nå ble du nysgjerrig!

Jon: Du bare tuller.

Ingvild: Nei, jeg tuller ikke! Det var en venn av deg, Ahmed. Jeg visste ingenting, og han bare låste opp døra! Jeg ble redd!

Jon: Å, ja – Ahmed! Jeg fortalte deg om ham for noen dager siden.

Ingvild: Ja, men han kom i går. Det fortalte du ikke. Og han hadde nøkler. Det fortalte du ikke.

Jon: Oi! Ble du redd?

Ingvild: Selvfølgelig ble jeg redd! En stor, sterk, fremmed mann! Men han ble også redd. Jeg likte ham. Han ble med på fest til Yosef. Han snakket med alle! Han var kul!

Ingvild

Jon

Jon: Så bra!

Ingvild: Ja, det er spennende å treffe nye mennesker. Alle likte ham. Yosef, Mina og jeg skal på tur i Bymarka på lørdag, så vi inviterte ham. Han blir med! Jeg gleder meg. Det blir gøy!

aldri _____
Bymarka _____
en forelder _____
fremmed _____
gøy _____
hvorfor _____
ingenting _____
å invitere _____
en journalist _____

å låse _____
mørk _____
oi! _____
OK _____
å snu _____
spennende _____
å tulle _____
en tyv _____

8.1 Ali forteller om seg selv

Ali

For to år siden flyktet jeg fra krigen i Syria. Etter noen uker kom jeg til Norge. Det var godt å komme hit, men også vanskelig. I Syria var jeg ingeniør. I Syria hadde jeg familie og venner. I Norge var jeg bare flyktning. I Norge hadde jeg ingen.

Jeg bekymret meg for kona og barna i Syria og var trist og ensom. Det var vanskelig å finne arbeid, og jeg hadde lite penger. Men etter hvert fikk jeg venner. Jeg gikk på kurs og lærte norsk, og etter en stund fikk jeg jobb på en sjokoladefabrikk.

Etter et år kom Rana og barna til Norge. Endelig var vi sammen igjen! Det var en fantastisk følelse. Barna begynte i barnehage og på skolen. Rana gikk på norskkurs.

Nå jobber Rana på et sykehjem. Hun liker seg der. Vi har venner og et godt sted å bo. Vi har det bra, men jeg liker ikke å pakke sjokolade hele dagen. Jeg er egentlig ingeniør. Derfor søker jeg på andre jobber.

et arbeid

etter hvert

å flykte

en flyktning

en følelse

hit

hver

en ingeniør

en krig

et kurs

å pakke

ei stund

ei uke

8.2 Jon møter Ali

Jon har mange venner, og en av dem heter Lisa. For tre år siden ødela Lisa ryggen i et uhell og lå lenge på sykehus. Nå sitter hun i rullestol. Hun trenger ikke mye hjelp. Hun er veldig selvstendig, og Jon er imponert over henne. En lørdag så Jon henne på kafeen «Antikvariatet». Hun satt ved et bord der og snakket med en mann. Jon kjente ikke mannen, men det var en ledig stol ved bordet.

Jon: Hei, Lisa! Hyggelig å se deg!
Kan jeg sitte her?

Lisa: Ja, gjerne. Hils på Ali! Vi er naboer.

Jon: Hei, jeg heter Jon. Hyggelig å treffe deg.

Ali: Hyggelig å treffe deg, også.

Lisa: Jon er journalist.

Ali: Så interessant! Jobber du i avisa her?

Jon: Ja, av og til. Jeg er frilanser. Hva driver du med?

Ali: Jeg jobber på en fabrikk.

Lisa: I dag er han sjåfør. Han skal kjøre meg på trening.
Han og kona hans hjelper meg så mye.

Jon: Du snakker godt norsk, men du er ikke norsk. Det kan jeg høre.

Ali: Nei, jeg kommer fra Syria.

Jon: Jeg vet ikke så mye om Syria,
dessverre. Altfor lite.

Lisa: Ha, ha, snart vet han mye! Han elsker
å treffe nye mennesker, og han er flink
til å spørre! Han er journalist, vet du.

Ali: Bare spør, Jon!

Jon spurte Ali om livet i Syria og om familien. Ali likte å fortelle. Lisa hadde rett, Jon var flink til å spørre.

Jon

Lisa

Ali

altfor _____
å drive _____
å elske _____
for ... siden _____
en frilanser _____
imponert _____
interessant _____
lenge _____

en rygg _____
selvstendig _____
en sjåfør _____
et sykehus _____
ei trening _____
et uhell _____
å ødelegge _____

8.3 Lisa forteller om seg selv

Jeg heter Lisa. Ser du meg, eller ser du rullestolen min?

For to år siden var jeg ei vanlig jente på 24 år. Jeg hadde mange interesser, likte å trene og hadde mange venner. Jeg var elektriker i et byggefirma. Jeg hadde god lønn og sparte penger til å kjøpe en leilighet. Livet var godt. En dag var jeg på jobb i et bygg på fem etasjer. Jeg var uheldig og falt ned tre etasjer. Fallet ødela ryggen min.

Nå er jeg 26 år. Jeg er ei jente i en rullestol. Jeg kan ikke gå, men jeg kan svømme. Jeg har fremdeles mange interesser, liker å trene og har mange venner. Jeg er ikke elektriker lenger. Jeg jobber på et kontor. Lønna er grei, og jeg sparer fremdeles penger til en leilighet.

Ser du meg, eller ser du rullestolen min?

et bygg _____
et byggefirma _____
en elektriker _____
et fall _____
å falle _____
grei _____
ikke lenger _____
en interesse _____
ei lønn _____
å spare _____
å svømme _____
å trene _____
uheldig _____

8.4 Lisa er forelsket

Lisa og Jon er gamle venner. De møtte hverandre på videregående skole. Det er lenge siden.

Lisa, Rana og Ali er naboer. Lisa flyttet inn i huset ved siden av for et år siden. Rana inviterte henne hjem for å hilse på Ali og barna. Rana var rolig og vennlig. Ali var morsom og snakket mye. Lisa likte dem godt. De hjalp henne ofte med praktiske ting, og snart ble de gode venner.

I dag sitter Lisa hjemme hos dem og drikker te.

Rana: Var det hyggelig på Antikvariatet i går?

Lisa: Ja, vi drakk kaffe og spiste kake og hadde det veldig hyggelig. Vi satt og snakket med Jon, en gammel venn av meg.

Ali: En fin fyr! Jeg liker ham. Lisa liker ham også. Det var tydelig!

Rana: Å, ja?

Lisa: Slutt, Ali! Han er bare en gammel venn.

Ali: Ja, men han kan bli en fin kjæreste! Tror du ikke det?

Lisa: Kan du ikke snakke om noe annet?

Ali: Ha, ha, nå ble du rød, Lisa!

Rana: Nå ble jeg nysgjerrig! Fortell om Jon! Hvordan er han? Hva gjør han?

Lisa: Jon er snill og glad i mennesker. Han er smart og sosial, dessuten er han nysgjerrig og en flink journalist. Alle liker Jon.

Ali: Du er også snill, sosial og intelligent, Lisa. Dere kan bli et bra par!

Lisa: Nei, Ali. Hvem vil ha en kjæreste i rullestol?

Lisa ser trist ut, og Rana og Ali ser på hverandre.

Rana: Lisa, du har så mange, gode egenskaper! Du vil få en kjæreste en dag, og det blir en heldig kjæreste!

Rana

Lisa

Ali

_____ dessuten _____

_____ en egenskap _____

_____ forelsket _____

_____ en fyr _____

_____ intelligent _____

_____ noe annet _____

_____ et par _____

_____ praktisk _____

_____ rolig _____

_____ å slutte _____

_____ smart _____

_____ snill _____

_____ en ting _____

_____ tydelig _____

_____ vennlig _____

9.1 Yosef har vært på fest

Yosef kommer fra Eritrea, og familien hans bor der. Det er en liten familie, bare en mor og en bror. Broren heter Jamal. Nå bor Yosef i en liten leilighet i Trondheim i et bofellesskap med to andre gutter. Khalid kommer fra Afghanistan, og Omar kommer fra Syria. De tre er gode venner. Yosef er alltid så blid, sier Khalid.

Det er søndag morgen, og det lukter godt på kjøkkenet. Yosef steker egg og lager kaffe. Khalid kommer inn og setter seg ved bordet.

Yosef: God morgen, Khalid! Vil du ha frokost?

Khalid: Nei takk! Jeg har spist frokost. Jeg spiste for en time siden.

Yosef: En kopp kaffe?

Khalid: Ja, takk! Du ser trøtt ut! Har du sovet lite?

Yosef: Ja, jeg har bare sovet i fem timer. Jeg la meg seint i natt.

Khalid: Du ser fornøyd ut, også! Hvor var du i går kveld?

Yosef: Jeg var på fest. Vi var hjemme hos en norsk gutt, Petter. Det var gøy!

Khalid: Hvem andre var der?

Yosef: Ingvild, Mina og noen andre elever fra skolen. Og Petter, selvfølgelig. Ingvild hadde med en ny fyr. Han var kul. Han heter Ahmed. Han er fra Afghanistan.

Khalid: Er de kjærester?

Yosef: Ingvild og Ahmed?
Nei, da. De traff hverandre for første gang i går, hjemme hos Ingvilds bror, Jon.

Khalid: Traff hun Ahmed for første gang, og så tok hun ham med på fest samme dag?

Yosef

Khalid

Yosef: Ja, det er typisk for Ingvild! Ahmed kom til Trondheim i går og kjente ingen. Derfor tok Ingvild ham med. Ingvild er veldig vennlig og åpen.

Khalid: Hva gjorde dere på festen, da?

Yosef: Vi spiste pizza og drakk brus og snakket.

Khalid: Så heldig du er! Du har så mange venner.

Yosef: Ja, det er fint å ha venner, men jeg trenger familie også. Jeg savner mamma og Jamal.

Khalid: Vi kan være familie for hverandre. Hei, kom her, bror!

Khalid og Yosef klemmer hverandre. De er ikke alene. De bor sammen. De er ikke brødre, men de er brødre likevel.

Jeg var på fest. Det var gøy!

blid

et egg

å klemme

å legge seg

å lukte

en pizza

sein

å steke

en time

typisk

9.2 Ut på tur, aldri sur!

Ahmed står på bussholdeplassen og venter på Yosef, Ingvild og Mina. Han har bare møtt dem én gang før, på festen hos Petter. De skal gå på tur ute i naturen, i Bymarka, og har avtalt å møte hverandre her. Ahmed har gledet seg i mange dager, men været er ikke bra. Vil de gå på tur i så dårlig vær? Han ser på klokka. Han har ventet i ti minutter. Kanskje de ikke kommer?

De kommer med buss, tolv minutter for seint. Ahmed blir glad.

Ingvild: Hei Ahmed! Har du ventet lenge på oss?
Beklager, vi kom for seint til bussen!

Ahmed: Jeg har ventet på dere i 10 minutter.

Yosef: Ingvild har laget matpakke til oss.
Hun har planer om en lang tur!

Mina: Vi har tenkt å gå til Grønlia. Har du vært på Grønlia før?

Ahmed og Yosef har aldri vært på Grønlia. Ingvild og Mina har vært der mange ganger. De begynner å gå. Samtidig begynner det å regne.

Yosef: Når er vi framme?

Mina: Jeg vet ikke. Om en halvtime, kanskje?

Yosef: Åhhh.... Det er så kaldt. Jeg fryser i hjel!

Ingvild: Vi nordmenn sier: "Det finnes ikke dårlig vær, bare dårlige klær!"

Yosef: For noe tull! Bare nordmenn kan si noe så dumt!
Det blåser, det regner, det er kaldt! Er ikke det dårlig vær, da?

Mina: Du må ta på deg varme klær.

Yosef: Jeg har tatt på meg varme klær,
men jeg fryser likevel. Jeg er våt.

Mina: Ja, det regner i dag. Du må ha på deg regntøy og støvler! Ikke joggesko!

Yosef: Regntøy og støvler koster penger. Det er dyrt å leve i dette landet!

Ingvild

Ahmed

Mina

Yosef

Ingvild: Gå fort! Da blir du snart varm.

Mina: Ja, lær å gå på tur av Ingvild! Hun kan det!

Ingvild: «Ut på tur, aldri sur!» Er du ikke enig, Ahmed?

Ahmed nikker, men han forstår ikke dette. Han blir ofte sur av å bli sliten, og han liker ikke kaldt og vått vær. Han blir bare med på tur fordi han vil bli kjent med Ingvild og Yosef.

De går fort, og etter tre kvarter er de på Grønlia. Det har sluttet å regne, og sola skinner. Ingvild kjøper te og Yosef varm sjokolade, de andre kjøper kaffe. De setter seg ved et bord og spiser brødsiver med pålegg fra Ingvilds matpakke.

Ahmed er sliten, sulten og tørst etter turen til Grønlia. Derfor er det ekstra hyggelig å hvile, spise og drikke nå. «Er dette hemmeligheten?» tenker han. «Har jeg lært å gå på tur nå?»

_____ en avtale

_____ å beklage

_____ å bli kjent med

_____ å blåse

_____ en bussholdeplass

_____ ekstra

_____ enig

_____ fordi

_____ fort

_____ framme

_____ å fryse

_____ Grønlia

_____ en halvtime

_____ en hemmelighet

_____ å hvile

_____ i hjel

_____ en joggesko

_____ kald

_____ et kvarter

_____ å leve

_____ en natur

_____ å nikke

_____ en plan

_____ et pålegg

_____ å regne

_____ et regntøy

_____ samtidig

_____ en støvel

_____ sur

_____ et tull

_____ et vær

_____ våt

_____ åhhh

9.3 Det rette svaret

Mina har alltid vært flink på skolen, særlig i matematikk og engelsk. Hun kom til Norge for fem år siden, og lærte norsk veldig raskt. Likevel var skolen vanskelig. Lærerne i Norge var så forskjellige fra lærerne i Thailand.

Mina har alltid hatt god hukommelse og har jobbet godt med leksene. Men de norske lærerne spurte ikke bare om leksa. De spurte om andre ting også. De spurte om meninger og holdninger. De stilte alltid de samme spørsmålene: «Hva tenker du?» «Hva mener du?» «Hvorfor mener du det?» Det var vanskelig å svare. Hva var det rette svaret? Hun visste ikke, for det sto ikke i boka.

Ingvild svarte ofte på lærerens spørsmål. Hun diskuterte med læreren og de andre elevene i klassen. Hun hadde én mening på mandag og en annen på tirsdag.

Ingvild: Hvorfor snakker du så lite i klassen, Mina? Har du ingen meninger?

Mina: Selvfølgelig har jeg meninger. Men hva er det rette svaret? Hva vil lærerne høre? Det vil de ikke si. Hvordan kan jeg vite det, da?

Ingvild: Det rette svaret finnes ikke. Vi lærer å diskutere. Vi lærer å forsvare meninger. Slik er det i den norske skolen. Hvis du har en overbevisning, bør du lære å forsvare den – da er du på rett vei!

Mina: Hva er 36 ganger 17?

Ingvild: Jeg aner ikke!

Mina: Det rette svaret er 612. Eller vil du diskutere det?

Ingvild: Nei, jeg tror deg, Mina, for du får alltid seks i matematikk. Jeg forstår poenget. I matematikk er svaret enten rett eller galt. Men i mange andre fag kan vi diskutere.

Mina tenkte på Ingvild og Petter. Begge to snakket mye i klassen. De var aktive i timene og flinke til å diskutere. De var ofte uenige, men likevel fikk begge gode karakterer. «Hvis jeg må diskutere for å få gode karakterer, gjør jeg gjerne det,» tenkte Mina. «Men synes lærerne at alle meninger er like bra, bare elevene er flinke til å diskutere? Nei, det tror jeg ikke!»

Ingvild

Mina

aktiv _____

å ane _____

at _____

begge _____

ei bok _____

å burde _____

enten... eller _____

et fag _____

forskjellig _____

å forsvare _____

gal _____

ei holdning _____

en hukommelse _____

hvis _____

en karakterer _____

en mandag _____

ei overbevisning _____

et poeng _____

rask _____

rett _____

seks _____

slik _____

et spørsmål _____

å stille _____

å synes _____

uenig _____

9.4 Jeg har ikke tid!

Klokka er kvart på ni, og Yosef kommer inn i klasserommet. Han har sovet dårlig og har vondt i hodet. Alle i klassen ser på ham, læreren også. Hun er irritert fordi Yosef kommer for seint. Det er ikke første gang.

Lærer: Nå er du for sein igjen, Yosef!
Du må lære deg å komme tidsnok. Det er viktig!

Yosef: Hvorfor er det så viktig?

Lærer: Du ødelegger planene mine. Jeg begynte å undervise klokka halv ni. Jeg har ikke tid til å gjenta alt for deg.

Yosef: Det er greit. Jeg kan spørre de andre.

Lærer: Nei, det er ikke greit. Du må vise respekt for andres tid. Det er viktig i Norge!

Yosef: OK, jeg skal prøve å komme presis i morgen.

Lærer: Du skal ikke *prøve* å komme presis i morgen, du *skal* komme presis i morgen!

Yosef: OK!

Læreren fortsetter undervisningen. Yosef prøver å følge med. Det er vanskelig fordi det er mye bråk i klassen. Mange elever prater sammen, og noen sender meldinger til hverandre. Yosef tenker at de andre elevene er bråkete og at læreren har dårlig disiplin. Lærerne i Afghanistan hadde god disiplin. Da var det lett å følge med.

Klokka fire er Yosef hjemme igjen. Da har han hatt norsk, engelsk, matematikk og naturfag. Han er sliten og sulten. Nå må han lage middag. Omar laget mat i går, og i dag er det Yosefs tur. Han treffer Khalid i stua.

Khalid: Hei Yosef! Blir du med på kino i kveld?

Yosef: Jeg vet ikke om jeg har tid. Jeg må handle, lage mat, vaske opp, vaske klær og gjøre lekser. Vi får så mange lekser! Hvorfor gir læreren oss alle disse leksene? Jeg er på skolen i mange timer hver dag, og etterpå må jeg gjøre lekser i tillegg.

Yosef

Khalid

Khalid: Vær glad for at du kan gå på skole. Du kan bli lege eller ingeniør eller advokat. Tenk på det!

Yosef: Da må jeg gå på skole i hundre år! Det har jeg ikke tid til.

Khalid: Hvorfor ikke?

Yosef: Jeg må sende penger til mamma og Jamal. Derfor trenger jeg en jobb nå.

Da må jeg gå på skole i hundre år!

en advokat

et bråk

bråkete

en disiplin

disse

å fortsette

å følge

et hode

irritert

en kino

et klasserom

Å komme for seint

en lege

lett

ei melding

et naturfag

å prate

presis

en respekt

tidsnok

et tillegg

å undervise

ei undervisning

å vaske

10.1 Jeg trenger en jobb

Yosef er urolig for familien i Eritrea. De har det vanskelig, men hvordan kan Yosef hjelpe dem? Det er bare en måte. Han må finne seg en jobb slik at han kan tjene penger.

Yosef: Jeg trenger en jobb. Jeg må sende penger til mora mi og broren min i Eritrea.

Ingvild: Har du søkt på noen jobber, da?

Yosef: Nei, ikke ennå. Jeg har lett etter stillingsannonser på internett, men det er få jobber til ungdom under 18 år.

Mina: Du trenger ikke en annonse, du kan gå og spørre folk i nabolaget ditt. Mange butikker trenger hjelp til å rydde eller vaske.

Ingvild: Mange avisbud er under 18 år. Kan du tenke deg å gå med morgenavisa? Eller dele ut reklame?

Yosef: Helst ikke morgenavisa ...

Mina: Hvor vil du jobbe?

Yosef: På Rema 1000. Jeg tror at det er et fint sted å jobbe.

Mina: Det tror jeg også.

Ingvild: Ja! Der kan du gjøre mye forskjellig. Du kan sitte i kassa, sette varer på plass i hyllene og bestille nye varer.

Mina: Ta med en søknad og en CV når du spør om jobb. Det er smart.

Yosef: Hva er en CV?

Yosef

Ingvild

Mina

Mina: Det er ei liste over utdanning og erfaring. Hva har du gjort i livet ditt? Hvilke kvalifikasjoner har du? Hva kan være relevant for arbeidsgiveren? Det er viktig å skrive en god søknad og CV.

Yosef: Det er sikkert vanskelig.

Ingvild: Neida, vi kan hjelpe deg. Hvis du søker mange steder, finner du sikkert en jobb til slutt!

Yosef: Hvis jeg jobber hardt, kan jeg bli sjef og åpne min egen butikk!

Ingvild: Bra plan, Yosef! Du kan bli rik, slik som Rema-Reitan!

Yosef: Hvem er det?

Ingvild: Reitan? Han startet Rema-butikkene i 1979, og nå er han veldig, veldig rik!

Yosef: Hvis jeg bare får en jobb og tjener penger, er jeg fornøyd!

en annonse

en arbeidsgiver

et avisbud

en CV

egen

ei erfaring

et folk

hard

helst

et internett

å kunne tenke seg

en kvalifikasjon

å lete

ei liste

ei morgenavis

en måte

neida

Reitan

en reklame

relevant

Rema

rik

å rydde

sikker

en sjef

en slutt

som

å starte

en stillingsannonse

en søknad

å tjene

under

urolig

ei utdanning

en vare

10.2 Hva skal jeg bli?

Mina og Ingvild går i samme klasse. Ole er læreren deres i norsk og samfunnsfag. I timene hans denne uka skal de lage ei nettavis som skal handle om arbeidsliv og forskjellige yrker. Ole sier at elevene skal jobbe som journalister. Alle må skrive om et yrke og en person som har dette yrket.

Mina tenker seg om. Matematikk er favorittfaget hennes, og hun har lyst til å studere datateknologi. Dataingeniør er et fint yrke. Hun søker på nettet etter en professor i informatikk.

Hilde, som elsker musikk, vil skrive om den norske rapgruppa Karpe Diem. «Det må være interessant å være musiker», tenker hun.

Petter, som spiller fotball, vil intervju Lionel Messi, men han finner ikke telefonnummeret hans. Han finner heller ikke adressa hans, og læreren vil ikke hjelpe ham. «Tenk på vanlige yrker også», sier Ole. «Tenk på bakere og bønder, fiskere og frisører, selgere og servitører. Det er også mange vanlige yrker som er spennende.»

Ingvild tenker på mamma som er sykepleier og pappa som er ingeniør. Hun vil ikke bli ingeniør, for hun hater matematikk. Hun vil ikke bli sykepleier heller, for hun liker ikke å se blod. Da kan hun heller ikke bli lege. Men hun vil gjerne ha ei nyttig utdanning som kan gi henne en interessant jobb og god lønn.

Ingvild ser på Ole. Ole har en jobb som passer til ham. Han har store kunnskaper om språk og samfunn. Han er veldig engasjert i fagene, og han greier å gjøre elevene nysgjerrige og interesserte. Han er flink til å forklare vanskelige ting. Dessuten er han interessert i elevene. «Vi vet at han liker oss», tenker Ingvild.

Ingvild bestemmer seg for å skrive en artikkel om læreryrket. Kanskje passer det for henne også? Hun er interessert i folk og er glad i å snakke. Dessuten vil hun gjerne bestemme hva som skal skje i skoletimene!

Ingvild

Mina

et arbeidsliv

en artikkel

en baker

å bestemme

et blod

en bonde

en dataingeniør

en datateknologi

deres

engasjert

et favorittfag

en fisker

å forklare

en frisør

å greie

å handle om

hans

å hate

heller ikke

hennes

en informatikk

interessert

å intervju

å være interessert i noe

Karpe Diem

en kunnskap

et læreryrke

en musiker

en musikk

ei nettavis

et nett

nyttig

en person

en professor

ei rapgruppe

et samfunn

et samfunnsfag

en selger

en servitør

en skoletime

et språk

å studere

et telefonnummer

å tenke på noe

å tenke seg om

et yrke

10.3 Drømmer og planer

Ali: Hva skal du gjøre til høsten, Ahmed?

Ahmed: Jeg skal begynne i innføringsklasse på videregående skole.

Ali: Hva vil du søke på etter innføringsklassen?

Ahmed: Jeg vet ikke ennå. Drømmen min er å bli lege, men jeg vet ikke om det er realistisk.

Ali: Rana vet mye om utdanning for helsearbeidere. Nå er hun pleieassistent og jobber på et sykehjem. Hun vil gjerne bli sykepleier.

Rana: Ja, jeg har lyst til å bli sykepleier, men det tar mange år. For å bli sykepleier må man først ta studiespesialisering på videregående skole for å få generell studiekompetanse. Det tar tre år. Etterpå må man studere på høyskole eller universitet og ta en bachelor i sykepleie. Det tar også tre år.

Ahmed: Det betyr at det tar seks år til sammen.

Rana: Ja, og jeg vet ikke om jeg vil studere så lenge. Jeg lurer på om jeg heller skal søke på utdanningsprogram for helse- og oppvekstfag og bli helsefagarbeider. Det er en bedre jobb enn pleieassistent og gir høyere lønn, og utdanninga tar kortere tid enn å bli sykepleier.

Ahmed: Hvor lang tid tar det å bli helsefagarbeider?

Rana: Det tar to år på videregående skole og to år i praksis, altså fire år til sammen. Men når jeg har jobbet fire-fem år som pleieassistent, kan jeg søke om å slippe praksisen.

Ahmed: Da kan du bli helsefagarbeider etter bare to år på videregående skole!

Rana: Ja, og det er ikke så dumt!

Ahmed: Hvordan blir man lege?

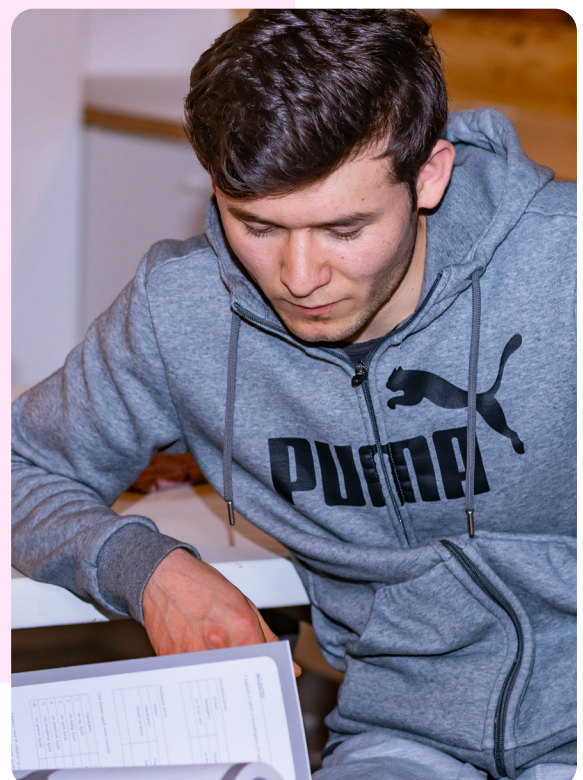
Ali

Ahmed

Rana

Rana: Det er vanskelig å komme inn på medisinstudiet. Først må man skaffe seg generell studiekompetanse med mye matematikk, fysikk og kjemi. Man må også ha veldig gode karakterer. Medisinstudiet tar seks år.

Ahmed: Tre år på videregående og seks år på universitetet. Det blir ni år til sammen.

Rana: Ja, minimum ni år, for mange må ta fag om igjen for å få gode nok karakterer.

Ahmed: Men jeg liker å gå på skole. Her i Norge får man studielån, og man kan jobbe ved siden av studiene. Jeg har alltid hatt gode karakterer i realfag, så drømmen min om å bli lege er ikke umulig!

Rana: Nei, den er ikke umulig, og motivasjon er viktig. Hold fast på drømmen din, Ahmed!

altså _____

en bachelor _____

bedre _____

en drøm _____

enn _____

fast _____

en fysikk _____

generell _____

heller _____

ei helse _____

en helsearbeider _____

en helsefagarbeider _____

å holde _____

en høst _____

en høyskole _____

en innføringsklasse _____

en kjemi _____

kort _____

å lure på _____

man _____

et medisinstudium _____

minimum _____

en motivasjon _____

et oppvekstfag _____

en pleieassistent _____

en praksis _____

et realfag _____

realistisk _____

å skaffe _____

å slippe _____

en studiekompetanse _____

et studielån _____

ei studiespesialisering _____

en sykepleie _____

til sammen _____

umulig _____

et universitet _____

et utdanningsprogram _____

10.4 Ali vil skifte jobb

- Ali: Jeg er lei av jobben min. Jeg er lei av å pakke sjokolade hele dagen.
- Jon: Det forstår jeg godt. Hvorfor får du ikke jobb som ingeniør?
- Ali: Jeg har problemer med papirene mine. De norske myndighetene vil ikke godkjenne dem. Jeg har skrevet til universitetet mitt i Syria. De kan bekrefte utdanningen min, men de har ikke svart. Det kan ta veldig lang tid. Kanskje jeg aldri får svar.
- Jon: Jeg forstår.
- Ali: Jeg må finne en annen jobb mens jeg venter på bekreftelse fra Syria og godkjenning fra Norge

Ali

Jon

Lisa

- Lisa: Hei Ali! Jon forteller at du leter etter en jobb.
- Ali: Ja, det er riktig.
- Lisa: Jeg trenger en personlig assistent noen timer i uka. Jeg kan få penger til "brukerstyrt personlig assistent" fra kommunen.
- Ali: Hva betyr brukerstyrt?
- Lisa: Det betyr at brukeren, altså jeg, ansetter assistenten selv. Jeg bestemmer også oppgavene til assistenten.
- Ali: Sier du det? Hva skal assistenten din gjøre?
- Lisa: Assistenten min må kjøre meg på trening, hjelpe meg å handle og forskjellige andre ting som jeg ikke klarer å gjøre alene. Du har hjulpet meg med så mye allerede, så jeg vet at du er perfekt til jobben!
- Ali: Hyggelig at du tenker på meg, Lisa, men noen timer i uka er ikke nok.

Lisa: Du kan bli assistent for andre uføre, også.
Til sammen kan det bli full stilling.

Ali: Jeg skal tenke på det.

Ali tenkte på det, og tok til slutt imot Lisas tilbud. Han hadde ikke råd til å si opp jobben på fabrikken, men han jobbet for Lisa etter vanlig arbeidstid. Etter hvert ble han også assistent for en blind mann som het Kjell. Da sa han opp jobben på fabrikken. Ali likte å jobbe med mennesker, og Kjell var svært fornøyd med ham. Han ventet fremdeles på svar fra universitetet i Syria, men han var ikke så utålmodig lenger.

å ansette

ei arbeidstid

en assistent

å bekrefte

blind

en bruker

brukerstyrt

å godkjenne

å klare

en kommune

lei

å lete etter noe

min

en myndighet

en oppgave

et papir

perfekt

personlig

et problem

riktig

å ha råd til

å si opp

svært

å skifte

ei stilling

å ta imot

ufør

utålmodig

10.5 Introduksjon til filmen «Avslag»

Ingvild inviterer vennene sine til dansetreningen sin. Men snart får de viktigere ting å gjøre. Lisa har fått dårlige nyheter og trenger hjelp. Kan ungdommene finne en løsning?

Filmene til denne boka finner du i nettversjonen av boka:

<https://www.ntnu.edu/learnnowyouth/filmer>

11.1 Yosef sover dårlig

Yosef kommer for seint på skolen igjen. I dag kommer han to timer seinere enn de andre elevene. Etter timen vil han gå ut av klasserommet, men læreren legger handa på skulderen hans og stopper ham. Hun vil snakke med ham.

Lærer: Hvorfor kommer du så ofte for seint, Yosef?

Yosef: Jeg beklager, men det er vanskelig å komme tidsnok når jeg har sovet så dårlig.

Lærer: Sover du ofte urolig?

Yosef: Ja, og da får jeg også vondt i hodet.

Lærer: Er det noe som plager deg?

Yosef: Jeg har mareritt. Jeg våkner, og etterpå er det vanskelig å sovne igjen.

Lærer: Jeg forstår. Vil du snakke om det?

Yosef vil ikke snakke med noen om de vonde drømmene. Han vil bare glemme dem. Læreren foreslår at Yosef skal kontakte en psykolog. Da blir Yosef sint. Han vil ikke snakke mer med henne og går ut av rommet. Han er trøtt og har vondt i hodet, så han henter sekken sin og går hjem. Nå har han vondt i magen også.

Khalid er på kjøkkenet. Han ser det triste ansiktet hans og spør om det går bra med ham. Yosef får tårer i øynene og en klump i halsen.

Yosef: Mamma og Jamal har det vanskelig. Når jeg tenker på dem, får jeg ikke sove, og så får jeg vondt i hodet og i magen. Har du noe som hjelper mot smerter? Ibux eller Paracet?

Khalid: Nei, dessverre. Kanskje du bør ringe fastlegen din?

Yosef: Han kan ikke hjelpe mora mi og broren min. Da kan han ikke hjelpe meg heller.

Yosef

Khalid

Khalid: Skal jeg varme litt suppe til deg?

Yosef kjenner at klumpen i halsen blir større. Han svarer ikke, han bare nikker. Khalid varmer nok suppe til begge to. Det smaker godt. Suppa er så varm at Yosef brenner seg på tunga, men smertene i hodet og magen forsvinner litt etter litt. Det er godt å snakke med Khalid. Nå føler han seg mye bedre.

et ansikt

å brenne

en fastlege

å foreslå

å forsvinne

å glemme

en hals

Ibux

en klump

en klump i halsen

å kontakte

en mage

et mareritt

neste

Paracet

en plage

en psykolog

en sekk

sin

sint

ei skulder

å smake

en smerte

ei suppe

ei tunge

en tåre

å varme

vondt i hodet

å våkne

et øye

11.2 Fotballaget

Ali har kjørt Lisa på trening og ser Jon utenfor svømmehallen. Det blåser og er kaldt. Ali stopper ved siden av ham. Jon setter seg inn i bilen hans for å prate.

Ali er litt stolt av bilen sin. Han har nettopp kjøpt den. Det er en ganske gammel BMW, men Ali synes at en gammel BMW er bedre enn en ny Skoda. Jon er enig, men Jon vil heller ha sykkel enn bil. Han bor i sentrum, og det er vanskelig å finne parkeringsplass der. Det er mye lettere å parkere en sykkel enn en bil. Dessuten er det bra for helsa å sykle. Det holder ham i form, sier Jon.

Ali vil heller kjøre bil enn å sykle. Hvis han skal trene, vil han spille fotball. Da han bodde i Syria, spilte han ofte fotball med kameratene sine. Nå sitter han ofte foran TV-en og ser på fotballkamper. Han er tilhenger av ManU og Rosenborg. Men han savner de gamle kameratene sine, og han savner fotballtreninga. Dessuten veier han mer enn før og har dårlig kondisjon, forteller Ali.

Jon sier at han har en idé. Ahmed og Yosef liker også å spille fotball. De trenger et lag og en trener. Han spør om Ali har lyst til å spille sammen med ungdommene. Ali tror at det kan bli gøy, men da må de få med seg flere spillere. Han blir ivrig og tenker på noen venner som han kan spørre. Han vil kontakte dem.

Det begynner å regne kraftig. Jon må hjem nå, men han har ikke regntøy. Ali sier at han kan kjøre både Jon og sykkel hans hjem. Jon blir glad. Noen ganger er det best å sykle, men andre ganger er det best å ha en venn med bil.

Ali

Jon

BMW

flere

foran

en form

en fotballkamp

ei fotballtrening

ganske

ivrig

en kamerat

en kondisjon

kraftig

ManU

nettopp

å parkere

en parkeringsplass

Rosenborg

Skoda

stolt

en svømmehall

en sykkel

å sykle

en tilhenger

en trener

å veie

11.3 Er Yosef gal?

Jon og Ingvild har mange felles venner. Ingvild har truffet Lisa mange ganger, og hun har forstått at Lisa er forelsket i broren hennes. Det er det mange som forstår, bare ikke Jon.

Yosef kjenner også Lisa. Han liker henne, for hun er blid og lett å snakke med. Hun er sju år eldre enn ham, så han tenker på henne som ei storesøster. Han kan snakke med henne om alt, også om jenter. Han kunne ikke ta på ei jente i hjemlandet sitt. Det var ikke anstendig. Men norske jenter og gutter klemmer og kysser hverandre uten å skamme seg. Norske jenter forvirrer ham.

Men i kveld vil ikke Yosef snakke med Lisa om jenter. Han vil snakke om mora si og broren sin. Han forteller Lisa at han alltid tenker på dem når han våkner om natta og ikke får sove. Han forteller også at han er sint på læreren sin. Læreren hans vil at han skal gå til psykolog.

Lisa: Hvorfor blir du sint?

Yosef: Læreren min tror at jeg er gal.
Jeg er ikke gal, og jeg vil ikke gå til psykolog.

Lisa: Du må ikke være gal for å gå til psykolog. Jeg gikk til psykolog etter ulykken min. Jeg var ikke psykisk syk, men jeg hadde det vanskelig. Da jeg forsto at jeg må bruke rullestol resten av livet, ble jeg veldig lei meg. Det var fryktelig tungt. Psykologen hjalp meg.

Yosef: Hvordan hjalp han deg?

Lisa: Han snakket med meg om følelsene og tankene mine. Han hjalp meg å forstå ting som jeg ikke forsto før. Det ble lettere å leve.

Yosef: Det hjelper godt å snakke med venner, også.

Lisa: Ja, det er sant, men det er ikke alltid nok. Hvis du brenner et bein, går du til en lege. Hvis du har psykiske problemer, kan du få hjelp hos en psykolog. Dessuten kan alle bli psykisk syke. Jeg synes ikke at det er noe å skamme seg over.

Etter samtalen med Lisa er ikke Yosef sint på læreren sin lenger. Lisa er klok, synes Yosef. Han føler seg bedre når han har snakket med henne om problemene sine. Men hvis de vonde drømmene hans blir verre, er det kanskje ikke nok å snakke med Lisa.

Lisa

Yosef

Læreren min tror at jeg er gal

Hvorfor blir du sint?

_____ anstendig _____

_____ et bein _____

_____ å brette _____

_____ eldre _____

_____ felles _____

_____ å forvirre _____

_____ fryktelig _____

_____ et hjemland _____

_____ klok _____

_____ å kysse _____

_____ å være lei seg _____

_____ psykisk _____

_____ psykisk syk _____

_____ resten av _____

_____ en samtale _____

_____ å skamme seg _____

_____ ei storesøster _____

_____ syk _____

_____ å ta på _____

_____ en tanke _____

_____ tung _____

_____ uten _____

_____ verre _____

11.4 Holdninger til sex

Ingvild skrev en artikkel om læreryrket. Læreren likte den. Ingvild er interessert i folk og er glad i å snakke. Skal hun bli journalist slik som Jon? Hun vil gjerne prøve å intervju noen av elevene på skolen. Hun finner fram telefonen og går rundt og spør noen av vennene om hva de tenker om sex. Etterpå lytter hun til opptakene og skriver teksten. Hun kaller den "8 om 6". Hun synes tittelen er morsom.

Ahmed: Jeg vil ikke ha sex før jeg gifter meg. Sex skal binde sammen mannen og kona, og bare de to. Når jeg gifter meg, skal det være for resten av livet. Hvordan kan man ha respekt for kvinner som har ligget med flere menn?

Siri: Når et par har vært kjærester en stund, kan de ha sex, synes jeg. Hvorfor ikke? Sex er naturlig og fint. Men man må ta hensyn til hverandre og ta ansvar, selvfølgelig. Hvis man ikke vil ha barn, må man bruke prevensjon. Jeg har ikke ligget med noen ennå, men noen av venninnene mine har hatt sex.

Yosef: Norske jenter forvirrer meg! Ei norsk jente satte seg på fanget mitt en gang. Jeg ble flau. Hva mente hun med det? Hun bare lo, og dagen etter satt hun på fanget til en annen gutt.

Iman: Sex er en velsignelse fra Gud, men Allah tillater ikke sex før ekteskapet. Her i Norge er alt lov, og folk snakker direkte og åpent om seksualitet. Ingenting er skjult. Da forsvinner mystikken.

Petter: Jeg tror at sex er en viktig del av et kjæresteforhold, men det viktigste er å være glad i hverandre og respektere hverandre. Jeg vil ikke være sammen med ei jente bare for å ligge med henne. Dessuten kan man kysse hverandre og kose uten å ha samleie. Det er også sex.

Omar: Jeg blir lett forelsket i pene jenter! Jeg lengter etter å ha sex med ei jente. Hvis ingen andre vet om det, og jenta også vil, er det greit, synes jeg.

Mina: Jeg vil ikke ha sex med en mann som jeg ikke elsker og har tillit til. Man er veldig sårbar i en slik situasjon, tror jeg. Dessuten kan man bli gravid.

Sara: Foreldrene mine tror at kjæresten min er en gutt, og de vil gjerne treffe ham. Hvorfor er det så vanskelig for meg å fortelle at det er ei jente?

Allah

et ansvar

å binde sammen

en del

direkte

et ekteskap

et fang

flau

å gifte seg

gravid

Gud

å ta hensyn

et kjæresteforhold

ei kvinne

å lengte

å ligge med noen

å være lov

å lytte

en mystikk

naturlig

et opptak

pen

en prevensjon

å respektere

et samleie

en sex

en situasjon

å skjule

sårbar

en tekst

en telefon

å tillate

en tillit

en tittel

en velsignelse

12.1 17. mai

17. mai er Norges nasjonaldag og en av de viktigste høytidsdagene i landet. Man sier at det er barnas dag, og feirer at det er fred, frihet og demokrati i Norge. Gatene er fulle av folk, og alle ser blidere og gladere ut enn vanlig, synes Ali og Rana. Derfor liker de denne dagen. Nesten alle har på seg fine klær, og mange kvinner og noen menn har på seg bunad. Skolebarna går i tog med norske flagg. Hver skole har sin fane, og noen skoler har også musikkorps.

Når barnetoget er over, henter Ali og Rana barna sine i sentrum. Vanligvis går familien på kafé, eller de kjøper is eller varme pølser i en kiosk fordi det er fullt på alle kafeene. Seinere på dagen drar de til barnas skole. Der har foreldrerådet organisert leker og konkurranser for barna, og man kan kjøpe kaffe, kaker og brus. Rana og Ali synes at det er en fin anledning til å treffe andre foreldre og kanskje diskutere barn og skole og nabolag med dem.

17. mai er Norges nasjonaldag fordi landet fikk sin egen grunnlov 17. mai 1814. På denne tida var Norge på vei fra en union med Danmark til en ny union med Sverige. Den første unionen startet i 1380 da Danmark og Norge fikk en felles konge, og varte i over 400 år. Etter hvert ønsket mange nordmenn at Norge skulle gå ut av unionen og bli en selvstendig stat.

En stat bør ha en grunnlov. Derfor valgte nordmennene representanter som dro til Eidsvoll for å skrive en grunnlov for Norge. Dette skjedde på slutten av napoleonskrigene (1800-1815) da unionen Danmark-Norge var blant taperne. Sverige var blant vinnerne. Derfor fikk svenskene Norge som krigsbytte i 1814. Nordmennene ville ikke aksepterte dette. De skrev grunnloven og krevde uavhengighet. Men svenskene ville ikke miste Norge. Etter en kort krig mellom Norge og Sverige ble Norge en del av en ny union med Sverige. Norge fikk likevel beholde grunnloven og sin egen nasjonalforsamling (Stortinget) i den nye unionen. Dette var en viktig seier for nordmennene.

I 1905 ble endelig Norge et fritt og selvstendig land. Landet fikk sin egen konge og gikk ut av unionen med Sverige.

å akseptere

ei anledning

et barnetog

å beholde

blant

en bunad

Danmark

et demokrati

Eidsvoll

en fane

å feire

et flagg

et foreldreråd

en fred

fri

en frihet

ei gate

en grunnlov

en høytidsdag

en kiosk

en konge

en konkurranse

å kreve

et krigsbytte

en lek

å miste

et musikkorps

napoleonskrigene

en nasjonaldag

ei nasjonalforsamling

å organisere

ei pølse

en representant

en seier

et skolebarn

en stat

Stortinget

en svenske

Sverige

en taper

et tog

en uavhengighet

en union

vanligvis

å velge

en vinner

et ønske

12.2 Rus(s) eller ikke rus(s)?

Ingvild: Jeg gleder meg til 17. mai!

Ahmed: Hva skjer da?

Ingvild: Det er Norges nasjonaldag! Det skjer ting fra morgentil kveld! Musikkorps som spiller i gatene, barnetog om morgenen, folketog midt på dagen og russetog om ettermiddagen. Om kvelden skal jeg på fest! Da treffer jeg sikkert mange slitne russ.

Ahmed: Russ? Snakker du om folk fra Russland?

Ingvild: Nei, folk fra Russland er russere! Russen er elever i tredje klasse på videregående som feirer at de snart er ferdig med skolen. De som går på økonomi eller salg og service, har blå russeluer, og de som går på studieforbereende, har røde. Har du ikke sett dem?

Ahmed: Jo, det har jeg, men jeg visste ikke at det heter russ. Er det ikke noen som har svarte luer, også?

Ingvild: Jo, de som er ferdig på yrkesfag etter Vg2, er svartruss.

Ahmed: Skal du være russ neste år, Ingvild?

Ingvild: Ja, det skal jeg. Jeg er med i teatergruppa, og allerede i august skal vi begynne å forberede russerevyen, som skal ha premiere i april. I mai er det mye som skjer - landstreff, konserter og russekro! Det blir så gøy!

Mina: Russefeiringa starter seinest 1. mai, så 17. mai har det vært mye drikking og festing i et par uker allerede. Det er ganske sprøtt.

Iman: Ja, og knutereglene er også sprø. Kyss en politimann, så får du en knute! Gå på skolen i bare undertøyet! Drikk 24 bokser øl på 24 timer! Svøm i fjorden før 1. mai!

Ingvild: Det skal være sprøtt! Snart må jeg bli voksen og fornuftig, derfor vil jeg tulle og tøyse og ha det gøy i russetida!

Ingvild

Mina

Ahmed

Iman

Iman: Ja, jeg vil også ha det gøy! Men jeg vet ikke om jeg vil være russ.

Ingvild: Hvorfor ikke?

Iman: Fordi det er så mye drikking, kan det bli vanskelig for meg. Når jeg er sammen med folk som drikker alkohol, må jeg må alltid forsvare at jeg ikke drikker

Ingvild: Må du det?

Iman: Ja, det må jeg. Og da føler jeg at jeg ikke er en del av gjengen, liksom.

Mina: Så dumt! De må respektere at du ikke drikker. Jeg vil heller ikke ruse meg, men jeg vil være russ likevel. Det går fint an å ha det kjempegøy uten alkohol!

en alkohol _____

an _____

april _____

en boks _____

ei drikking _____

ei festing _____

en fjord _____

et folketog _____

å forberede _____

fornuftig _____

en gjeng _____

jo _____

kjempegøy _____

en knute _____

en knuteregul _____

en konsert _____

et landstreff _____

liksom _____

ei lue _____

mai _____

en politimann _____

en premiere _____

en rus _____

å ruse seg _____

en russ _____

ei russefeiring _____

ei russekro _____

ei russelue _____

en russer _____

en russerevy _____

ei russetid _____

et russetog _____

Russland _____

en service _____

sikkert _____

sprø _____

studieforberedende _____

svart _____

en svartruss _____

ei teatergruppe _____

tredje _____

å tøyse _____

voksen _____

et yrkesfag _____

en økonomi _____

en øl _____

12.3 Gratulerer med dagen, Mina!

Om 14 dager blir Mina 18 år. Da er hun myndig etter norsk lov. Hun kan stemme ved valg, ta førerkort og bestemme over seg selv. Det er en stor dag, synes foreldrene hennes. De har foreslått at hun skal ha et bursdagsselskap med mange venner. Hun skal bestemme mat og drikke, og foreldrene vil gjøre innkjøp og lage maten for henne. Men det er ikke bare enkelt, synes Mina. Hun diskuterer det med Ingvild, Petter og Iman.

Mina: Mange av vennene mine tar med seg alkohol når de drar på fest. Hvis mamma og pappa oppdager det, får de sjokk!

Ingvild: Forklar det til gjestene dine når du inviterer dem. De må la være å drikke fordi foreldrene dine er avholdsfolk, kan du si.

Mina: Nei, det vil jeg ikke. Det blir så dumt.

Iman: Hvorfor er det så viktig for dem å drikke?

Ingvild: Mange blir i godt humør av alkohol, og de blir mindre sjenerte. De synes at det er lettere å prate med folk etter et par glass øl eller vin.

Iman: Ja, og du tror at du har fått nye venner. Men neste dag, når de er edru, ignorerer de deg!

Petter: Foreldrene mine er som regel på hytta når jeg har fest. Kan du ikke be dem om å dra bort?

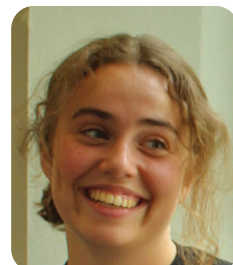
Mina: Nei, det kan jeg ikke.

Petter: Hvorfor ikke? Du er myndig! De må ikke sitte barnevakt for den voksne dattera si!

Mina: Nei, men det er deres hjem også. Jeg kan alltid være hjemme når de har selskap. Hvorfor skal de være borte når jeg har venner på besøk? Det vil de ikke forstå. Uff, dette er vanskelig! Det er lettere å ha to liv – ett hjemme og et annet sammen med vennene mine.

Mina

Ingvild

Iman

Det er lettere å ha to liv – ett hjemme og et annet sammen med vennene mine.

avholdsfolk

ei barnevakt

å be

et besøk

et bursdagsselskap

edru

enkel

et førerkort

en gjest

et humør

ei hytte

å ignorere

et innkjøp

å la være

en lov

mindre

myndig

å oppdage

en regel

som regel

et selskap

sjenert

et sjokk

en stemme

et valg

en vin

12.4 Ramadan, id og jul

Det er ramadan, og Rana og Ali har fastet fra tidlig om morgenen til seint om kvelden i fjorten dager. Det er ennå et par uker til id, høytiden som avslutter ramadan. Jon har aldri fastet, og han er nysgjerrig både på faste og feiringa av id.

Rana: Det går greit å faste i Norge. Fordi det er varmere i Syria, var det vanskeligere der, synes jeg. Ramadan er egentlig en fin tid da vi konsentrerer oss om religiøst fellesskap og bønn.

Jon: Hvorfor faster dere?

Rana: Fasten skal minne oss om de fattige som ofte må sulte. Vi må ikke glemme å vise dem barmhjertighet. Derfor gir vi alltid penger til de fattige før id.

Jon: Spiser dere mye god mat når dere feirer id?

Rana: Ja, det gjør vi. Vi tar på oss nye, fine klær og går i moskeen. Så besøker vi venner og familie og gir gaver til hverandre.

Jon: Dette minner om julefeiringa, med gaver, god mat og fine klær. Men vi nordmenn er ikke så flinke til å åpne hjemmene våre for venner og bekjente. Det viktigste i jula er å være sammen med familien.

Ali: Går du ikke i kirka?

Jon: Jo, det gjør jeg, men bare på julaften. Da er kirkene fulle av folk.

Ali: Har du juletre?

Jon: Nei, det har jeg ikke. Jeg gidder ikke! Jeg er hos foreldrene mine på julaften, og de har alltid juletre. Men jeg har noen julenisser og annen julepynt som jeg tar fram hvert år. Det synes jeg er koselig.

Ali: Barna våre maser om at vi også skal feire jul. Jesus er en stor profet i islam, så muslimer kan godt feire Jesu fødsel. Men Sami og Hoda tenker mest på julegavene, tror jeg.

Jon: Selvfølgelig! Det gjorde jeg også, da jeg var liten.

Rana

Jon

Ali

å avslutte
en barmhjertighet
bekjent
ei bønn
både
en faste
å faste
fattig
ei feiring
et fellesskap
fjorten
en fødsel
å gidde
en høytid
en id
islam
Jesu
Jesus
ei jul
en julaften
ei julefeiring
en julegave
en julenisse
en julepynt
et juletre
å konsentrere seg
koselig
å mase
å minne noen om
å minne om
en moske
en muslim
en profet
en ramadan
religiøs
å sulte
tidlig
vår

13.1 Biblioteket

Mina og Iman møtes ofte på biblioteket i sentrum for å gjøre lekser og låne bøker. Der finnes det både bøker og aviser på mange språk, blant andre farsi og somali. De bruker internett på bibliotekets PC-er, og bibliotekarene har lært dem å finne avisbaser og apper. Av og til låner Iman noter og CD-er. Forrige gang hun var på musikkavdelinga, fant hun en CD med Fayrouz som var helt fantastisk. En av de ansatte hjalp henne å lete.

Rana trives også godt på biblioteket. Da hun strevde med å lære norsk, gikk hun på språkkafé der. På den måten fikk hun både nye venner og trening i å snakke norsk, og hun lånte lærebøker og ordbøker. Det var både unge og eldre på språkkaféen. Hun likte godt å snakke med de eldre. De hadde ofte god tid. Fremdeles hender det at hun låner norske filmer for å forbedre norsken sin, men hun må innrømme at hun liker bedre arabiske og franske.

Ali vil heller se på fotballkamper enn spillefilmer. I feriene leser han bøker, både sakprosa og skjønnlitteratur. I forrige uke leste han et norsk dikt som heter "Lykke":

*Åtte øyne i hverandre.
Fire munnar rundt et bord.
Fire vegger kring en lykke:
Vesla, Påsan, far og mor.*

*Åtte hender hekket sammen
til en ring om stort og smått.
Herregud – om hele vide
verden hadde det så godt.*

Ali lukket øynene en liten stund og tenkte på Hoda, Sami og Rana, og hvor glad han var i dem. Han syntes at diktet var så fint at han lærte det utenat.

Yosef er ikke så interessert i bøker. Han synes at han leser mer enn nok på skolen. Når han har fri, foretrekker han å spille fotball eller henge med venner. Likevel har han oppdaget at biblioteket har interessante tilbud også for ham. På noen filialer kan han låne sag og drill og andre slags verktøy, helt gratis. Et sted kan han også låne elsykkel. Han trodde nesten ikke at det var sant.

Mina

Iman

Ali

Rana

Yosef

en ansatt

en app

en avisbase

en bibliotekar

å bruke

en CD

et dikt

en drill

en elsykkel

en far

farsi

en ferie

en filial

å forbedre

å foretrekke

forrige

gratis

å hekte

å hende

å henge med noen

Herregud

å innrømme

kring

å lukke

en lykke

ei lærebok

å låne

en munn

ei musikkavdeling

en note

ei ordbok

en PC

en ring

ei sag

en sakprosa

en skjønnlitteratur

slags

smått

somali

en spillefilm

en språkkafé

å streve

å trives

utenat

et verktøy

vid

13.2 Idrett og trening

Ali er ikke verdens beste fotballspiller, men som trener er han et stort talent. Fotballaget er en suksess! Han har samlet sammen en fin gjeng, noen syrere, noen andre utlendinger og noen nordmenn. Yosef er virkelig en dyktig spiller, og Ahmed er ikke så verst. Per, Arne og Erik er i god form, selv om de ikke er så unge lenger. Ali organiserer, leder treningene, gir instruksjoner og skryter. De trener hurtighet, utholdenhet, styrke og teknikk. Det går langsomt framover, men det viktigste er at alle trives og har det morsomt sammen. Ahmed, som ikke kjenner så mange ennå, er mest opptatt av å få nye venner. Det er et godt utgangspunkt å ha en felles interesse.

En gang da Ali kjørte Lisa på svømmetrening, fortalte han at Rana ikke kunne svømme. Lisa synes at alle bør lære å svømme, så hun snakket med Rana om det. «Meld deg på et svømmekurs!», sa Lisa. Rana var usikker på om det var en god idé. Det var uvant for henne å tenke på seg selv i badedrakt sammen med fremmede mennesker. «Hva gjør du hvis barna dine faller i vannet?», spurte Lisa. Rana svarte ikke, for hva skulle hun si? Lisa hadde mange argumenter:

1. Hvis du ikke kan svømme, kan du drukne.
2. Hvis du kan svømme, kan du redde andre fra å drukne.
3. Svømming er veldig gøy!
4. Svømming er super trening!

Da Lisa fant et kurs for voksne kvinner med kvinnelig instruktør, meldte Rana seg på. De var sju damer som møttes en gang i uka i ti uker. Fire av dem var yngre enn Rana, to var eldre, og ingen av dem kunne svømme fra før. Instruktøren var flink. De unge lærte fort å svømme, de eldre var litt mer forsiktige. Rana fant ut at hun trivdes i vannet. Nakken, ryggen og skuldrene hennes hadde godt av svømmetreningen. Lisa spurte stadig hvordan det gikk. Da kurset var slutt, kunne Rana svømme 25 meter, og hun følte seg trygg på dypt vann. «Jeg er så stolt av deg!», sa Lisa. «Jeg er så glad for at du overtalte meg!», sa Rana.

Ali

Rana

Lisa

et argument

en badedrakt

å drukne

dyktig

dyp

å finne ut

forsiktig

et fotballag

framover

ha godt av

en hurtighet

en idrett

ikke så verst

en instruksjon

en instruktør

kvinnelig

langsom

å lede

å melde seg på

en nakke

en nordmann

opptatt

å overtale

å redde

å samle

selv om

å skryte

stadig

en suksess

super

et svømmekurs

ei svømmetrening

en syrer

en styrke

et talent

en teknikk

usikker

et utgangspunkt

en utholdenhet

en utlending

uvariant

verst

virkelig

13.3 Fargespill

Ingvild og Iman sitter på en kafé i sentrum og spiser en hamburger hver. De har vært på øving på Kulturskolen og er litt slitne, men i veldig godt humør. Yosef og Ahmed kommer inn døra. De har vært på fotballtrening med Ali og er også sultne. Ingvild vinker til dem, og de setter seg ved samme bord.

Yosef: Hei! Hva skjer?

Ingvild: Vi har vært på trening. Vi skal være med på en stor forestilling i Olavshallen til høsten!

Ahmed: Å ja? Hva slags forestilling er det?

Ingvild: Den heter Fargespill. Over 150 stykker fra over 30 land skal stå på scenen og synge og danse.

Iman: Og spille!

Ingvild: Ja, Iman skal spille fløyte sammen med Trondheim symfoniorkester! Jeg hørte henne spille i dag. Hun er kjempeflink!

Yosef: Spiller du fløyte, Iman? Det visste jeg ikke.

Iman: Vi skal spille en melodi fra Somalia. Du kjenner den kanskje, Yosef. Jeg spilte den for en musiker som arrangerer musikken til forestillingen, og nå skal hele orkesteret spille den.

Yosef: Er det sant? Det må jeg komme og høre på.

Iman: Det er så artig! Og Ingvild skal være med på flere dansenummer og synge i koret. Det skal være både norske og utenlandske sanger og danser.

Ingvild: Jeg trives så godt på disse øvingene. Jeg har fått så mange nye venner der.

Iman: Jeg også, og så har jeg blitt mye bedre til å spille fløyte.

Ahmed: Det eneste jeg spiller, er fotball. Tenk å kunne spille et instrument!

Ingvild

Iman

Yosef

Ahmed

Iman forteller at Kulturskolen har tilbud om undervisning i mange forskjellige instrumenter, for eksempel gitar, piano, fiolin, trommer og sang. Du kan også lære å tegne og male, spille teater eller danse. Det koster penger, men de som har dårlig råd, kan søke om friplass, sier hun. Ahmed er veldig interessert. Yosef blir redd for at fotballen har fått konkurranse.

Yosef: Å spille fotball er også en fin måte å få flere venner på.

Ingvild: Det er klart! Det viktigste er å finne noe som man trives med.

- _____ å arrangere
- _____ artig
- _____ å danse
- _____ et dansenummer
- _____ et eksempel
- _____ eneste
- _____ en fiolin
- _____ ei fløyte
- _____ ei forestilling
- _____ en friplass
- _____ en gitar
- _____ en hamburger
- _____ å høre på
- _____ et instrument
- _____ kjempeflink
- _____ et kor

- _____ en kulturskole
- _____ å male
- _____ en melodi
- _____ et orkester
- _____ et piano
- _____ en sang
- _____ en scene
- _____ å spille noe
- _____ et symfoniorkester
- _____ å synge
- _____ å tegne
- _____ ei tromme
- _____ utenlandsk
- _____ å vinke
- _____ ei øving

13.4 Religion og livssyn

Iman: Det er mange kirker her i Norge, men ikke så mange religiøse mennesker, synes jeg. Tror du på Gud, Jon?

Jon: Ja, det gjør jeg, men jeg tror ikke på alt som står i Bibelen. Jeg går nesten aldri i kirka, for jeg er ikke særlig religiøs. Men Jesus sa at vi skal gjøre mot andre det som vi vil at andre skal gjøre mot oss. Det tror jeg på.

Iman: Det tror jeg også på. Det samme står i Koranen, bare på en litt annen måte.

Mina: Nå snakker dere om «Den gyldne regel». Den finnes i nesten alle religioner...

Petter: ...også i et dikt av en norsk forfatter som var ateist: «Du må ikke tåle så inderlig vel, den urett som ikke rammer deg selv.»

Det er religionsfrihet i Norge. Alle trossamfunn med flere enn 500 medlemmer får økonomisk støtte fra staten. Offentlige barnehager og skoler skal ikke drive med religiøs påvirkning, men vise respekt for forskjellige livssyn.

Det største trossamfunnet i landet er Den norske kirke. I 2017 var cirka 70 % av befolkningen medlemmer. Likevel gikk bare omtrent 10 % av innbyggerne i kirka én gang i måneden eller oftere. Mellom 30 og 40 % sa at de aldri gikk til gudstjeneste, og nesten halvparten av dem som fikk barn, lot være å døpe barna. Det norske samfunnet har endret seg raskt, og religion har fått mindre betydning enn før.

Samtidig ser vi et stadig større religiøst mangfold. Litt over 5 % er medlemmer av andre kirker enn Den norske kirke, og cirka 4 % er muslimer.

Iman

Jon

Mina

Jeg tror ikke på alt som står i Bibelen.

- _____ en ateist
- _____ ei befolkning
- _____ ei betydning
- _____ Bibelen
- _____ å døpe
- _____ å endre seg
- _____ en forfatter
- _____ en gudstjeneste
- _____ gyllen
- _____ en halvpart
- _____ inderlig
- _____ en innbygger
- _____ Koranen
- _____ et livssyn
- _____ et mangfold

- _____ et medlem
- _____ offentlig
- _____ omtrent
- _____ en prosent
- _____ ei påvirkning
- _____ å ramme
- _____ en religion
- _____ en religionsfrihet
- _____ å tro på noe
- _____ et trossamfunn
- _____ å tåle
- _____ en urett
- _____ vel
- _____ økonomisk

14.1 Familie

Verken Yosef, Ahmed eller Iman har familie i Norge.

Yosef bekymrer seg for familien sin i Eritrea. Mora og broren jobber hardt, men tjener lite penger, og de har ikke mange slektninger som kan hjelpe dem. Faren er død. Når Yosef får en jobb, vil han sende penger hjem. Det må skje snart!

Ahmeds mor og søster bor hos onkelen og tanta hans i en liten by i Afghanistan. Søstera er tre år yngre enn ham. Han har også søskenbarn der, ei kusine og fire fettere. Livet i Afghanistan er ikke lett, selv om onkelen driver en stor butikk og har arbeid til mange i familien. Ahmeds tre år eldre bror bor i Kabul. Han har fått en jobb der, og giftet seg for ett år siden. Snart får han en liten sønn eller datter. Det er et stort ansvar. Ahmed vil også gjerne gifte seg og få barn, men det må vente. Først vil han ha en utdanning.

Iman bor sammen med en bror i Trondheim. De har en stor familie som bor i Somalia. De har to søstre og tre brødre der. Den eldste søstera heter Bilan. Iman savner henne mest. Alle sier at de ligner på hverandre. Øynene og tennene deres er veldig like. Til og med hendene deres er like, med lange, slanke fingre. De poster bilder på Facebook, og de prater på Skype. Når skal de møtes ansikt til ansikt igjen, klemme hverandre, sitte i samme rom? Iman vet ikke.

Mina kom til Norge for fem år siden sammen med foreldrene sine. De er en liten kjernefamilie, men hun har en stor familie i Thailand: mange søskenbarn, onkler og tanter, og tre besteforeldre: mormor, morfar og farmor. Minas farfar døde for mange år siden. Farmora holder sin del av familien sammen. I sommer skal alle barna hennes ta med ektefeller og barn og møtes hjemme hos henne i Phuket. Det blir spennende. Mina gleder seg veldig.

Yosef

Ahmed

Iman

Mina

en besteforelder _____
å dø _____
død _____
en ektefelle _____
Facebook _____
en farfar _____
ei farmor _____
en fetter _____
en finger _____
en kjernefamilie _____
ei kusine _____
å ligne _____
lik _____
en morfar _____

ei mormor _____
en onkel _____
å poste _____
Skype _____
slank _____
en slektning _____
en sommer _____
et søskenbarn _____
ei tann _____
ei tante _____
til og med _____
en utdannelse _____
verken...eller _____

14.2 Foreldre og venner fra to verdener

Mina

Mina både gledet seg og gruet seg til fødselsdagen sin. Hun inviterte mange venner, slik som foreldrene foreslo. De ble fem jenter og seks gutter. Foreldrene hennes kom hjem fra matbutikken med mange fulle bæreposer. De brukte mye tid på kjøkkenet, og snart luktet det deilig av kyllingwok, stekte grønnsaker og ris.

Mina dekker på bordet selv. Hun legger først på en duk. Så setter hun tallerkener og glass på bordet. Ved siden av tallerkenene legger hun kniv og gaffel. Skal gaffelen ligge til høyre eller venstre? Hun tenker litt, og så legger hun gaffelen på venstre side av tallerkenen og kniven på høyre. Hun setter fram vann og brus. Salt og pepper setter hun midt på bordet. Der skal også maten stå.

Noen av gjestene så litt overrasket ut da foreldrene hennes hilste på dem. Ingvild og Petter var i mistenkelig godt humør, og Mina ble litt nervøs. Nina og Hilde ga henne ei flaske vin i bursdagsgave. Mina gjemte gaven på soverommet sitt. Iman ga henne en CD med arabisk musikk. Den ble hun glad for.

Da gjestene satte seg ved bordet, gikk Minas foreldre ned trappa til kjellerstua for å se på TV. Alle skrøt av kyllingen. De pratet og lo. Nina og Hilde hadde også med vin til seg selv, og lot Ahmed smake på den. Han sa at han likte den, og fikk mer vin. Etter maten satte de på CD-en fra Iman, og noen begynte å danse. Alle hadde det gøy, og Mina begynte å slappe av og kose seg. Så drakk Ahmed enda mer vin, og ble litt full. Petter danset langsomt og tett med Nina. Etter dansen satt de i sofaen og kysset hverandre. Minas foreldre kom inn i stua med bursdagskaka. De så at Petter satt med Nina på fanget, og Mina ble flau.

Yosef lette etter et toalett. Han gikk forbi Hilde og Omar som sto på gangen og klinte. Det var flaut, syntes Yosef, han ble sjenert. På toalettet satt Ahmed på knærne og spydde. Yosef hjalp ham med å vaske doen etterpå. Ahmed skammet seg og ville dra hjem. Yosef hentet jakka si og gikk, han også. Han syntes ikke at festen var hyggelig lenger.

Da festen var slutt, var Mina lei seg. Foreldrene var skuffet over vennene hennes. De spurte henne om hun også drakk alkohol, og om hva slags forhold hun hadde til gutter. Mina ble sint. Hun syntes at foreldrene burde stole på henne, selv om noen av vennene hennes gjorde andre valg og hadde andre verdier enn henne. Dessuten var hun 18 år og voksen nå. Det var hennes liv og hennes venner, som hun var glad i. Samtidig var hun irritert på dem. «Må man drikke for å ha et sosialt liv i dette landet?» tenkte hun.

Neste dag traff hun Nina og Hilde på treningssenteret. De snakket bare om bursdagsfesten hennes. «Vi hadde det så gøy! Så fine foreldre du har. Så god mat! Thaimat er topp! Tenk at foreldrene dine gjorde alt det for deg! Så fin familie du har. Så heldig du er! Oi, er klokka så mye? Vi må dra. Ha det!»

De forsvant ut døra. Mina sto igjen, glad og litt forvirret. Ja, hun hadde både fine foreldre og fine venner! Hun ville velge det beste fra to verdener. Hun måtte stå for sine egne meninger og verdier. Men var det mulig?

_____ en bursdagsfest
_____ en bursdagsgave
_____ ei bursdagskake
_____ en bærepose
_____ deilig
_____ et do
_____ en duk
_____ enda
_____ forbi
_____ et forhold
_____ en gaffel
_____ ei kjellerstue
_____ å kline
_____ et kne
_____ en kyllingwok
_____ å la
_____ en matbutikk
_____ midt
_____ mistenkelig
_____ mulig
_____ nervøs

_____ overrasket
_____ å se overrasket ut
_____ en pepper
_____ en ris
_____ et salt
_____ å se på TV
_____ å sette fram
_____ skuffet
_____ å være skuffet over
_____ å slappe av
_____ å spy
_____ stekt
_____ å stole på
_____ å stå igjen
_____ å stå for noe
_____ thaimat
_____ tett
_____ topp
_____ et treningssenter
_____ en verdi

14.3 Forelskelse, kjærlighet og ekteskap

Iman og Mina satt i kantina på skolen og diskuterte arrangerte ekteskap. Ingvild satt og hørte på dem.

Iman: Hvorfor vil du ikke at foreldrene dine skal hjelpe deg med å finne en mann til deg?

Mina: Jeg vil gifte meg med en mann som jeg elsker. Jeg vil bestemme selv.

Ingvild: Ingen kan tvinge deg. Arrangerte ekteskap er ikke tvangsekteskap.

Mina: Hvor går grensen mellom press og tvang?

Iman: Foreldrene våre kjenner oss best, og de vet hva som er det beste for oss.

Mina: Vet de hvem som er den beste mannen for meg? Hvordan kan foreldrene mine vite det?

Iman: Hvordan kan du vite det? I Vesten sier alle at de gifter seg av kjærlighet, men nesten 50 % av ekteskapene ender med skilsmisse.

Mina: Det er fordi det norske samfunnet aksepterer skilsmisse. I Iran er det nesten tabu å skille seg.

Iman: I Norge er det altfor lett å skille seg.

Ingvild: Det er iallfall altfor lett å binde seg til helt feil person. Broren min har nettopp fått seg kjæreste. Hun heter Astrid, og hun er så dum! Jeg kan ikke fordra den dama! Jeg forstår ikke at Jon er forelsket i henne.

Mina: Stakkars Lisa, som er så glad i Jon!

Ingvild: Ja, snille, kloke Lisa! Alle andre forstår at Jon passer best sammen med Lisa, men Jon forstår ingenting.

Iman: «Kjærlighet gjør blind».

Mina: Nei, forelskelse gjør deg blind! Kjærlighet gjør deg klok, tror jeg.

Ingvild: Jon er iallfall helt blind. Blind og forelsket i Astrid, som er egoistisk, overfladisk og forfengelig! Kanskje arrangerte ekteskap ikke er så dumt!

Iman

Mina

Ingvild

_____ arrangert
_____ å binde
_____ egoistisk
_____ å ende
_____ en feil
_____ kan ikke fordra
_____ en forelskelse
_____ forfengelig
_____ ei grense
_____ iallfall
_____ en kjærlighet

_____ nettopp
_____ overfladisk
_____ et press
_____ å skille seg
_____ en skilsmisse
_____ stakkars
_____ et tabu
_____ en tvang
_____ et tvangsekteskap
_____ å tvinge
_____ Vesten

14.4 Ved første blikk

Ali kjører Lisa og Rana til en svømmekonkurranse i Pirbadet. Lisa skal konkurrere, og Rana vil se på. Lisa ser trist ut. Hun forteller at Jon har funnet seg en kjæreste. Ali spør om forholdet har vart lenge. Lisa vet ikke. Hun vil ikke snakke mer om det, hun vil konsentrere seg om konkurransen.

Rana triller Lisa inn i svømmehallen mens Ali kjører videre. Han må jobbe mens konkurransen foregår, men henter dem når den er over.

Da er Lisa bare et stort smil. Hun har vunnet konkurransen! Hun fikk så godt resultat at hun kan konkurrere i norgesmesterskapet! Rana og Ali blir nesten like glade og stolte som Lisa.

Noen dager seinere går Ali inn på en kafé for å ta en pause og drikke en kopp kaffe. Der treffer han Jon, som sitter sammen med ei ung dame. Jon presenterer henne som Astrid, kjæresten sin. Ali presenterer seg selv. Han hilser høflig. Astrid smiler med kritthvite tenner og røde lepper. Hun må gå, for hun skal til frisøren. Ali setter seg ved Jons bord.

Ali: Pen dame!

Jon: Ja, ikke sant? Jeg ble forelsket ved første blikk!

Ali: Sier du det? Hva har brakt dere sammen? Har dere felles interesser?

Jon: Nei, vi er egentlig nokså forskjellige. Du vet at «motsetninger tiltrekker hverandre».

Ali: Ja. Jeg vet også at «like barn leker best». Kan du snakke med henne om ting som interesserer deg? Samfunn og politikk, for eksempel?

Jon: Jeg er ikke sammen med Astrid for å diskutere politikk. Det kan jeg gjøre med deg og Lisa og andre venner.

Ali: Ja, Lisa har alltid noe interessant å si.

Jon: Ja, Lisa er smart.

Ali: Nå har hun kvalifisert seg til NM i svømming for funksjonshemmede.

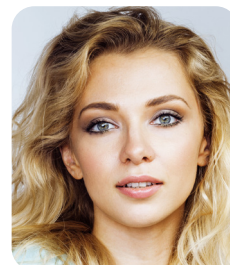
Jon: Så flott! Hun imponerer meg stadig. Hun er sterk og målbevisst.

Ali

Jon

Astrid

Ali: Ja, og snill og klok.

Jon: Nå er det lenge siden jeg har sett henne.

Ali: Ikke la det gå for lang tid. Man bør ta vare på gode venner.

Jon blir stille og ser ut av vinduet. Ali håper at han tenker seg om.

et blikk

å bringe

flott

å foregå

funksjonshemmet

høflig

å imponere

å konkurrere

kritthvit

å kvalifisere seg

ei leppe

en motsetning

målbevisst

nokså

et norgesmesterskap

et NM

en pause

Pirbadet

en politikk

å presentere

et resultat

stille

en svømmekonkurranse

å ta vare på

å tiltrekke

å trille

videre

15.1 På Hytta

15.1

En dag forteller Per at han eier ei hytte noen mil nord for Trondheim. Han inviterer Ali, Arne og Erik på en helgetur dit. Ali, som aldri har vært på ei norsk hytte før, synes at det er litt spennende. De kjører bil i et par timer før de kommer fram.

Per har fortalt at hytta, som han eier sammen med broren sin, ikke ligger ved veien. Det er et stykke å gå. «Det er slik det skal være», sier Per. «Hytta skal være langt fra folk og uten vei.» De parkerer bilen, tar på seg ryggsekkene, kikker seg litt rundt og følger etter Per, som har begynt å gå. De følger en sti som går gjennom en granskog, over noen myrer, rundt et vann og så opp langs en ås. Per stopper og peker: «Der oppe ligger hytta», sier han, «nå er vi framme».

Når Ali får se hytta, blir han overrasket. Den er rød, lita og lav. Vinduene er små, veggene er skjeve, og det er ei pipe på taket. Hytta er uten strøm, og vann må de hente i en bekk i nærheten. Toalettet er ute. Per peker på et lite skur et stykke borte fra hytta. Han kaller det «utedo». Inne er det bare en benk med et hull med lokk. Det lukter ikke godt, og det er fluer der! Er det slike steder nordmenn drar til hver helg? Ali tenker litt på flyktningleiren som han bodde i. Det var det heller ikke elektrisitet eller vannklosett. Der var det masse folk, uro og mye lyd, og alle ville bort derfra. Her på hytta er det helt stille. Dette er altså nordmenns favorittsted. Det er hit de drar i helgene.

Utsikten fra hytta er vakker. De kan se høye fjell, granskog, et vann og en bekk. Per er stolt av den lille rødmalte hytta og snakker nedsettende om luksushytter med boblebad som ligger tett i tett rett ved siden av slalåmbakken. «Jeg drar på hytta for å være nær naturen», sier Per. «Her slapper jeg av og tar en pause fra livet i byen. Jeg kan gå ut i naturen eller sitte inne med ei god bok. Jeg savner verken TV eller internett. Ingen kan ringe meg heller, for her er det ikke mobildekning.»

Ali ser på den lille, gamle hytta og utedoen, og vet ikke hva han skal si, men Arne nikker fornøyd: «Hyttelivet er avstressende. På hytta går vi i gamle klær, spiser enkel mat, går i naturen og gjør det vi vil.» Ali sier ingenting. Han vet at han kommer til å savne en varm dusj neste morgen.

Per

Arne

Erik

Ali

avstressende

en bekk

en benk

et boblebad

derfra

å eie

en elektrisitet

et favorittsted

et fjell

ei flue

en flyktningeleir

en granskog

en helgetur

et hull

et hytteliv

å kikke seg rundt

langs

lav

lille

et lokk

ei luksushytte

en lyd

en masse

ei mil

ei mobildekning

ei myr

nedsettende

nord

oppe

å peke

ei pipe

rødmalt

skjev

et skur

en slalåmbakke

en sti

en strøm

et tak

ei uro

et utedo

en utsikt

vakker

et vannklosett

en ås

15.2 Innafor - utafor?

Ahmed er svært sportsinteressert, og han elsker fotball. Han bruker mye tid på å se fotballkamper på TV, og han kjenner de beste fotballagene i Europa. På de forskjellige lagene er det spillere fra mange land. En finner europeere, afrikanere, latinamerikanere og noen få asiater. Mange sier: Se på fotballen, der samarbeider folk fra hele verden! Der fungerer integreringen kjempebra!

En dag dukker det opp en interessant sak på sportsnyhetene. En av de mest kjente tyske spillerne, Mezut Özil, nekter å spille på det tyske landslaget. Etter at Tyskland tapte flere viktige kamper, var det mange som kritiserte ham. Noen mente at han var en dårlig fotballspiller, mens andre kritiserte ham fordi han har tyrkisk bakgrunn. Özil sier at tyske fotballsupportere sier at han er tysk når Tyskland vinner, men at han er innvandrer når Tyskland taper. Özil sier også at selv om han betaler skatt i Tyskland og vant VM med Tyskland i 2014, er han likevel ikke akseptert i samfunnet. Ali synes at dette er rart siden Özil er født i Tyskland. Det samme er foreldrene hans. Besteforeldrene ble født i Tyrkia. I avisa står det at han er tredjegenasjons innvandrer. Hvor lenge må en bo i Tyskland for å bli tysk? Hvor mange generasjoner må gå før en person som Mezut Özil blir akseptert som tysker?

I avisartikkelen sier Özil at det er stor forskjell mellom ham og andre landslagsspillere. Han spør om hvorfor folk sier at han er tysk-tyrkisk, mens Lukas Podolski og Miroslav Klose, som han har spilt med, aldri blir kalt tysk-polske? Özil mener at kritikken kommer av rasisme og manglende respekt, så derfor vil han ikke spille mer for landslaget.

Ahmed setter seg ned for å tenke. Hva betyr det å være norsk, syrisk, norsk-syrisk eller syrisk-norsk? Hva mener vennene hans om dette? Føler de at de er en del av Norge, eller føler de at de er utafor? Og hva med barn av syriske foreldre som blir født her i Norge? Hva skal man kalle dem? Er de andregenerasjons innvandrere eller førstegenerasjons nordmenn? Eller hva? Og hva med barnebarn? Dette må han diskutere med Jon og Ingvild.

Ahmed

Hva betyr det å være norsk, syrisk, norsk-syrisk eller syrisk-norsk?

Fotballspiller Mezzut Özil

- en afrikaner
- en andregenerasjon
- en asiat
- en avisartikkel
- en bakgrunn
- et barnebarn
- å dukke opp
- en europeer
- en forskjell
- en fotballsupporter
- å fungere
- født
- en førstegenerasjon
- en generasjon
- innafor
- en innvandrer
- ei integrering
- en kamp
- kjempebra
- en kritikk
- å kritisere

- et landslag
- en landslagsspiller
- en latinamerikaner
- manglende
- å nekte
- polsk
- rar
- en rasisme
- en sak
- å samarbeide
- en skatt
- sportsinteressert
- en sportsnyhet
- å tape
- en tredjegerasjon
- Tyrkia
- tyrkisk
- tysk
- Tyskland
- utafor
- et VM

15.3 Identitet

Ali sitter sammen med Rana og forteller om hytteturen. De ler litt over at nordmenn drar til fjells for å leve primitivt. De har hørt at det finnes nesten en halv million hytter i Norge, så de forstår hytta er typisk norsk og en viktig del av nordmenns liv. Rana og Ali blir sittende og snakke om hva som er typisk norsk.

Rana: Skiløping er viktig for nordmenn. De er også opptatt av likestilling, og så er de litt uformelle. De snakker alltid dialekt, og de kler seg ofte uformelt selv om de skal på et viktig møte. Og så holder de litt avstand. De sitter alltid alene på bussen hvis det er mulig.

Ali: Nordmenn er også opptatt av hvor man kommer fra. De spør ofte om det. Jeg tror at de tenker at stedet du vokste opp på, er det stedet du kommer fra, selv om du har bodd det meste av livet et annet sted. En person fra Oslo som har bodd i Trondheim i 40 år, kommer fra Oslo. For utlendinger er det enda strengere. Hvis du er født i Trondheim og foreldrene dine er fra Aleppo, da er du egentlig fra Syria. Det er ganske rart.

De blir sittende lenge og snakke. Det er så mange spørsmål, og så vanskelig å finne ett svar. Et av ordene som stadig dukker opp i diskusjonen er «identitet». De kjenner ordet godt, men er litt uenige om hva det betyr. Ali tar fram mobilen og slår opp «identitet» på nettordboka de brukte på norskkurset. Den sier at «identitet» er «hvem eller hva noen eller noe er», men er det et godt svar?

Rana bruker ordet «identitet» ofte. Hun mener at det egentlig er snakk om flere ting. Identitet kan være det som skiller en person fra alle andre personer. Identitet kan også bety det som mange personer har felles. Noen ganger blir hun irritert når de to blandes sammen.

Rana: Hør her! Jeg er en syrisk kvinne, men er alle syriske kvinner like? Er det ikke forskjell på unge og eldre, eller kvinner fra landet og kvinner fra byene? Er alle nordmenn like? Hva med samene? De er jo norske, men er deres identitet den samme som trøndernes? Og hva med norske menn og kvinner? Har de samme identitet?

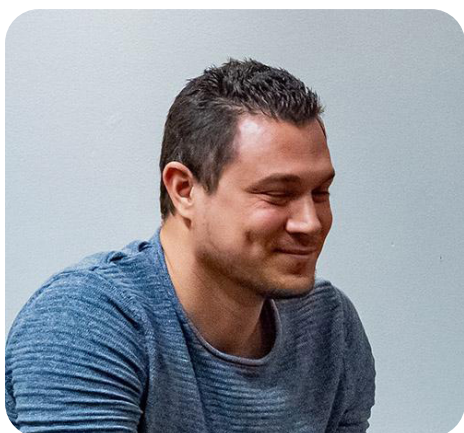
Ali

Rana

Ali: Det er rart at du må ha samme identitet hele livet. Jeg blir aldri norsk, men hva med barna våre? Hva skal vi si om dem - er de norske, syriske eller norsk-syriske, eller syrisk-norske? Og hva med barnebarna, hvis jeg får noen, inshallah, hva blir de?

Ali leter videre på internett, og det dukker opp mange ord og begreper som brukes når man snakker om identitet: «*Etnisk norsk, første-, andre- og tredjegerasjons innvandrere, norskfødt, tilhørighet, lojalitet, hudfarge, morsmål, flerspråklig, flerkulturell, norske verdier, kulturelt fellesskap*» og mange flere. Det er så mye å diskutere. Dette kommer de til å prate mer om.

- _____ en avstand
- _____ et begrep
- _____ å blande
- _____ en diskusjon
- _____ etnisk
- _____ til fjells
- _____ flerkulturell
- _____ flerspråklig
- _____ en hudfarge
- _____ en hyttetur
- _____ hør her!
- _____ en identitet
- _____ inshallah
- _____ kulturell
- _____ ei likestilling
- _____ en lojalitet
- _____ en million

- _____ en mobil
- _____ et morsmål
- _____ ei nettdobok
- _____ norskfødt
- _____ et ord
- _____ primitiv
- _____ en same
- _____ sittende
- _____ en skiløpning
- _____ å skille
- _____ å slå opp
- _____ et snakk
- _____ å være snakk om
- _____ streng
- _____ en tilhørighet
- _____ uformell
- _____ å vokse opp

15.4 Ensomhet

Jon har vært på jobb og tar bussen hjem. På en holdeplass kommer det på en passasjer han ikke har sett på lenge. Jon vinker og smiler:

Jon: Hei, takk for sist, Husker du meg?

Amir: Ikke helt, men det er noe kjent med deg.

Jon: Jeg er Jon, journalisten som intervjuet deg da du flyttet inn på asylmottaket her for noen år siden.

Amir: Ja, nå husker jeg deg. Du skrev om oss i avisa.

Jon: Bor du her ennå? Mottaket er jo lagt ned.

Amir: Ja, jeg fikk oppholdstillatelse og bor her fremdeles. Jeg er den eneste av oss som er igjen her. De andre flyttet til forskjellige steder, og noen måtte reise tilbake. Jeg bor på hybel hos en norsk familie.

Jon: Går det bra med deg?

Amir: Jeg vet ikke hva jeg skal si. Det er bra her, men jeg har ikke fått meg jobb, og jeg har liten kontakt med folk. Noen ganger lurer jeg på om det var lurt å komme hit i det hele tatt.

Jon: Betyr det at du har hjemlengsel?

Amir: Ja, jeg lengter tilbake til den tida da alt var rolig i hjemlandet mitt. Da var det godt å leve der. Så ble det krig, og jeg måtte flykte. I dag er det ganske rolig der, men mye har forandret seg.

Jon: Tenker du på å dra tilbake?

Amir: Ja og nei. I hjemlandet mitt har jeg venner og familie. Her er jeg ganske ensom, og jeg savner familien. Det er vanskelig å finne et levebrød der, men jeg har heller ikke jobb i Norge. Før jeg kom til Norge, jobbet jeg som lærer, men i Norge har jeg ingenting å gjøre. Jeg har ikke god økonomi heller, men jeg overlever. Hvis jeg returnerer, kommer det til å bli mye vanskeligere, så hva skal jeg gjøre? Jeg er redd for at jeg kan bli deprimert og syk av å bo her, men jeg vet ikke om løsningen er å returnere.

Jon

Amir

Jon: Det var trist å høre. Det er viktig å møte folk, og viktig å ha en jobb! Vi kan kanskje ta en kopp kaffe en dag?

Amir: Gjerne. Det hadde vært hyggelig.

Jon: Jeg kom på en ting. Jeg er jo journalist. Kunne du tenke deg å stille opp på et nytt intervju i avisa og fortelle litt om hvordan det har gått med deg? Det kan jo hende at det gir noen nye muligheter.

Amir: Jeg vet ikke, det er vanskelig å snakke om dette, og jeg vil ikke klage. Jeg hadde så mange drømmer da jeg kom, nå ser jeg mørkt på hele situasjonen. Jeg skylder ikke på noen, og jeg har heller ikke lyst til å kritisere.

Jon: Vi tar en kaffe en dag og så snakker vi litt mer om dette. Ring til avisa og spør etter meg når du har tid.

Amir: Greit, det skal jeg gjøre.

deprimert _____

å forandre seg _____

en hjemlengsel _____

en hybel _____

i det hele tatt _____

et intervju _____

kjent _____

å klage _____

en kontakt _____

å legge ned _____

et levebrød _____

lur _____

ei løsning _____

et mottak _____

en mulighet _____

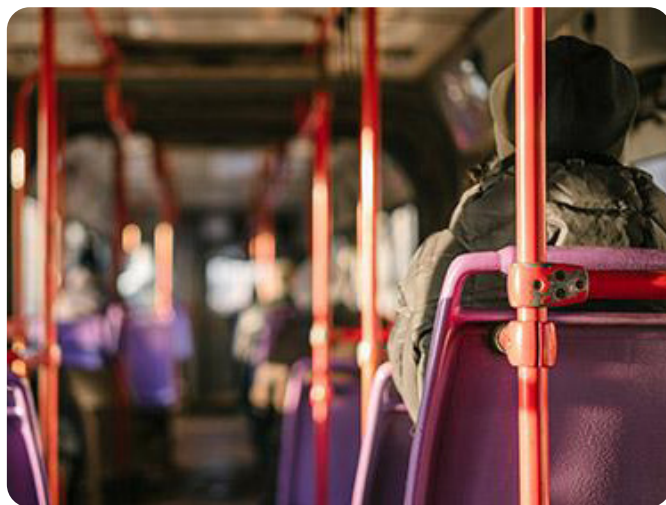
å overleve _____

en passasjer _____

å returnere _____

å skyld på _____

noen _____

16.1 Snakk med dem!

Lisa

Lisa er på besøk hos bestemor en dag. Bestemor er 77 år, og hun har invitert Lisa på kaffe. De sitter inne i stua. Der står det også en TV, og på veggene henger det bilder av familien. Bestemor har kokt kaffe og på bordet står det kopper og tefat. Det ligger vafler og lefser på et stort fat.

Bestemor ble født like før krigen. Da bodde det rundt 50 000 personer i Trondheim. Nå bor det over 200 000 i byen. 15 prosent av disse kommer fra andre land, det er nesten 30 000 personer. Da bestemor var barn, var det verken afrikanere eller asiater å se i gatene. Slik er det ikke nå lenger. En ser personer fra mange land, både kvinner og menn. Bestemor synes at byen har forandret seg mye.

Bestemor: Jeg var i byen i går. Det var så mange utlendinger både i gatene og på kaféene! Før var det ikke slik. Da var det verken tiggere eller mørkhudete menn å se. Noen ganger føler jeg meg utrygg når jeg er i sentrum, og jeg drar aldri til byen når det er mørkt!

Lisa: Ja, men du kjente jo ikke alle i Trondheim da du var ung heller. Det bodde jo tusenvis av mennesker her da også. De fleste var jo fremmede.

Bestemor: Ja, men de var norske. Nå ser jeg så mange som ikke er norske. Slik var det ikke før.

Lisa: Men det bodde jo både svensker og dansker her.

Bestemor: Svensker og dansker! Det er jo ikke utlendinger. De snakker jo nesten samme språk som oss. De er jo naboene våre.

Lisa: Men du har jo møtt Ali, synes du han er skummel?

Bestemor: Nei, Ali er en kjekk og pålitelig kar. Det er så hyggelig når han er her. Han hjelper meg med ting, og noen ganger har han med kake til kaffen når han kommer. Det er så trivelig når kona hans er med. Begge to er så hyggelige. Og begge barna også. De smiler og ler og gir meg en klem. Jeg er litt bestemor for både Hoda og Sami, tror jeg.

Lisa: Så de utlendingene du kjenner, er hyggelige, mens det er de andre som gjør deg utrygg.

- Bestemor: Ja, jeg liker ikke at unge menn står og ser på meg! Jeg vet jo ikke hvem de er! Enten holder jeg godt på veska når jeg går forbi dem, eller så går jeg en annen vei.
- Lisa: Kanskje du skulle si «hei» til dem? Det kan jo hende at de er like trivelige som Ali og familien hans.
- Bestemor: Du har kanskje rett i det. Det er jo ikke alle nordmenn som er hyggelige heller.
- Lisa: Nei, akkurat, og slik er det med innvandrerne også. Jeg tror det er slik at hvis man blir kjent med folk fra andre land og kulturer, så ser man at de stort sett er sånn som oss. Det er jo forskjeller i religion, matskikker, klesdrakt og så videre, men ellers er de vanlige, hyggelige folk. Jeg er sikker på at hvis Ali tok med noen av de mørkhudete vennene sine på besøk, så ville du like dem også.
- Bestemor: Det skal jeg svare på når jeg har møtt dem!

_____ akkurat
 _____ ei bestemor
 _____ en danske
 _____ ellers
 _____ et fat
 _____ flest
 _____ å føle seg...
 _____ en kar
 _____ kjekk
 _____ en klem
 _____ en klesdrakt
 _____ ei lefse

_____ en matskikk
 _____ mørkhudet
 _____ pålitelig
 _____ skummel
 _____ sånn
 _____ et tefat
 _____ en tigger
 _____ trivelig
 _____ tusenvis
 _____ utrygg
 _____ en vaffel
 _____ ei veske

16.2 Blir Astrid med på hyttetur?

Jon: Hei Astrid! Skal vi gjøre noe spennende? Jeg kan få låne hytta til Per. Kan vi ikke dra dit i helga, bare vi to?

Astrid: Det høres morsomt ut. Går det an å kjøre dit?

Jon: Ikke hele veien. Det tar en time å gå fra parkeringsplassen.

Astrid: En time! Jeg liker ikke å bli svett.

Jon: Når vi kommer fram kan vi bade i vannet nedenfor hytta. Høres ikke det bra ut?

Astrid: Bade i vannet? Har han ikke jacuzzi på hytta?

Jon: Ikke Per. Det er ikke innlagt vann der. Vi må hente vann i ei bøtte i bekken.

Astrid: Ikke vann? Da er det vel ikke WC der heller. Det er vel bare utedo?

Jon: Ja, faktisk. Og heller ikke strøm. Tenk så koselig vi kan ha det. Vi fyrer på peisen, tenner stearinlys og koser oss med god mat.

Astrid: For et dumt forslag. Du kjenner meg, Jon. Hvis jeg drar på hyttetur, vil jeg kjøre dit, og hytta skal ha dusj, varmt vann, bad og ordentlig WC.

Jon: Kunne det ikke vært morsomt å bo litt gammeldags i ei tradisjonell hytte?

Astrid: Ærlig talt, Jon. Du vet hva jeg vil ha. Når jeg skal slappe av, må jeg ha TV og internett, og det må være et skikkelig bad slik at jeg kan dusje og pynte meg.

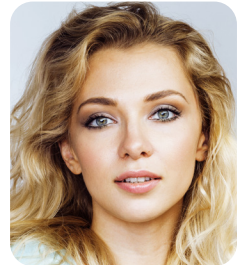
Jon: Ja, jeg vet at du liker det slik. Kunne vi ikke gjøre dette bare én gang?

Astrid: Jeg tror ikke du kjenner meg ordentlig, Jon. Husker du hvordan det gikk da du overtalte meg til å bli med på sykkeltur i skogen.

Jon: Ja, jeg husker det. Det var dumt at du hadde det uhellet.

Jon

Astrid

- Astrid: Eller da du ba meg på påsketur og vi skulle gå fra hytte til hytte. Jeg måtte snu med en gang fordi jeg fikk gnagsår. Heldigvis var det sol i byen også så jeg kunne sitte på terrassen og få litt farge.
- Jon: Men hva skal vi gjøre, da, Astrid. Jeg prøver bare å finne noe morsomt som du liker.
- Astrid: Alt som du synes er morsomt, synes jeg er kjedelig. Jeg liker å være i ro, sminke meg, kle meg pent, møte venner på kafé, drikke vin, se på TV, skravle. Du liker helt andre ting.
- Jon: Ja, jeg gjør nok det. Vi er kanskje mer ulike enn jeg trodde da vi møttes første gang. Men jeg er veldig forelsket i deg, det vet du. Du er den peneste i verden og den eneste for meg ... Kan vi ikke dra på hytta til Per?
- Astrid: Aldri i livet. Du må gjerne dra dit. Jeg vil være i byen i helga. Jeg vil møte vennene mine, ikke sitte i ei mørk, gammel hytte på fjellet.

å bade _____
 ei bøtte _____
 faktisk _____
 ei farge _____
 et forslag _____
 å fyre _____
 gammeldags _____
 et gnagsår _____
 heldigvis _____
 å høres... ut _____
 innlagt _____
 en jacuzzi _____
 nedenfor _____
 ordentlig _____
 en peis _____

å pynte seg _____
 en påsketur _____
 ei ro _____
 skikkelig _____
 en skog _____
 å skravle _____
 et stearinlys _____
 svett _____
 en sykkeltur _____
 å tenne _____
 tradisjonell _____
 ulik _____
 WC _____
 ærlig talt _____

16.3 Hijab i Norge

Iman og Ingvild har avtalt å ta en kopp kaffe sammen. Når de møtes slik, er det alltid noe å snakke om. I dag har Iman tenkt å ta opp en sak hun har tenkt mye på.

Iman: Jeg la merke til en ting da jeg kom til Norge: Det var ingen norske kvinner som dekket til håret sitt.

Ingvild: Nei, det er sant. Når man ser ei jente eller ei dame med tildekket hår, så er det sannsynlig at hun tilhører en familie som har innvandret til Norge.

Iman: Jeg vil ikke gå med håret fritt. Det er bare når jeg er hjemme i leiligheten at jeg tar av meg sløret.

Ingvild: Før 1960 brukte faktisk mange norske kvinner "skaut", som vi kaller det. De brukte det enten for å beskytte håret i arbeid eller når det var dårlig vær. Man kunne bruke skaut når man pyntet seg til bytur. Noen fulgte også religiøse påbud. På 17. mai og andre høytidsdager kan du se noen kvinner i bunad både med og uten skaut.

Iman: Ligner skaut på hijab?

Ingvild: Ikke helt. Hijaben dekker mye mer av hodet slik at man verken ser håret, halsen eller nakken, bare ansiktet. Skautet er ikke så stort, og det blir ofte bare knyttet under haka.

Iman: Det hender at jeg får en del blikk når jeg er ute og går. Folk sier ingenting, men jeg kan se at de reagerer på at jeg har hijab. De liker det ikke.

Ingvild: Jeg tror at hijaben har vært i Norge i 20 år, så nordmenn er på en måte vant til den, men det er mange meninger om hijaben. Man hører spørsmål som: Bør man forby hijab ute i samfunnet? Kan man bruke hijab på jobb - og i hvilke jobber? Kan noen nekte eller påby andre å bruke hijab? Kan barn i norsk skole bruke hijab eller skal det være forbudt? Er hijab frigjørende eller undertrykkende?

Iman: Jeg har sett diskusjoner om dette på TV. Jeg synes at nordmenn er veldig opptatt av hijaben.

Ingvild: Noen aksepterer hijab og sier at siden det bor folk fra hele verden i Norge, må folk gå kledd slik de ønsker. Andre vil ikke ha nye skikker i Norge. Det finnes også andre plagg som chador, nikab og burka, men de er ikke vanlige i Norge.

Iman: Det er litt rart med nordmenn. De fleste ser bare hijaben, ikke meg.

Ingvild: Ja, det er kanskje sant. Nordmenn er vant til å vise fram mye av kroppen, særlig de unge. Om sommeren går vi rundt i lette klær. Til daglig går

mange i trange bukser. Derfor er det noen som reagerer når innvandrere gjør det motsatte. Når unge jenter og kvinner går med hijab og lange, romslige klesplagg, lurer mange på om dette er noe kvinnene har valgt selv, eller om det er gammeldags tenkemåte og religion som har bestemt det. Mennene, særlig de unge, bruker jo ikke tradisjonelle klær. Mange går heller rundt i samme type klær som norske menn.

Iman: Jeg vet bare at det er jeg som har bestemt at jeg skal bruke hijab. Ingen andre har sagt noe, heller ikke pappa.

Ingvild: Men hva med lillesøstera di, hvordan skal hun gå kledd når hun blir eldre?

Iman: Det får hun bestemme selv.

Ingvild: Og hvis hun vil gå kledd som norske jenter, hva sier du da?

Iman: Jeg tror at hun vil kle seg slik som venninnene sine.

- _____ å avtale
- _____ å beskytte
- _____ en burka
- _____ en bytur
- _____ en chador
- _____ daglig
- _____ å dekke
- _____ forbudt
- _____ å forby
- _____ frigjørende
- _____ ei hake
- _____ å innvandre
- _____ å kle seg
- _____ et klesplagg
- _____ å knytte
- _____ en kropp
- _____ ei lillesøster
- _____ å legge merke til
- _____ motsatt
- _____ en nikab
- _____ et plagg
- _____ et påbud
- _____ å påby

- _____ å reagere
- _____ romslig
- _____ sannsynlig
- _____ et skaut
- _____ en skikk
- _____ et slør
- _____ å ta opp
- _____ en tenkemåte
- _____ tildekket
- _____ å tilhøre
- _____ trang
- _____ en type
- _____ undertrykkende
- _____ vant
- _____ å vise fram

16.4 Generasjonsforskjeller

Rana og Ali har bodd i Norge en tid. Rana har avsluttet både norsk- og samfunnskunnskapskurset og har begynt å se etter jobb. Ali er fremdeles personlig assistent for Lisa. Det er vanskelig å finne en ingeniørjobb.

Både Sami og Hoda har fått mange venner. Sami er ofte ute og spiller fotball, og Hoda er sammen med sine venninner i nabolaget. Begge barna har lært så mye norsk på kort tid! Rana synes at de er mye flinkere enn foreldrene. De forstår alt som blir sagt, og de snakker på samme måte som barna de er sammen med. De sier «æ, mæ, dæ» og ikke «jeg, meg, deg» slik som Rana gjør. Trønderdialekten er mye vanskeligere enn bokmål! Noen ganger når de er på butikken, må Rana få Sami til å forklare hva ekspeditøren sier.

Det er rart å se at barna kan mer enn de voksne. Tidligere var det jo slik at barna lærte av foreldrene. Nå er det omvendt noen ganger. Rana ser også at barna oppfører seg på en annen måte enn før, mens både hun og Ali tenker og gjør ting på tradisjonell måte.

Rana og Ali ønsker at barna skal lære norsk raskt, men de vil jo også at barna skal snakke arabisk. Derfor bruker de arabisk når de er sammen. Regelen er at de ikke skal snakke norsk under måltidene. Det er viktig å være god i arabisk. Det er jo dette språket som er forbindelsen til familien i Aleppo og til syrisk kultur og historie. Barna tenker ikke slik. Så snart de er ferdige med måltidet, skifter de til norsk. Sami leser og skriver på norsk. Han bruker ikke det arabiske alfabetet så mye når han skriver. Han kjenner igjen bokstavene når han leser, men det er mange arabiske ord han ikke forstår.

Rana og Ali har sett hvordan eldre barn fra Syria oppfører seg. Noen ganger er det vanskelig å skille dem fra norske barn. Når det gjelder språk, væremåte, klær og musikk, er de akkurat som de norske. Ali er bekymret for hva som vil skje framover. Vil det bli slik at foreldrene er knyttet til den kulturen i Syria, mens barna blir knyttet til norsk kultur? Han ser at de norske jentene går kledd på en annen måte enn syriske jenter. Barna hører jo bare på vestlig musikk og religionen spiller en mindre rolle. Jenter og gutter blir kjærtester mens de er 13-14 år. Mange har sex når de er unge, og ideene om likestilling og homofili er vanskelige å forstå. De som går på videregående skole, drikker til og med alkohol. Han har hørt hva som skjedde da Mina hadde bursdag. Da var flere av de norske ungdommene fulle.

Ali

Rana

Da Ali diskuterte dette med Lisa, sa hun at det er viktig at foreldrene ikke er for strenge. Det trenger jo ikke å være et spørsmål om enten - eller, det vil si enten syrisk eller norsk. Siden barna vokser opp i Norge, vil de ha med seg både syriske og norske erfaringer.

Ali blir sittende og tenke. Hvordan vil det gå med Hoda og Sami? Hvordan skal han og Rana oppdra dem? Hvor mye av det syriske må de gi slipp på, og hvor mye av det norske må de akseptere? Vil det bli konflikter mellom barna og de voksne i familien? Hvordan vil han reagere når barna ikke vil gjøre som Rana og han sier?

Ali har spurt noen av de norske kollegene om hvordan å ha en ungdom i familien. «Du vet, i Norge oppdrar vi barna til å ta ansvar,» sa en kollega. «Ungdommene skal selv få velge sine liv, men selvsagt må vi hjelpe dem på vei gjennom oppdragelsen, for når de er ferdig med videregående skole, skal de stå på egne bein. Da reiser noen i militæret, andre drar til en annen by for å studere, noen tar et friår og reiser rundt i verden. Da har du ikke kontroll lenger.» En annen kollega sa det slik: «Barna er ikke foreldrenes eiendom. Vi får bare låne dem noen år. Slik tenker mange nordmenn, og derfor må vi gi dem en oppdragelse slik at de blir uavhengige av oss, mer selvstendige.»

Dette er rare tanker, synes Ali. I Syria oppdrar de barna til å bli en del av familien. Slik ble Rana og han oppdratt. I Norge er det viktigere at barna blir selvstendige. Rana og han har en vanskelig oppgave foran seg.

et alfabet
bekymret
et bokmål
en bokstav
en bursdag
dæ
en eiendom
en forbindelse
et friår
en generasjonsforskjell
å gjelde
ei historie
en homofili
en ingeniørjobb
en konflikt
en kontroll

militæret
mæ
et måltid
omvendt
å oppdra
en oppdragelse
å oppføre seg
en rolle
et samfunnskunnskapskurs
selvsagt
å gi slipp
en trønderdialekt
uavhengig
vestlig
en væremåte

17.1 Hvorfor er du her?

Ali

Ali sitter på bussen. Han og Rana skal møtes. Det er mange ledige seter, men en dame setter seg ned ved siden av ham. Hun smiler, sier «hei», og de snakker litt om været før hun spør:

«Hvor kommer du fra?»

«Jeg er fra Syria», svarer Ali.

Dette spørsmålet har han fått mange ganger.

«Hvor lenge har du bodd i Norge?» spør hun.

«Ikke så lenge, dette er det fjerde året mitt her», svarer han.

«Men du snakker bra norsk», sier damen.

«Noen ganger forstår jeg mye, og andre ganger bare litt. Mange trøndere snakker så fort. Men jeg kan noen få ord: «æ, itj, majnn»», sier Ali og smiler. Damen ler litt når han prøver å snakke trøndersk.

Ali kjenner denne situasjonen godt. Nordmenn ser fort at ansiktet hans ikke er typisk norsk, og da er det noen som stiller spørsmål. En del er interessert i hvorfor han er her. Noe av det første de spurte om, var om han var flyktning eller asylsøker. Andre lurte på om han var her for å arbeide. Ali forteller at han er flyktning. Han og familien kom til Norge på en FN-kvoté. Det var bare noen få som kom sammen med ham til Norge. Han er glad for at han og familien ikke er asylsøkere. Han har møtt mange som har fortalt dramatiske historier om flukt til Europa, ventetid på asylmottak og retur hvis asylsøknaden ikke blir innvilget. Ali og familien hans bor trygt i Norge.

Ca. 15 prosent av de som bor i Trondheim, kommer fra andre deler av verden, og det er folk fra ca. 160 land i byen. En stor del av dem er arbeidsinnvandrere. Det er mange håndverkere fra Polen, Litauen og Latvia. Ali er litt misunnelig på dem. Det er lett for dem å komme inn i landet. De får jobb fort, og de kan arbeide med det som de er spesialister på. Ali liker jobben sin som personlig assistent, men egentlig er han jo ingeniør. Det er veibygging han vil arbeide med. Likevel er han heldig som har jobb, det er mange arbeidssøkende blant flyktningene.

Noen av utlendingene han ser i byen er studenter. De er heldige. Mange kommer hit for å ta utdanning på Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU. Deretter kan de velge mellom gode jobber overalt. De fleste reiser tilbake til hjemlandet, men noen blir i Norge.

Ali har møtt folk som forstår at det var nødvendig å flykte, men det er mange andre som ikke forstår det. Når avisene skriver om uheldige episoder med personer fra andre deler av verden, hender det at han får spørrende og anklagende blikk:

«Hva gjør du her? Hvorfor reiser du ikke tilbake til hjemlandet ditt?»

_____ anklaget
_____ en arbeidsinnvandrer
_____ en arbeidssøkende
_____ en asylsøknad
_____ ca.
_____ deretter
_____ dramatisk
_____ en episode
_____ fjerde
_____ FN
_____ en håndverker
_____ å innvilge
_____ itj
_____ en kvote
_____ Latvia

_____ Litauen
_____ majnn
_____ misunnelig
_____ naturvitenskapelig
_____ NTNU
_____ nødvendig
_____ overalt
_____ en retur
_____ et sete
_____ en spesialist
_____ en student
_____ teknisk
_____ trøndersk
_____ ei veibygging
_____ ei ventetid

17.2 Jon planlegger et intervju

Jon

Avisa til Jon har planlagt å skrive om unge mennesker som har flyktet til Norge. Jon har skrevet om dette tidligere, så redaktøren vil at han skal intervju noen unge asylsøkere slik at de kan fortelle om livet sitt i Norge. Jon brukte noen timer på å lete etter dokumenter på internett for å forberede seg godt slik at han kan stille fornuftige spørsmål.

Det var mye informasjon på nettet. Myndighetene har mange nettsider. Det er også forskjellige organisasjoner som er engasjert i dette. Avisene skriver om dette daglig. Det er også stoff på hjemmesidene til IMDI, UDI, Bufdir, regjeringen og mange andre steder.

Redaktøren ville at Jon skulle skrive om bosetting av unge flyktninger og asylsøkere. Jon visste litt om dette fra før, men han måtte lese mer. Det første han fant er at tallet på unge flyktninger har gått ned de siste årene. Hva var grunnen til det? Er det blitt fredeligere i verden, eller er det vanskeligere å komme til Norge? Han fant også at unge og eldre flyktninger har forskjellige rettigheter. Hva er forskjellen mellom 14-åringer, 16-åringer og 18-åringer?

Når det kommer unge flyktninger til Norge, blir de bosatt på ulike steder i Norge. Hvem er det som bestemmer om en afghansk 15-åring skal bo på Vestlandet eller i Finnmark?

Jon lurte også på hva de unge tenkte om framtida i Norge. Hva tenker de om skolegang og arbeid? Hvor vil de bo? Hva tenker de om egen familie og barn? Det er kanskje litt vanskelig å svare for de yngste, men hvis han treffer noen i 20-årene, kan han spørre om det.

De unge enslige flyktningene har jo reist fra familien sin i hjemlandet. Hva tenker de om det? Hvordan klarer de å holde kontakt med familien? Kan de hjelpe familien på noen måte? Hvordan gjør de det? Hva tenker de om familien i hjemlandet og framtida?

Hva mener de om stedet de bor på? Er det best å bo på et lite sted? Er det lettere å komme i kontakt med folk der? Eller er det best å bo i en stor by som Trondheim hvor det er mange å treffe? Hvem er de mest sammen med? Treffer de andre ungdommer fra samme land eller fra andre land? Treffer de norske ungdommer?

Hva med norsk språk? Er det lett å lære norsk? Forstår de norske dialekter?

Han leste også noen nettaviser for å se hva andre hadde skrevet om. Der var det mye stoff. Noen historier var hyggelige, andre var triste.

Kanskje kunne han skrive flere artikler om unge innvandrere? På vei til redaktøren fikk han en god ide. Hva med å spørre de unge innvandrerne om hvilke spørsmål de ville stille til norske ungdommer? Da kunne han lage en artikkel om hva de norske ungdommene svarte.

- en 14-åring
- afghansk
- å bosette noen
- Bufdir
- et dokument
- enslig
- Finnmark
- fredelig
- en grunn
- ei hjemmeside
- IMDI
- en informasjon

- ei nettside
- en organisasjon
- å planlegge
- en redaktør
- ei regjering
- en rettighet
- en skolegang
- et stoff
- et tall
- UDI
- Vestlandet

17.3 Returvedtak

Ingvild og Jon går nedover Nordre gate. De er på vei mot kafé Coffee Annan på ISAK. De går forbi en kiosk. Utenfor står det et avisstativ. Jon peker mot stativet.

Jon: Har du sett avisene i dag?

Ingvild: Nei, er det noe spesielt?

Jon: Ja. Det står en artikkel der om en afghansk familie som må returnere til Kabul neste uke. For noen dager siden fikk de beskjed om at de fikk avslag på søknaden om opphold.

Ingvild: Afghanistan, er det trygt å reise dit?

Jon: Nei, det står i avisa at Afghanistan er et av verdens verste land å bo i, særlig for kvinner. Utlendingsnemnda, eller UNE som noen sier, mener at det er trygt å bo i hovedstaden. Forholdene skal være stabile der. Det er ikke lett å forstå at familien må dra tilbake. Begge barna går på skolen. Familien har mange venner og er godt integrert. Faren har fått seg arbeid, og mora går på norskkurs.

Ingvild: Men hvorfor må de reise da?

Jon: Det står at de ikke har rett til å oppholde seg i Norge lenger. Da de kom hit, ga de uriktige opplysninger om hvem de var, og derfor har UNE bestemt at de må reise ut av landet nå. Det er ikke lett å forstå når familien har bodd så lenge i Norge. De har vært her i flere år!

Ingvild: Var det denne familien som hadde konvertert fra islam til kristendommen?

Jon: Nei, det var en annen familie. Hvis man virkelig har konvertert til kristendommen, og UNE tror på det, blir man ikke returnert hvis man kommer fra Afghanistan. Hvis man kommer tilbake dit som kristen, blir man forfulgt. Jeg har ikke hørt noe om religion når det gjelder denne familien.

De går videre til ISAK. Det sitter noen folk ved bordene og drikker kaffe og prater. På disken ligger noen av dagens aviser. Jon henter ei avis.

Jon

Ingvild

Jon:

Se her, her står det mer. Naboene ber om at familien får bli i Norge. Det er også mange politikere i kommunen som sier det samme. Lærerne på skolen sier at de barna må få fortsette på skolen i Norge, og de norske elevene har sagt at de vil organisere en støttemarkering. De har vært her i flere år nå, så jeg mener at de bør få bli. Hva mener du?

et avisstativ

et avslag

en beskjed

Coffee Annan

å forfølge

når det gjelder

en hovedstad

å integrere

ISAK

Kabul

å konvertere

kristen

en kristendom

nedover

Nordre

et opphold

å oppholde seg

ei opplysning

en politiker

en rett

et returvedtak

stabil

et stativ

ei støttemarkering

UNE

uriktig

utenlendingsnemnda

17.4 En hemmelig plan

Khalid og Ingvild har en viktig oppgave å utføre. De vil at Jon skal bli forelsket i Lisa. Men først må de få dem til å møtes. Hvordan skal de gjøre det? De sitter hjemme i huset til Jon og snakker:

Khalid: Send en SMS til Jon!

Ingvild: Nei, du må sende en SMS til Jon. Han vil bli mistenksom hvis han ser at den kommer fra meg.

Khalid: Ok da! Hva skal jeg skrive?

Ingvild: Spør ham om han kan møte deg på Antikvariatet.

Khalid: For å gjøre hva?

Ingvild: Be ham om å hjelpe deg med noe.

Khalid: Hvorfor spør du ikke om han kan møte deg på Antikvariatet for å hjelpe deg med noe?

Ingvild: Han er broren min. Det blir rart å møte ham på en kafé for å be om hjelp. Jeg kan snakke med ham når som helst.

Khalid: Ok! Hva skal jeg be om hjelp med?

Ingvild: Jeg vet ikke. Hva lærer du om på skolen nå?

Khalid: Samene.

Ingvild: Ok. Skriv til Jon og si "Kan du hjelpe meg med å lage en presentasjon om det samiske folket?" Si at du må intervju noen med en samisk bakgrunn.

Khalid: Du og Jon er ikke samiske.

Ingvild: Ha! Tror du det? Spør ham, så vil du finne ut mer om vår familie. Min bestemor var samisk. Hun var den yngste av seks barn. Foreldrene hennes drev med reinsdyr. Om vinteren bodde de i en gamme. Det er et slags telt. På samisk heter det en gætie.

Khalid: Jeg bodde i et telt i flyktningleiren i Hellas. Det var stinkende og ekkelt. Teltene var laget av stoff. De var dårlige og råtnet.

Ingvild: Hvor var det?

Khalid: I Moria-leiren.

Khalid

Ingvild

Jon

Lisa

Ingvild: Hvor er det?

Khalid: På Lesbos.

Ingvild: Hvor er det?

Khalid: Har du ikke geografi på skolen? Det er ei gresk øy, nær Izmir i Tyrkia. Det var mye om dette på nyhetene fordi det var så forferdelige forhold der.

Ingvild: Uff. Bestemors familie hadde også telt. De kunne ta det med seg når de flyttet fra sted til sted. Men send meldingen til Jon nå! Si at du trenger hjelp og at han må møte deg på Antikvariatet onsdag klokka 8. Jeg vet at verken han eller Lisa er opptatt da.

Khalid: Ok Nå det det gjort!

Ingvild: Skriv det samme til Lisa. Si at hun må møte deg på Antikvariatet onsdag klokka 8.

Khalid: Jeg kjenner ikke Lisa så godt. Hvorfor skriver du ikke til henne?

Ingvild: Ok, da. Jeg skriver: «Lisa. Kan du hjelpe meg? Jeg har problemer med kjærligheten.»

Khalid: Du har ikke en kjæreste.

Ingvild: Så det tror du!

Khalid: Er det meg?

Ingvild: Nei! Kjæresten min er en samisk prins.

Khalid: Virkelig?

Ingvild: Nei! Jeg tuller bare. Samene har ikke en kongelig familie! Har de ikke historie på skolen din? Men en onkel til kjæresten min var i sameparlamentet. Vent litt! Lisa har sendt en melding. Hun skriver noe om erstatning... Pengene har kommet fra forsikringssselskapet! Hun har fått tre millioner kroner i erstatning etter ulykken! Hun er rik! Nå kan Jon få en rik prinsesse. La meg bare spørre henne om onsdag...

Khalid: Yes! Jeg håper hun får en vakker leilighet. Kommer hun til Antikvariatet på onsdag?

Ingvild: Ja, hun kommer!

Ingvild og Mina er på Antikvariatet. De står utenfor og kikker inn i kaféen. Lisa sitter der alene og venter. De ser at Jon kommer. Lisa og Jon ser forbauset på hverandre. Jon setter seg ved bordet, og de prater litt. Lisa smiler og Jon ler. Jon bestiller to glass vin. Ingvild tar forsiktig opp telefonen og tar et bilde av dem. Hun sender det til Khalid. Han ser på bildet. Det er fullt av emojis - hjerter, vinglass, tommelen opp og trofeer - og ordet «suksess».

_____ ekkel

_____ en emoji

_____ ei erstatning

_____ forbauset

_____ forferdelig

_____ et forsikringsselskap

_____ en gamle

_____ en geografi

_____ gresk

_____ en gåetie

_____ hemmelig

_____ et hjerte

_____ kongelig

_____ en leir

_____ Lesbos

_____ mistenksom

_____ Moria-leiren

_____ en nyhet

_____ en onsdag

_____ en presentasjon

_____ en prins

_____ ei prinsesse

_____ et reinsdyr

_____ å råtne

_____ sameparlamentet

_____ samisk

_____ en SMS

_____ stinkende

_____ et telt

_____ en tommel

_____ et trofé

_____ å utføre

_____ et vinglass

_____ en vinter

_____ yes!

_____ ei øy

18.1 Jobb!

Yosef har lenge tenkt på å få seg en jobb. Nå kan han snakke bra norsk og vet en god del om Norge. Men hvordan skal han finne en jobb? Han kjenner noen nordmenn, men ingen av dem jobber i butikk. En dag møter han Jon på en kafé. Yosef vet at Jon kan mye om det norske samfunnet og kjenner masse folk. Kanskje kan Jon hjelpe ham?

Yosef: Hei Jon, så hyggelig å se deg.

Jon: Åh, hei, Yosef. Er du her? Jeg har tenkt litt på deg siden det er en stund siden vi møttes. Jeg trodde at du hadde begynt å arbeide. Har du litt tid? Hva med en kopp kaffe?

Yosef: Gjerne det.

Jon: Hva gjør du for tida?

Yosef: Jeg er ferdig med skolen og prøver å få meg en jobb. NAV skal hjelpe meg, men det er ikke lett. Jeg vet det er mange ledige jobber, men jeg synes det er vanskelig å finne en. Vet du noe? Har du noen tips?

Jon: Nei, ikke nå. Det kan være vanskelig å finne en jobb. Jeg tror det er ganske lett for europeere å få jobb i Norge. Det er vanskeligere for folk fra Asia og Afrika.

Yosef: Ja, det tror jeg også. Men hvorfor?

Jon: Det er nok mange grunner. Norge er et moderne samfunn som trenger personer med fagutdanning. Hvis du ikke har det, kan det bli vanskelig.

Yosef: Jeg trenger bare en jobb der jeg kan tjene noen penger. Jeg sitter gjerne i kassen på en butikk. Men det er så vanskelig å treffe noen som vet om en ledig jobb. Når jeg spør i en butikk, er det ingen som kan svare.

Jon: Jeg tror heller du bør sende inn søknad. Du har vært på NAV, sier du. Leser du stillingsannonser på Finn.no?

Yosef: Jeg har prøvd det. I dag er det 10 ledige stillinger i Trondheim. Noen av dem passer for meg. Når jeg har søkt tidligere, har jeg aldri blitt kalt inn til intervju. Kan det være fordi jeg er utlending? Jeg hørte faktisk om en person som ikke fikk jobb fordi hun hadde et utenlandsk navn.

Yosef

Jon

Jon: Ja, det har skjedd mange ganger. Hvis du søker på internett, finner du mange slike historier. Jeg vet om en forsker som sendte søknader til mange arbeidsplasser. Han var litt smart og laget to like søknader. Den ene søknaden var underskrevet av en person med et norsk navn, den andre var underskrevet av en person med et utenlandsk navn. De to personene hadde de samme kvalifikasjonene, det var bare navnene som var forskjellige. Gjett hvem som ble kalt inn til intervju? Personen med norsk navn ble kalt inn mye oftere enn personen med utenlandsk navn! Tenk det!

På datamaskinen min har jeg et interessant utklipp fra VG. Det handler om en somalier som heter Mahad Abdi Jama. Han kom til Norge da han var ett år. Da han var 18 år og gikk på videregående skole, hadde han søkt på mer enn 100 jobber uten å bli kalt inn til intervju. En dag så han en plakat på nærbutikken der det stod «Vil du bli en av oss?» Han sendte inn en søknad på denne jobben også, men ingenting skjedde. Han søkte faktisk tre ganger uten å bli kalt inn til intervju. Den fjerde gangen gjorde han noe lurt. Han byttet navn til «Mats Pettersen». Neste dag ble han kalt inn til intervju!

Etter intervjuet fikk han tilbud om deltidsjobb. Det var bare noen papirer som måtte ordnes, og så skulle noen fra butikken ringe ham. Mahad ventet og ventet på telefon, og til slutt ringte han selv. Da fikk han beskjed om at han ikke fikk jobben likevel. Merkelig, ikke sant? Eller kanskje ikke så merkelig ...

_____ Afrika
_____ en arbeidsplass
_____ Asia
_____ å bytte
_____ en datamaskin
_____ en deltidsjobb
_____ ei fagutdanning
_____ finn.no
_____ en forsker

_____ merkelig
_____ NAV
_____ en nærbutikk
_____ å ordnes
_____ en plakat
_____ en somalier
_____ et tips
_____ et utklipp
_____ VG

18.2 Kvalifikasjoner - språk

Khalid har bodd i Norge tre år. Han synes at han snakker bra norsk. Da han kom hit var det vanskelig å forstå hva folk sa, men det er mye lettere nå. Det var også vanskelig å forstå at folk snakket på en måte, mens ordene ble skrevet på en annen måte. Dette har han tenkt mye på.

Khalid: Det er så rart at vi lærte å skrive bokmål på skolen, men så snakker folk dialekt. For å forstå dialekt måtte jeg nesten lære norsk en gang til. På norskkurset lærte jeg «Jeg vet ikke», men i byen sa folk «Æ veit itj». Det er ganske stor forskjell mellom de to. Hvorfor snakker de ikke slik som de skriver?

Iman: Men du kan jo engelsk, så du vet at det er vanlig at ord ikke alltid skrives slik de sies. På engelsk skriver man «I» og sier «ai». Jeg tror det er slik i mange språk. Du snakker jo farsi, men ikke slik som man skriver i avisene.

Khalid lurer på hvor god man må være i norsk for å få jobb? Selvfølgelig må man ha så gode språkferdigheter at man kan forstå og utføre arbeidsoppgavene. På norskkurset sa læreren at man skal være så god i norsk at man kan bli en del av det norske samfunnet. Det er en stor og vanskelig oppgave. Det betyr at en må kjenne godt til språket i arbeidslivet, i det offentlige livet og i dagliglivet. Man må forstå hvordan samfunnet og arbeidsplassen fungerer. Man må også forstå kulturen og tradisjonene man møter. I tillegg må man kunne samhandle med andre. Språkferdighetene må være så gode at man får det arbeidet man ønsker å ha. Hvor god kan man bli i norsk? Og hvordan blir man god i norsk? Er det nok å kunne alle ordene i ordboka?

I en rapport fra Kompetanse Norge står det:

«For å kunne snakke seg inn i ulike roller og posisjoner på jobb, må deltakerne ha språk til å presentere seg selv og sine kvalifikasjoner. Når deltakerne skal presentere seg selv i opplæringen, kan de derfor få i oppgave å ikke bare fortelle hvor de kommer fra, hvor de bor osv., men også fortelle om sine egenskaper, ferdigheter og kvalifikasjoner: Hvilke egenskaper, ferdigheter og kvalifikasjoner har du med deg? Hvilket arbeidsperspektiv har du? Hvordan passer dine forutsetninger til de kravene arbeidet stiller? Hvordan kan du komme videre?»

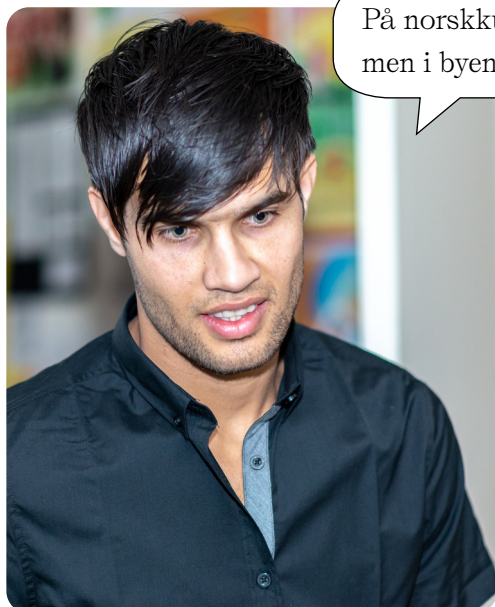

Khalid

Iman

Dette var en vanskelig tekst, synes Khalid. Her var det mange lange ord og setninger. Han leser en gang til og slår opp i ordboka. Så prøver han å svare på spørsmålene. Hva kan jeg si om mine egenskaper, ferdigheter og kvalifikasjoner? Selv om han mener at han er ganske flink i norsk, skjønner han at han må bli flinkere. Men hva med andre kvalifikasjoner? Hvordan får jeg dem? Hvordan kan jeg komme meg i arbeid? Jeg må lære mer, men hvilken vei skal jeg velge - skole eller praksis?

På norskkurset lærte jeg "Jeg vet ikke", men i byen sa folk "Æ veit itj".

Du vet at det er vanlig at ord ikke alltid skrives slik de sies.

- _____ en arbeidsoppgave
- _____ et arbeidsperspektiv
- _____ en deltaker
- _____ et dagligliv
- _____ en ferdighet
- _____ en forutsetning
- _____ Kompetanse Norge
- _____ et krav
- _____ ei opplæring
- _____ osv.

- _____ en posisjon
- _____ en rapport
- _____ å samhandle
- _____ ei setning
- _____ å sies
- _____ å skjønne
- _____ å skrives
- _____ en språkferdighet
- _____ en tradisjon
- _____ veit

18.3 Kvalifikasjoner - arbeid

Yosef

Når man er ung, er erfaring fra arbeidslivet ofte manglende. For å skaffe seg innsikt og forståelse må man ha kunnskaper, og kunnskaper får man gjennom utdanning eller praksis.

Yosef har en drøm. Han vil gjerne bli sjef på et supermarked, men hvordan blir man det? Skal han fortsette på skolen eller skal han begynne å jobbe?

Dersom han begynner å jobbe i kassen på et supermarked, vil han tjene penger. Hvis han er flink på jobben, kan han få nye muligheter. Først kan han få større oppgaver og økende ansvar. Så kan han ta mer opplæring internt, og hvis han kan vise voksende lederegenskaper kan han kanskje bli avdelingsleder? Hvis han gjør en god jobb der, kan han bli assisterende butikksjef, og hvis det går bra - butikksjef! Kanskje kan han drive sin egen butikk en dag? For en fin drøm! Men hvor lang tid tar det?

Det er annen måte å gjøre dette på også. Han kan fortsette på skolen. Når han er ferdig med videregående, kan han studere administrasjon, økonomi og ledelse. Det koster penger å være student, men det går an å søke om lån i Lånekassen. Han vil få økende gjeld, men avslutte med en bachelor i administrasjon, økonomi og ledelse. Eller kanskje en master? Men hva vet han om å drive en butikk når han er ferdig med studiene?

Yosef setter opp ei liste med argumenter for og imot jobb på den ene siden og studier på den andre:

Jobb:

- man kommer i arbeid fra første dag (+)
- med jobb får man lønn fra første dag (+)
- man får bli del av et praksisfellesskap (+)
- arbeid i butikk gir karrieremuligheter (+)

Studier:

- det tar flere år å ta en bachelor (-)
- for å få en bachelor i administrasjon, økonomi og ledelse må man låne penger (-)
- for å få en bachelor må man lese mye teori (-)
- for å få en bachelor må man sitte mange timer på lesesalen (-)
- for å få en bachelor må man ha gode karakterer (-)
- når man er ferdig med studiene har man en utdanning som gir mulighet til å jobbe med bedriftsøkonomi, ledelse og markedsføring (+)

Han ser på plussene og minusene. Det er egentlig ikke så vanskelig å velge. Yosef bestemmer seg for å søke på jobb i en butikk. Men hvor skal

han søke? Hvor er det beste mulighetene? Gir de store butikkene mulighet for å lære mer mens man er i jobb? Han trenger hjelp og bestemmer seg for å ringe til en karriereveileder på NAV.

en administrasjon
å assistere
en avdelingsleder
en bedriftsøkonomi
en butikksjef
dersom
en forståelse
ei gjeld
en innsikt
imot
intern
en karrieremulighet
en karriereveileder
en ledelse

en lederegenskap
en lesesal
et lån
Lånekassen
ei markedsføring
en master
et minus
et pluss
et praksisfelleskap
et supermarked
en teori
å vokse
å øke

18.4 Lisa og Jon

Det er lørdag formiddag. Ali og Rana er i byen. De har en hel dag for seg selv. Sami og Hoda har dratt på hyttetur sammen med Ola og foreldrene hans. Det er så godt å ha god tid. De går inn på en kafé for å spise lunsj. Det er lenge siden de har gjort noe slikt sammen.

De finner et bord, men akkurat idet de setter seg, ser Ali at Jon sitter ved et annet bord sammen med ei dame, men det er ikke Astrid. Ali ser på Rana og nikker i retning av bordet. Hun løfter på øyenbrynene og ser spørrende på Ali: “Men er det ikke ...?” “Jo”, sier Ali, “det er Lisa som sitter sammen med Jon, og han ser veldig glad ut, nesten forelsket”. Plutselig ser Jon dem, og da snur også Lisa seg. Begge smiler og vinker til Rana og Ali som bestemmer seg for å sette seg sammen med dem. De kan heller gå et annet sted senere.

Ali: Hei, så morsomt å se dere her! Det var en overraskelse! Hvor er Astrid?

Jon: Ikke her, iallfall. Vi har gjort det slutt. Det ble for vanskelig. Vi passet ikke sammen. Vi hadde en diskusjon om å låne hytta til Per. Jeg ville dra dit, men hun ville ikke. Vi pratet mye etter det, og ble enige om at vi ikke passet så godt sammen likevel.

Ali: Jeg kjenner jo ikke Astrid så godt, men jeg tror det var fornuftig å gjøre det slutt. Dere er ganske ulike. Selv om motsetninger tiltrekker hverandre, er det jo ikke sikkert at det går så bra.

Lisa: Helt enig, Ali. Det er mye koseligere at Jon drikker kaffe med meg. Og han har nettopp invitert meg på kino i kveld. Jeg gleder meg veldig!

Rana: Så hyggelig. Vi går for sjelden på kino.

Ali: Du vet hva jeg har sagt tidligere, Lisa. Nå har du sjansen.

Jon: Hva har du sagt? Sjansen til hva?

Ali: Det er en hemmelighet mellom Lisa og meg.

Lisa: Ali har ertet meg med at jeg er forelsket i deg ...

Ali

Jon

Lisa

Rana

Jon: *Hun* er ikke forelsket. *Vi* er forelsket – i hverandre. Jeg har vært litt dum og ikke skjønt noen ting. Jeg var altfor opptatt med andre ting og så ikke Lisa selv om hun har vært her hele tiden.

Lisa: Ja, det tok litt tid, men nå er vi sammen. Du hadde rett, Ali. Jon er en fin fyr, og vi passer så godt sammen. Og så er det en ting han ikke ser.

Rana: Hva er det?

Lisa: Rullestolen min.

å erte

en sjanse

idet

sjelden

å løfte

å tiltrekke

plutselig

et øyenbryn

18.5 Introduksjon til filmen «Intervjuet»

I år har Ahmed søkt på sommerjobb i en barnehage. Han går på et intervju. Tror du det går bra?

Filmene til denne boka finner du i nettversjonen av boka:

18.6 Introduksjon til filmene «Framtida er nå»

Framtida er nå – Ingvild og Ahmed

Det er fem år siden Ahmed og Ingvild møttes første gang. Tror du at de fremdeles er venner? Hva liker de med hverandre? Er det noe de irriterer seg over med hverandre?

Framtida er nå: Ahmed

Nå jobber Ahmed med eldre mennesker. Hva liker han med det? Er det noe han ikke liker så godt?

Framtida er nå: Ingvild

Ingvild har alltid hatt lyst til å bli lærer, og nå er hun det. Hvordan er det å være lærer?

Framtida er nå: Ahmed og Ingvild: P.S.

Hvis du var på en øde øy og bare kunne ta med deg én ting, hva ville du ta med? Finn ut hva Ahmed og Ingvild ville ta med seg.

<https://www.ntnu.edu/learnnowyouth/filmer>

Nettversjon

Grammatikkoppgavene til alle kapitlene i denne boka finner du i nettversjonen av boka:
<https://www.ntnu.edu/learnnowyouth>

Ordstilling - Helsetning

En norsk setning må alltid ha et verb og et subjekt. Subjektet er personen eller tingen som utfører handlingen i setningen. Den vanlige ordstillingen i en hovedsetning er:
 subjekt – verb – resten av setninga.

Jeg heter Mina.
 Jeg kommer fra Iran.

Spørsmål

I spørsmål med spørreord kommer verbet på andre plass:
 I spørsmål uten spørreord står verbet først:

Hva **heter** du?
Er du norsk?

Spørreord

De vanligste spørreordene er:

hva, hvem, hvor, hvordan

Hva heter du?
Hvem er det?
Hvor bor du?
Hvordan går det?

Spørreordet **hvor** brukes også når vi spør om størrelse eller mengde:

Hvor gammel er du?

Nasjonaliteter

Land	Nasjonalitet	Person	Språk
Norge	norsk	en nordmann	norsk
England	engelsk	en engelskmann	engelsk
Eritrea	eritreisk	en eritreer	tigrinja, arabisk
Frankrike	fransk	en franskmann	fransk
Indonesia	indonesisk	en indoneser	indonesisk
Syria	syrisk	en syrer	arabisk
Thailand	thailandsk	en thai	thai

Personlige pronomen - subjektsform

	Person	Pronomen
Entall	1.	jeg
	2.	du
	3.	han hun den/det
Flertall	1.	vi
	2.	dere
	3.	de

Verb: Infinitiv

Infinitivmerket **å** kan stå foran et verb i infinitiv.
Infinitivmerket brukes ofte, men ikke alltid.

Hyggelig **å** hilse på deg.

Verb: Presens

Man lager presens ved å legge **-r** til infinitiv:

INFINITIV	PRESENS
å komme	kommer
å sitte	sitter

Det er bare en presensform på norsk. Vi bruker den i alle personer, entall og flertall. Man legger **-r** til infinitiv og bruker samme verbform for alle personlige pronomen: jeg, du, han, hun, den, vi, dere, de:

Jeg kommer fra Syria.
Hun kommer fra Afghanistan.
Vi kommer fra Somalia.

Legg merke til at noen verb har irregulære presensformer:

INFINITIV	PRESENS
å være	er
å gjøre	gjør

Substantiv: Kjønn

Norske substantiv har tre kjønn: hankjønn, hunkjønn og intetkjønn.

Hankjønn	en gutt
Hunkjønn	ei jente
Intetkjønn	et fly

(Substantiv av hunkjønn kan ha artikkelen **en** istedenfor **ei**: **ei/en** jente)

Generelt bruker vi artikkelen **en/ei/et** når substantivet står i ubestemt form entall.

Utelate en/ei/et

I noen uttrykk er artikkelen **en/ei/et** utelatt:

Sami reiser med fly.

Artikkelen brukes ikke når vi definerer egenskapene til en person (det vil si yrker og nasjonaliteter):

Jeg er ingeniør.

Ordstilling - Helsetninger

Verbet står på andre plass når setningen starter med subjektet:

Jeg₁ **snakker**₂ norsk.

Verb står alltid på andre plass, også når setninger starter med ord som uttrykker tid eller sted:

Nå₁ **reiser**₂ Hoda til Norge.
Der₁ **venter**₂ pappa.

Når vi beskriver ordstillingen, snakker vi om finitte verb. Et finitt verb er et verb i presens eller preteritum. Verb i presens uttrykker nåtid. Verb i preteritum uttrykker fortid.

Nekting

I en fortellende setning kommer vanligvis nektingsordet **ikke**, som er et adverb, bak verbet:

Jeg reiser **ikke** til Paris.

Andre adverb som **også** kommer også bak verbet:

Jeg reiser **også** til Oslo.

Konjunksjon

Konjunksjonene **og** og **men** binder setninger sammen:

De ser pappa, **og** Sami roper.
Det går bra, **men** det er ei lang reise.

Preposisjon

I eller **på**? Den generelle regelen er:

i + kontinenter, land, byer
på + fjell, øyer, steder, bydeler

i Europa	på Dovre
i Norge	på Hitra, på Frøya
i Oslo	på Værnes (flyplass utenfor Trondheim)
	på Tiller, på Ranheim (bydeler i Trondheim)

Unntak: Ved noen byer i innlandet bruker vi **på** istedenfor **i**: På Lillehammer, på Hamar. Du kan lese mer om dette i kapittel 5.

Personlige pronomen – objektsform

Personlige pronomen har to former på norsk, subjekts- og objektsform.

	Subjektsform	Objektsform
1.	jeg	meg
2.	du	deg
3.	han	ham (han)
	hun	henne
	den/det	den/det
1.	vi	oss
2.	dere	dere
3.	de	dem

Ordene **den** og **det** viser til 3. person entall. **Den** refererer til substantiv i hankjønn og hunkjønn, **det** refererer til substantiv i intetkjønn.

De har en sofa .	Den er i stua.
De har ei stue .	Den er stor.
Sami har et skap .	Det har tre hyller.

Verb: Hjelpeverb + infinitiv

Hjelpeverbene:

skal vil kan må bør

står foran hovedverb i infinitiv.

Vi bruker ikke infinitivmerket **å** etter hjelpeverb.

Sami **skal gå** på skolen.
 Rana **vil ha** besøk.
 Snart **kan** Hoda **gå** i barnehagen.
 Han **må finne** en venn.

Skal + infinitiv uttrykker ofte framtid:

Hva **skal** vi **gjøre** i dag?
 Vi **skal være** hjemme.

Substantiv - Bestemt form

I kapittel 2 så vi artiklene **en**, **ei** og **et** som viser hvilket kjønn substantivet har.

Ubestemt artikkel står foran substantivet i norsk (**en** sønn, **ei** datter, **et** hus).

I bestemt form står artikkelen bak substantivet, og den er knyttet direkte til substantivet.

Hankjønnsord får endelsen **-en**, hunkjønnsord får **-a** og intetkjønnsord får **-et**.

en sønn	→	sønnen
ei datter	→	dattera
et hus	→	huset

Hvis substantivet slutter på en **-e**, legger vi til **-n** i slutten av hankjønnsord og **-t** i slutten av intetkjønnsord. Når vi legger til **-a** i slutten av hunkjønnsord som slutter på **-e**, stryker vi **-e**:

en familie	→	familien
ei stue	→	stua
et eple	→	eplet

Substantiv - Flertall

Vi lager flertall ubestemt form ved å sette til **-er**. Hvis entallsformen slutter på **-e**, setter vi bare til **-r**:

en nabo	→	(to) naboer
en skole	→	(to) skoler
ei dør	→	(to) dører
ei klokke	→	(to) klokker
et vindu	→	(to) vinduer
et bilde	→	(to) bilder

Korte ord i intetkjønn (ord med én stavelse) får ingen endelse i ubestemt flertall:

et hus	→	(to) hus
et rom	→	(to) rom

I bestemt form flertall er endelsen vanligvis **-ene**. Hvis entall ubestemt ender på **-e**, bruker vi endelsen **-ne**:

stoler	→	stolene
skoler	→	skolene
dører	→	dørene
jakker	→	jakkene
bad	→	badene
bilder	→	bildene

Noen irregulære flertallsformer:

Entall		Flertall	
Ubestemt	Bestemt	Ubestemt	Bestemt
et barn	barnet	barn	barna
ei bok	boka	bøker	bøkene
en bror	broren	brødre	brødrene
ei søster	søstera	søstre	søstrene
en far	faren	fedre	fedrene
ei mor	mora	mødre	mødrene
en mann	mannen	menn	mennene

Substantiv - Genitiv

For å vise at noen eier noe, kan du:

1. legge til **-s** til eieren: Samis rom.

eller

2. bruke preposisjonen **til**: Rommet **til** Sami.

Legg merke til at det som er eid, står i ubestemt form i 1, og i bestemt form i 2.

Ordstilling - *Det er*

At noe finnes eller eksisterer, uttrykker vi ved hjelp av pronomenet **det** pluss et verb på norsk. Verbet er oftest å **være** eller å **finnes**. Subjektet **det** viser ikke kjønn og tall i det logiske (virkelige) subjektet:

- Det er** fire stoler i stua.
- Det er** ei seng på Samis rom.

Det kan aldri utelates i setninger som dette, selv om setninga starter med et adverb. I slike setninger står verbet foran **det** (husk at verbet alltid står på andre plass. I setninga nedenfor er det tre ord på første plass: «På Samis rom»):

- På Samis rom **er det** ei seng.

Det finnes også andre uttrykk med **det** og forskjellige andre verb. Det kommer mer om dette senere.

Verb - Imperativ form

Vi lager imperativ form av verb ved å fjerne siste **-e** i infinitiv:

å begynne → Begynn!

å kjøre → Kjør!

Verb som slutter på **-mme** får bare én **-m** i imperativ:

å komme → Kom!

Når infinitivformen er kort (én stavelse) har infinitiv og imperativ lik form:

å se → Se!

å gå → Gå!

Adverb - Til stedet / På stedet

Noen adverb har to former. Den ene indikerer bevegelse **til et sted**, den andre indikerer handling **på et sted**:

Til stedet:

Han går **inn**.

Han går **ut**.

Han går **opp** til andre etasje.

Han går **ned** til første etasje.

Han går **hjem**.

På stedet:

Han er **inne**.

Han er **ute**.

Han er **oppe**.

Han er **nede**.

Han er **hjemme**.

Legg merke til at det er to former for **her** og **der**:

Til stedet:

Han kommer **hit**.

Han går **dit**.

På stedet:

Han er **her**.

Han er **der**.

Spørreord - Hvilken, hvilket, hvilke

Hvilken brukes for å peke ut et objekt blant flere. Kjønn og tall på substantivet bestemmer hvilken form spørreordet skal ha (**hvilken, hvilket, hvilke**):

Hvilken pakke sender du?

Hvilken avis leser du?

Hvilket bord vil du ha?

Hvilke aviser leser du?

hvilken brukes foran hankjønnssord (en pakke)

hvilken brukes foran hunkjønnssord (ei avis)

hvilket brukes foran intetkjønnssord (et bord)

hvilke brukes foran substantiv i flertall (aviser)

I kapittel 1 finner du flere spørreord.

Refleksive pronomen

Refleksive pronomen er lik objektsformen til personlige pronomen (se Kapittel 3) med unntak for 3. person entall og flertall der vi bruker **seg**:

1.	Jeg	vasker	meg.
2.	Du	vasker	deg.
3.	Han	vasker	seg.
	Hun	vasker	seg.
	Den/Det	vasker	seg.
1.	Vi	vasker	oss.
2.	Dere	vasker	dere.
3.	De	vasker	seg.

Refleksive pronomen bruker vi når subjektet og objektet i setningen er samme person. Refleksive pronomen indikerer at subjektet utfører en handling rettet mot seg selv, mens et personlig pronomen i objektsform indikerer at handlingen er rettet mot noen andre enn subjektet. Legg merke til forskjellen mellom disse setningene:

Han vasker **seg**.
Han vasker **henne**.

Refleksive verb

Det finnes mange verb som krever et refleksivt pronomen. Vi kaller disse verbene *refleksive verb*.

Hoda **setter seg** på golvet.

Noen vanlig refleksive verb er:

å sette seg
å ha med seg
å glede seg
å grue seg
å skynde seg
å kose seg
å tørke seg
å kle på seg
å kle av seg
å barbere seg

Adjektiv

Adjektivene får form etter kjønn og tall på substantivet de er knyttet til. De fleste adjektiv får endelsen -t i intetkjønn og -e i flertall.

Attributiv form:

Nedenfor er adjektivene plassert foran substantivene de beskriver:

Entall			Flertall
Hankjønn	Hunkjønn	Intetkjønn	
en brun stol	ei brun seng	et brunt bord	brune stoler/senger/bord

Predikativ form:

Nedenfor er adjektivene knyttet til substantivet ved hjelp av er, som er presens av verbet å være:

Entall			Flertall
Hankjønn	Hunkjønn	Intetkjønn	
Stolen er brun.	Senga er brun.	Bordet er brunt.	Stolene/sengene/ bordene er brune.

Preposisjoner - i, på, til, hos

Det finnes mange preposisjoner som indikerer sted. Noen av disse er:

Bak, foran, i, på, over, under, ved siden av

Nedenfor skal vi se spesielt på forskjeller mellom i og på. I tillegg skal vi også se på to andre preposisjoner, til og hos.

I bruker vi når noe er plassert inne i noe:

Klærne ligger **i** skapet.

Sofaen er **i** stua.

I brukes også sammen med:

Kontinenter: i Europa, i Asia

Land og stater: i Norge, i Kina, i Texas

Byer: i Trondheim, i Oslo, i Beijing

Gatenavn/adresser: i Karl Johans gate, i Drammensveien 1

På

På indikerer ofte at noe er på toppen av noe annet: Boka ligger **på** bordet.

På bruker vi også i andre sammenhenger:

- på skolen
- på kino, teater
- på restaurant, kafé
- på biblioteket
- på jobb/arbeid
- på (ved) universitetet

I disse uttrykkene kan vi også bruke **i**:

- på/i butikken
- på/i kjøkkenet, stua
- på/i badet, soverommet

På bruker vi også når vi snakker om

Øyer: på Grønland, på Cuba, på Island, på Sicilia (Hvis øya er en stat, bruker vi noen ganger **i**: i Irland.)

Mange byer i innlandet: på Røros, på Lillehammer

Deler av en by: på Ranheim, på Tiller, på Byåsen

Det er ofte vanskelig å forklare hvordan vi bruker **i** og **på** sammen med norske stedsnavn.

Topografien eller navnet kan bestemme preposisjonen, men det er flere unntak og lokale forskjeller.

Til

Til er den vanligste preposisjonen når vi skal indikere bevegelse mot et sted:

- Ali går **til** kantina.
- Skal du dra **til** byen i dag?

Legg merke til at **i** eller **på** kan uttrykke bevegelse mot et rom, et sted eller en institusjon:

- Rana går **på** badet.
- Eva går **i** operaen.
- Skal vi gå **på** kafé?

Hos

Hos setter vi til et ord som viser til en person, og det betyr da at man er i denne personens hjem:

- De tar en kaffe **hos** Rana.
- Så fint det er **hos** deg, Rana!

Vi bruker også **hos** når vi snakker om noen yrker: Jeg er **hos** legen.

Hvis det skjer en bevegelse, bruker vi **til**:

- Eva går på besøk **til** Rana.
- Jeg må dra **til** legen.

Pekeord

Pekeord spesifiserer et objekt og avstanden til objektet.

Denne og **den** bruker vi sammen med hankjønns- og hunkjønnsord i entall.

Dette og **det** bruker vi sammen med intetkjønnsord i entall.

Disse og **de** bruker vi i flertall.

Legg merke til at substantivet, som står bak pekeordet, får bestemt form: denne bilen og så videre.

	Nær	Fjern
Hankjønn	denne koppen	den koppen
Hunkjønn	denne døra	den døra
Intetkjønn	dette glasset	det glasset
Flertall	disse koppene	de koppene

Verb - Infinitiv

I kapittel 2 snakket vi om infinitivmerket **å**:

Hyggelig **å** hilse på deg.

Hoda begynner **å** bli trøtt.

I tillegg bruker vi også noen uttrykk med preposisjon fulgt av **å + infinitiv**:

for å Rana går til disken **for å** bestille.

å ha lyst til Ali **har lyst til å** kjøpe klær.

Hjelpesverb uten hovedverb (uttrykk for bevegelse)

Vi bruker ikke infinitivmerket **å** etter hjelpeverb (se Kapittel 3). Når et hjelpeverb står foran et uttrykk som indikerer bevegelse, kan hovedverbet bli utelatt. Dette er vanlig når hovedverbet er **gå**, **dra** eller **reise**:

Hun skal reise til Paris → Hun skal til Paris.

Nå må de gå tilbake. → Nå må de tilbake.

Adjektiv

I kapittel 5 lærte vi hovedregelen for adjektiv: De fleste adjektiv ender på **-t** i intetkjønn og **-e** i flertall.

Attributiv form:

Entall			Flertall
Hankjønn	Hunkjønn	Intetkjønn	
en brun stol	ei brun seng	et brunt bord	brune stoler/senger/ bord
-	-	-t	-e

Predikativ form:

Entall			Flertall
Hankjønn	Hunkjønn	Intetkjønn	
Stolen er brun	Senga er brun	Bordet er brunt	Stolene/sengene/bordene er brune
-	-	-t	-e

Det finnes også noen unntak:

Hankjønn	Hunkjønn	Intetkjønn	Flertall
1. en ny kjole	ei ny lue	et <u>nytt</u> bord	nye klær
2. en billig kjole	ei billig lue	et <u>billig</u> bord	billige klær
3. en tysk kjole	ei tysk lue	et <u>tysk</u> bord	tyske klær
4. en praktisk kjole	ei praktisk lue	et <u>praktisk</u> bord	praktiske klær
5. en moderne kjole	ei moderne lue	et <u>moderne</u> bord	<u>moderne</u> klær
6. en grønn kjole	ei grønn lue	et <u>grønt</u> bord	grønne klær

1. Adjektiv med én stavelse og som ender med vokal, får **-tt** i intetkjønn (en ny ... - et nytt ...).
2. Adjektiv som ender på **-ig**, får ikke **-t** i intetkjønn (en billig ... - et billig ...).
3. Adjektiv som uttrykker nasjonalitet og som ender på **-sk**, får ikke **-t** i intetkjønn (en tysk ... - et tysk ...).
4. Adjektiv som ender på **-isk** og som er lånt fra andre språk, får ikke **-t** i intetkjønn (en praktisk ... - et praktisk ...).
5. Adjektiv som ender på **-e**, får ikke **-t** i intetkjønn (en moderne ... - et moderne ...).
6. De fleste adjektiv som ender på dobbelt konsonant, dropper den ene konsonanten foran **-t** (en grønn ... - et grønt ...).

Liten og annen

Liten og **annen** er irregulære adjektiv:

Attributiv form:

Entall			Flertall
Hankjønn	Hunkjønn	Intetkjønn	
en liten bil	ei lita bok	et lite bord	små biler/bøker/bord
en annen bil	ei anna bok	et annet bord	andre biler/bøker/bord

Predikativ form:

Entall			Flertall
Hankjønn	Hunkjønn	Intetkjønn	
Bilen er liten	Boka er lita	Skjerfet er lite	Bilene/bøkene/skjerfene er små

Annen bruker vi ikke i predikativ form.

Verb - Preteritum (fortid)

Vi bruker preteritum når vi vil beskrive noe som skjedde på et bestemt tidspunkt i fortida, for eksempel i **går**:

Hun **kjøpte** ei jakke **i går**.

Svake verb

Vi deler de svake verbene inn i fire klasser:

Klasse 1

Disse verbene får **-et** i preteritum. I denne klassen finner man de fleste verbene som ender med to konsonanter i imperativ. I tillegg kommer noen verb som ender på **-t**, **-g**, og **-d**:

Infinitiv:	å snakke	å vente	å lage
Preteritum:	snak ket	vent et	lag et

Klasse 2

Disse verbene får **-te** i preteritum. De fleste verbene ender på én konsonant i imperativ:

Infinitiv:	å kjøpe	å spise
Preteritum:	kjø pte	spis te

Legg merke til at det også er noen verb som har dobbelt konsonant i klasse 2:

Infinitiv:	å begynne
Preteritum:	begy nte

Klasse 3

Disse verbene får **-de** i preteritum. Verbene i klasse 3 ender på **-v** og **-ei**. Noen ender også på **-g**.

Infinitiv:	å prøve	å leie	å bygge
Preteritum:	prøv de	le ide	byg de

Klasse 4

Disse verbene får **-dde** i preteritum.

I denne klassen finner man verb som ikke ender på **-e** i infinitiv:

Infinitiv:	å bo	å bety
Preteritum:	bo dde	bety dde

Sterke verb

De sterke verbene har andre former. I de fleste tilfellene bytter de vokal i preteritum:

Infinitiv:	å dra	å drikke	å finne
Preteritum:	dro	drakk	fant

Noen andre sterke verb i Kapittel 7:

Infinitiv	Preteritum
å bli	ble
å gå	gikk
å finne	fant
å få	fikk
å gjøre	gjorde
å kunne	kunne
å sitte	satt
å skulle	skulle
å vite	visste
å være	var

Det kommer flere sterke verb i kapittel 9 (s.151).

Substantiv i hankjønn med spesielle flertallsformer

I Kapittel 3 lærte vi at vi vanligvis lager ubestemt og bestemt form flertall av hankjønnord ved å legge til **-(e)r** og **-(e)ne**: biler og bilene.

Noen hankjønnord følger ikke denne regelen:

1.

Substantiv som ender på **-er**, for det meste substantiv som viser til personer, får flertallsformer som ender på **-e** og **-ne**:

en lærer læreren lærere lærerne

2.

Når substantivet ender på **-el**, blir **-e** droppet når vi legger til **-er** og **-ene**.
Hvis ordet har dobbelt konsonant, faller en konsonant bort:

en hybel hybelen hybler hyblene
en nøkkel nøkkelen nøkler nøklene

Adjektiv- Andre bøyningsmønster

Adjektiv som ender på **-el** og **-en**, som **gammel** og **sulten** følger ikke hovedreglene for adjektiv. **-e** blir droppet når vi legger til **-e** i flertall. I tillegg dropper adjektiv med dobbelt konsonant én konsonant i flertall.

Attributiv form:

Entall			Flertall
Hankjønn	Hunkjønn	Intetkjønn	
en gammel bil	ei gammel veske	et gammelt bord	gamle biler/vesker/bord
en sulten gutt	ei sulten jente	et sultent barn	sultne gutter/jenter/barn

Predikativ form:

Entall			Flertall
Hankjønn	Hunkjønn	Intetkjønn	
Bilen er gammel.	Veska er gammel.	Bordet er gammelt.	Bilene/veskene/bordene er gamle.
Gutten er sulten.	Jenta er sulten.	Barnet er sultent.	Guttene/jentene/barna er sultne.

Ord for mengder

Mange og **noen** brukes sammen med tellelige substantiv:

Det er **mange** kaféer i sentrum.
Sami har **noen** hyller på rommet.

Når **noen** står alene, kan det indikere personer eller objekter som er nevnt tidligere:

Noen kommer der borte.
Hvor er eskene? Det står **noen** i kjelleren.

Mye og **noe** brukes sammen med utellelige substantiv:

Sjefen kommer med **mye informasjon**.
Ali drikker **mye kaffe**.
Rana fant ikke **noe kaffe**.

Noe kan også stå uten substantiv. Sammenhengen forteller hva det er snakk om.

Vil dere ha **noe** å spise?

Verbet "å se ut"

Når vi skal beskrive utseende, kan vi bruke verbet **å se...ut**. Adjektivet vi bruker, setter vi inn etter verbet. Adjektivet får sin form etter kjønn og tall på subjektet, se *Predikativ form* i *Kapittel 5*, *Kapittel 6* og *Kapittel 7*. Nedenfor er verbet **å se...ut** brukt sammen med adjektivene **fin** og **gammel**.

Entall			Flertall
Hankjønn	Hunkjønn	Intetkjønn	
Bilen ser fin ut.	Boka ser fin ut.	Huset ser fint ut.	Bilene ser fine ut.
Bilen ser gammel ut.	Boka ser gammel ut.	Huset ser gammelt ut.	Bilene ser gamle ut.

I kapittel 8 repeteres forøvrig grammatikken som introduseres i kapittel 7. (Preteritum, irregulære adjektiv og irregulære substantiv.)

Verb - Presens perfektum

Presens perfektum (som i **har kjøpt**) er laget ved å bruke hjelpeverbet **å ha** og perfektum partisipp av hovedverbet: har + kjøpt = **har kjøpt**.

Vi bruker presens perfektum når:

1. Vi fokuserer på konsekvensene av en handling i fortid og ikke på når det hendte:

Yosef **har spist**.

(Konsekvens: Han er ikke sulten.)

2. Noe som startet i fortida og som fremdeles pågår:

Ali **har bodd** i Norge i to år.

(Han bor fremdeles i Norge.)

3. Vi kan spesifisere tidspunktet, som også inkluderer nåtida, for eksempel i dag, i år, alltid, aldri:

Hva **har** du **gjort** i dag?

Ordstilling: Når ei setning ikke starter med subjektet, står subjektet mellom hjelpeverbet og hovedverbet:

Hva **har** du **gjort** i dag?

I dag **har** Hans **vært** hos Ali.

Adverb som **ikke** og **også** står alltid mellom verbene i presens perfektum:

Han **har** ikke **gjort** leksene i dag.

I dag **har** han ikke **gjort** leksene.

Svake verb, klasse 1-4

Nedenfor står bøyningsmønster for regulære verb i presens perfektum etter samme mønster som det du finner for regulære verb i preteritum i Kapittel 7.

Klasse 1

Disse verbene får **-et** i presens perfektum:

Infinitiv	å snakke	å vente	å lage
Preteritum	snakket	ventet	laget
Presens perfektum	har snakket	har ventet	har laget

Klasse 2

Disse verbene får **-t** i presens perfektum:

Infinitiv	å kjøpe	å spise	å begynne
Preteritum	kjøpte	spiste	begynte
Presens perfektum	har kjøpt	har spist	har begynt

Klasse 3

Disse verbene får **-d** i presens perfektum:

Infinitiv	å prøve	å greie	å leie
Preteritum	prøvde	greide	leide
Presens perfektum	har prøvd	har greid	har leid

Klasse 4

Disse verbene får **-dd** i presens perfektum:

Infinitiv	å bo	å bety	å nå
Preteritum	bodde	betydde	nådde
Presens perfektum	har bodd	har betydd	har nådd

Sterke verb

De sterke verbene har ulike former:

Infinitiv	å dra	å drikke	å finne
Preteritum	dro	drakk	fant
Presens perfektum	har dratt	har drukket	har funnet

Noen sterke verb

Infinitiv	Presens	Preteritum	Perfektum partisipp
å bli	blir	ble	blitt
å brenne	brenner	brant	brent
å dra	drar	dro	dratt
å drikke	drikker	drakk	drukket
å dø	dør	døde	dødd
å finne	finner	fant	funnet
å forstå	forstår	forsto	forstått
å fortelle	forteller	fortalte	fortalt
å fortsette	fortsetter	fortsatte	fortsatt
å få	får	fikk	fått
å gi	gir	ga(v)	gitt
å gjøre	gjør	gjorde	gjort
å gå	går	gikk	gått
å ha	har	hadde	hatt
å hete	heter	het	hett
å hjelpe	hjelper	hjalp	hjulpet
å komme	kommer	kom	kommet
å le	ler	lo	ledd
å legge	legger	la	lagt
å ligge	ligger	lå	ligget
å møte	møter	møtte	møtt
å se	ser	så	sett
å selge	selger	solgte	solgt
å sette	setter	satte	satt
å si	sier	sa	sagt
å sitte	sitter	satt	sittet
å skrive	skriver	skrev	skrevet
å sove	sover	sov	sovet
å spørre	spør	spurte	spurt
å stå	står	sto(d)	stått
å synge	synger	sang	sunget
å ta	tar	tok	tatt
å treffe	treffer	traff	truffet
å velge	velger	valgte	valgt
å vite	vet	visste	visst
å være	er	var	vært

Hjelpeverb

Infinitiv	Presens	Preteritum	Perfektum partisipp
å skulle	skal	skulle	skullet
å ville	vil	ville	villet
å kunne	kan	kunne	kunnet
å måtte	må	måtte	måttet
å burde	bør	burde	burdet

Adjektiv

Adjektivene kan stå i følgende posisjoner (se også Kapittel 5 og Kapittel 6):

1. Som attributt foran substantivet det beskriver: en stor bil
2. Som predikativ etter verb som å være: bilen er stor

I **en stor bil** er adjektivet plassert foran et substantiv i ubestemt form. Attributive adjektiv kan også stå foran substantiv i bestemt form. Adjektivet får da endelsen **-e** (på samme måte som i flertall). I tillegg krever adjektivet bestemt artikkel som må reflektere substantivets kjønn og tall (det vil si artiklene **den, det** og **de**): **den + store + bilen = den store bilen**.

Den såkalte doble genitiven i norsk er spesiell siden bestemt form markeres to ganger. Først finner vi bestemt artikkel (**den, det, de**) og så bestemt endelse på substantivet (**bilen**).

Entall			Flertall
Hankjønn	Hunkjønn	Intetkjønn	
en stor bil	ei stor stue	et stort bord	store biler/stuer/bord
den store bilen	den store stua	det store bordet	de store bilene de store stuene de store bordene

Legg merke til at liten har irregular form:

Entall			Flertall
Hankjønn	Hunkjønn	Intetkjønn	
en liten bil	ei lita stue	et lite bord	små biler/stuer/bord
den lille bilen	den lille stua	det lille bordet	de små bilene de små stuene de små bordene

Det er to typer setninger i norsk: helsetninger og leddsetninger.

1. Helsetning

Ei helsetning er ei uavhengig setning. Den er ikke del av ei anna setning. Verbet (det finitte verbet, altså verb i presens eller preteritum) står på andre plass unntatt i spørsmål uten spørreord. Der står verbet først:

De **bor** i Trondheim.
Hvor **jobber** han?
Går han på norskkurs?

Adverb av typen **ikke** står etter verbet:

Sami **kommer ikke** fra England.
Ali **går ikke** på skolen.
Rana **snakker ikke** tysk.

Konjunksjonene **og** og **men** kan binde sammen helsetninger:

Sami bor i Trondheim, **og** han går på skolen.
Hans liker ikke norsk ost, **men** han liker fransk ost.

2. Leddsetning

Ei leddsetning er ei avhengig setning. Vanligvis er den en del av ei helsetning.
Ei leddsetning starter normalt med en subjunksjon. I Kapittel 8 finner du tre subjunksjoner:

fordi, at, om

Etter subjunksjonen kommer subjektet og det finitte verbet:

Norsk er vanskelig for meg	fordi	<u>jeg har</u> bodd i Somalia.
Mamma sier	at	<u>jeg må</u> øve på å skrive norsk.
Læreren spør	om	<u>Sami liker</u> seg på skolen.

Adverb som **ikke** står foran det finitte verbet:

Dina sier **at** de **ikke har** mange lekser i Norge.

Ei leddsetning kan også stå først i ei helsetning.

I slike setninger vil (det finitte) verbet i helsetninga komme rett etter leddsetninga:

Norsk er vanskelig for meg **fordi** jeg har bodd i Syria.
Fordi jeg har bodd i Syria, **er** norsk vanskelig for meg.

Possessiver (eiendomsord)

Possesiver forteller om hvem som eier noe. Hvis eieren er **jeg**, markerer vi dette ved å bruke pronomen som **min**, **mi** og **mitt** avhengig av hvilket kjønn det eide substantivet har. Hvis det eide substantivet er flertall, bruker vi **mine**.

Faren **min** er lærer

Mora **mi** er også lærer.

Huset **mitt** er gammelt.

Bøkene **mine** ligger i sekken.

Possessivene **din** og **vår** må samsvare i kjønn og tall med substantivet, mens **hans**, **hennes** og **deres** (på engelsk: their/theirs) har én form.

Eier	Hankjønn	Hunkjønn	Intetkjønn	Flertall
jeg	faren min	mora mi	huset mitt	bøkene mine
du	faren din	mora di	huset ditt	bøkene dine
han	faren hans	mora hans	huset hans	bøkene hans
hun	faren hennes	mora hennes	huset hennes	bøkene hennes
vi	faren vår	mora vår	huset vårt	bøkene våre
dere	faren deres	mora deres	huset deres	bøkene deres
de	faren deres	mora deres	mora deres	bøkene deres

I norsk kan possessivet settes etter det eide objektet som ovenfor, eller foran det eide objektet: faren **min** eller **min** far.

Legg merke til at substantivet har bestemt form når possessivet står bak (bestemt + possessiv), og ubestemt når det står foran (possesiv + ubestemt):

faren min	men:	min far
mora di	men:	mi mor
huset hennes	men:	hennes hus
bøkene våre	men:	våre bøker

Ubestemt pronomen: en/man

Man og **en** bruker vi om folk flest, uten noen spesiell referanse.

Man kan finne ulike matretter i forskjellige land.

En kan finne ulike matretter i forskjellige land.

IKKE: ~~Mann kan finne ulike matretter i forskjellige land.~~

Man kan bare være subjekt i setninga, mens **en** kan være subjekt eller objekt.

I Norge spiser man_{SUBJ} mye ferdigmat.

I Norge spiser en_{SUBJ} mye ferdigmat.

Staten hjelper en_{OBJ} hvis en_{SUBJ} får problemer.

Man kan ikke ha genitiv med **-s**, men det kan **en**:

Ens meninger om politikk kan være viktig i valg av jobb.

Hvis du vil bruke **man**, må du forandre setninga:

Hvilke meninger **man** har om politikk, kan være viktig i valg av jobb.

Legg merke til at hvis du bruker **man** i én del av setninga, må du vanligvis bruke **man** i hele setninga:

Hvis **man** vil lære mer norsk, bør **man** gjøre leksene.

Sammensatte substantiv

Noen ganger trenger vi to eller flere substantiv for å beskrive et objekt. Vi snakker da om sammensatte ord eller sammensetninger. I slike tilfeller skrives substantivet som ett ord i norsk. Den siste delen av det sammensatte substantivet forteller hva slags objekt det handler om, den første delen forteller noe om den siste delen:

en morgen + ei avis = ei morgenavis
ei avis + et bud = et avisbud

Den siste delen bestemmer kjønn og bøyning:

en klasse + et rom = et klasserom – mange klasserom (rom er intetkjønn)

I noen sammensetninger setter vi inn -s- eller -e- mellom de to delene:

ei undervisning + en time = en undervisningstime
et barn + en hage = en barnehage

Ordstilling - Relativsetninger

Relativsetninger følger etter et substantiv og beskriver substantivet. Relativsetninger starter med ordet **som**:

Jeg har en bror. Han er 30 år gammel. —————> Jeg har en bror **som** er 30 år gammel.
Jeg har en katt. Den er søt. —————> Jeg har en katt **som** er søt.
Jeg har en bil. Den er ny. —————> Jeg har en bil **som** er ny.

Relativsetninger er leddsetninger, og derfor står adverb som **ikke** foran verbet:

Jeg har en bil som **ikke** er ny.

I eksemplet ovenfor er **som** subjekt i relativsetninger. Hvis **som** ikke er subjekt i relativsetningen, kommer subjektet direkte etter **som**, på samme måte som for andre subjunksjoner:

Jeg har en bil som jeg kjøpte i juni.

Da - når

Ordene **da** og **når** har en ganske lik betydning, men det er viktige forskjeller: hvis vi snakker om én hendelse, eller en varig hendelse i fortida, bruker vi **da**:

Hoda traff Amalie **da** hun begynte i barnehagen.

Vi bruker **når** for gjentatte hendelser:

Jeg liker å slappe av **når** jeg kommer hjem fra jobben.
Jeg likte alltid å slappe av **når** jeg kom hjem fra jobben.

Vi bruker også **når** for hendelser i framtida:

Jeg skal ta eksamen **når** kurset er ferdig.

Pronomen - Refleksive possessiver

I 3. person entall og flertall finnes det også et refleksivt possessivt pronomen, **sin**.

Det refleksive pronomenet brukes når subjektet eier objektet.

De andre formene (**min** og så videre) brukes når subjektet ikke eier objektet:

Ali snakker med legen **sin**. (Alis lege)
 Ali snakker med legen **hans**. (Samis lege)

Det refleksive possessivet reflekterer kjønn og tall for det eide objektet slik at **sin** brukes i hankjønn entall, **si** i hunkjønn entall, **sitt** i intetkjønn entall og **sine** i flertall.

Andre eksempler:

Ali ser etter jakka **si**. (Alis jakke)
 Ali ser etter jakka **hennes**. (Hodas jakke)
 Jon sitter ved skrivebordet **sitt**. (Jons skrivebord)
 Mina har vondt i tanna **si**. (Minas tann)
 Rana peker på vennene **sine**. (Ranas venner)

Legg merke til at **sin - si - sitt - sine** ikke kan brukes i (som en del av) subjektet:

Subjekt	<u>Objekt</u>	Subjekt	<u>Objekt</u>
Vennen hennes	kan hjelpe <u>henne</u> .	Hun	får hjelp av <u>vennen sin</u> .

Verb - synes, tro og tenke

Det kan være vanskelig å bruke **synes**, **tro** og **tenke** korrekt. **Synes** uttrykker en subjektiv mening. Det ligger en erfaring til grunn for meningen.

Lærerne synes at Mina er flink.
 (Mina gjør alltid leksene og lærer raskt. Lærerne har erfaring med dette.)
 Hva synes du om denne boka, Iman?
 (Iman har lest boka, så hun har en mening om den.)

Legg merke til at **synes** slutter på **-s** i alle former: å synes – synes – syntes – har syntes.

Vi bruker verbet **tro** når vi snakker om fakta som det er mulig å sjekke. **Tro** uttrykker at du er usikker.

Ahmed: Hei Yosef. Er Iman her?
 Yosef: Nei, hun er ikke her. Jeg tror at hun er på biblioteket.
 (Yosef vet ikke hvor Iman er, men han vet at hun pleier å besøke biblioteket ofte. Dette kan man sjekke for eksempel ved å lete etter henne på biblioteket.)

Husk at vi også bruker verbet **tro** om religion. Eksempel: Jon tror på Gud.

Verbet **tenke** bruker vi vanligvis om prosesser i hjernen. Vi bruker ofte **tenke** sammen med **på**.

Tenke refererer til tenking, altså en mental prosess:

Hva **tenker** hun **på**? Hoda **tenker på** katten.

Adjektiv - Sammenligning

Hovedmønsteret for sammenligning er slik:

Positiv:	Komparativ (+ enn)	Superlativ:
fin	finere	finest
kald	kaldere	kaldest
varm	varmere	varmest

Eksempel:

Vinteren er **kald** i Trondheim.

Vinteren er **kaldere** i Trondheim enn i Paris.

Vinteren er **kaldest** i Sibir.

Unntak 1) Adjektiv som slutter på **-(l)ig** og **-som** får bare **-st** i superlativ form:

Positiv	Komparativ (+enn)	Superlativ
billig	billigere	billigst
hyggelig	hyggeligere	hyggeligst
morsom	morsommere	morsomst

Unntak 2) -e i adjektiv som ender på **-el**, **-en** og **-er** droppes i komparativ and superlativ form:

Positiv	Komparativ (+enn)	Superlativ
travel	travlere	travlest
moden	modnere	modnest
vakker	vakrere	vakrest

Unntak 3) Mange adjektiv som ender på **-sk** og adjektiv som ender på **-e** bruker **mer** og **mest** når vi sammenligner.

Også adjektiv med rot i presens perfektum (for eksempel berømt) og forskjellige lange adjektiv og noen fremmedord bruker **mer** og **mest** i komparasjon:

Positiv	Komparativ (+enn)	Superlativ
praktisk	mer praktisk	mest praktisk
moderne	mer moderne	mest moderne
berømt	mer berømt	mest berømt
interessant	mer interessant	mest interessant
absurd	mer absurd	mest absurd

Irregulær komparativ og superlativ:

Positiv	Komparativ (+ enn)	Superlativ
gammel	eldre	eldst
god/bra	bedre	best
ille	verre	verst
lang	lengre	lengst
liten	mindre	minst
stor	større	størst
tung	tyngre	tyngst
ung	yngre	yngst
mange	flere	flest
mye	mer	mest

Eksempel: Rana er **ung**. Sami er **yngre** enn Rana. Hoda er **yngst**.

Legg merke til dette:

1) Komparativ har bare én form. Substantivets kjønn og tall (entall og flertall) spiller ingen rolle:

Rana er **yngre** enn Ali.

Hoda er **yngre** enn Sami.

Hoda og Sami er **yngre** enn Rana.

2) Når superlativ form settes foran et substantiv i bestemt form, får superlativen endelsen **-e**.

I tillegg settes de bestemte artiklene **den**, **det** og **de**, som reflekterer substantivets kjønn og tall, inn foran superlativformen:

den yngste jenta

det fineste huset

de beste bøkene

3) Når superlativ form står som predikativ etter verbet **å være**, kan vi bruke både ubestemt og bestemt form av superlativ:

Hoda er **yngst** i familien. Hoda er **den yngste** i familien.

4) Vi bruker superlativ form når vi sammenligner to ting:

Hvem er **eldst/den eldste**, Hoda eller Sami?

Hvilken jakke er **billigst/den billigste**, den røde eller den svarte?

Hvilken by er **størst/den største**, Trondheim eller Oslo?

Adverb

Et adverb beskriver et verb, mens et adjektiv beskriver et substantiv eller et pronomen.

Vi lager adverb ved å bruke intetkjønnsformen av adjektiv.

Ali puster **tungt**.

Ali snakker **høyt**.

Helsetning

Ei helsetning er ei uavhengig setning. Den inneholder et subjekt (person eller ting som utfører handlingen) og et verb.

Det er ofte andre grammatiske enheter i setninga, det vil si objekt og adverbial. I ei fortellende setning er det finitte verbet (verb i presens eller preteritum) det andre elementet. Forskjellige elementer kan plasseres først i setninga. Dette gjelder subjektet (setning 1), adverb som indikerer tid eller sted (setning 2), spørreord (setning 3) og andre elementer.

I setning 2 og 3 må subjektet flytte til sin plass bak det finitte verbet.

I spørsmål uten spørreord (**hva, hvem** og så videre) starter setninga med verbet (setning 4).

Adverb som **ikke** står normalt etter det finitte verbet.

	Forfelt	Verb	Subjekt	Adverb	Verb	Objekt	Adverb
1.	Han	vil	-	ikke	spise	kake	i kantina i dag.
2.	I dag	vil	han	ikke	spise	kake	i kantina.
3.	Hvorfor	vil	han	ikke	spise	kake	i kantina i dag?
4.		Vil	han	ikke	spise	kake	i kantina i dag?

Legg merke til at subjektet er plassert etter **ikke** i inverterte setninger når det er et substantiv (her: Ali).

Forfelt	Verb	Adverb	Subjekt	Verb	Objekt	Adverb
I dag	vil	ikke	Ali	spise	kake	i kantina.

Leddsetning

Ei leddsetning inneholder også et subjekt og et verb, men leddsetninga er ikke ei uavhengig setning. Leddsetninga er en del av ei helsetning. Ei leddsetning starter normalt med en subjunksjon. De vanligste subjunksjonene er:

fordi, at, hvis, om (sammen med verbet **å spørre**), **da, når**.

I ei leddsetning er ordstillinga fast. Først kommer subjunksjonen, så kommer subjektet.

Adverb som **ikke** står foran verbet:

	Subjunksjon	Subjekt	Adverb	Verb	Objekt	Adverb
Yosef er litt trøtt	fordi	han	ikke	har sovet		nok i natt.
Yosef er sulten	når	han	ikke	har spist	frokost	om morgenen.
Rana sier	at	hun	ofte	låner	filmer	på biblioteket.
Ali spør	om	de	ikke	kan spille	fotball	i dag.

Leddsetninga kan også settes foran helsetninga.

Siden leddsetninga står først, må subjektet flytte bak det finitte verbet som står på andre plass:

	Forfelt	Verb	Subjekt	
1.	Når han ikke har spist frokost,	er	han	sulten.
2.	Fordi han ikke har sovet nok i natt,	er	Yosef	trøtt.

Kort svar

På norsk kan man lage korte svar på flere måter:

1) I spørsmål som starter med **har** eller **er**, kan vi bruke **har** eller **er** i svaret:

Har du en fotball? Ja, det **har** jeg / Nei, det **har** jeg ikke.
Er du norsk? Ja, det **er** jeg / Nei, det **er** jeg ikke.

2) Når vi skal svare på spørsmål som starter med hjelpeverb, kan vi gjenta hjelpeverbet:

Kan vi gå hjem? Ja, det **kan** vi / Nei, det **kan** vi ikke.
Skal du gå til psykolog? Ja, det **skal** jeg / Nei, det **skal** jeg ikke.
Vil du se klasserommet? Ja, det **vil** jeg / Nei, det **vil** jeg ikke.
Må du ringe ham? Ja, det **må** jeg / Nei, det **må** jeg ikke.

3) Når spørsmålet inneholder andre verb enn dem i 1) og 2) ovenfor, kan man bruke verbet **å gjøre** i svaret:

Liker du norsk musikk? Ja, det **gjør** jeg / Nei, det **gjør** jeg ikke.
Leser du ei bok? Ja, det **gjør** jeg / Nei, det **gjør** jeg ikke.
Snakker du norsk? Ja, det **gjør** jeg / Nei, det **gjør** jeg ikke.

Legg merke til dette:

Når subjektet i spørsmålet er **det** eller **den**, må **det** eller **den** komme rett etter verbet i svaret:

Er det kaldt? Ja, det **er det** / Nei, det **er det** ikke.
Er den ny? Ja, det **er den** / Nei, det **er den** ikke.

Fordi - Derfor

Forskjellen mellom **fordi** og **derfor** kan være litt vanskelig.

Fordi indikerer en grunn. **Fordi** er en subjunksjon og starter ei leddsetning:

Sami rydder **fordi** mamma liker å ha det ryddig.
Ali smiler **fordi** fotballaget hans vinner.

eller

Fordi mamma liker å ha det ryddig, rydder Sami.
Fordi fotballaget hans vinner, smiler Ali.

Derfor indikerer konsekvens og er et adverb. **Derfor** kommer foran et verb:

Mamma liker å ha det ryddig. **Derfor** rydder Sami.
Fotballaget hans vinner. **Derfor** smiler Ali.

Ja - jo

Når et spørsmål er nektende, bruker vi **jo** istedenfor **ja** i positive svar:

Kommer du ikke fra Syria? **Jo**, det gjør jeg.

Så

Forskjellige ord kan ha samme form. Dette kan være forvirrende. Ordet **så** er et av disse:

1) Så = etterpå. Dette er et adverb.

Etter lunsj dro vi til sentrum. **Så** gikk vi til Ravnkloa.

2) Så = veldig. Dette er også et adverb. Det står vanligvis foran adjektiv:

Det var **så** interessant å intervju de andre elevene.

3) Så = grunn, årsak. Dette ordet er en konjunksjon. Det står først i ei hovedsetning:

Ahmed har ikke møtt Alis familie før, **så** han er litt nervøs.

4) Så = preteritum av å se

Vi **så** en god film i går.

S-verb

Noen verb ender på **-s** i alle former. Her er noen av de vanligste:

Infinitiv	Presens	Preteritum	Presens perfektum
å synes	synes	syntes	har syntes
å trives	trives	trivdes	har trivdes
å finnes	finnes	fantas	har finnes
å møtes	møtes	møttes	har møttes
å ses	ses	såes	har settes

Eksempler:

Ali **trives** i Trondheim.
 Han **syntes** at russefeiringa var rar.
 Ahmed og Mina **møttes** i sentrum.
 Vi **ses** i morgen!

Adjektiv som substantiv

Adjektiv kan brukes alene som substantiv. Ofte viser uttrykkene til personer/mennesker.

Hoda er glad i **de voksne** i barnehagen.
 Hoda er glad i **de voksne personene** i barnehagen.

Mengdeordene **mange (flere, flest)** og **få (færre, færrest)** kan også brukes alene som substantiv.

De fleste trives på skolen min.
De fleste personene/elevene trives på skolen min.

Mange unge går på skole.
Mange unge mennesker går på skole.

Adjektivene må følge reglene for adjektiv selv om de fungerer som substantiv i setningene:

Entall:		Flertall:	
Ubestemt:	Bestemt:	Ubestemt:	Bestemt:
en ansatt person	den ansatte personen	flere ansatte personer	de ansatte personene
en ansatt	den ansatte	flere ansatte	de ansatte
		mange personer flere personer	de fleste personene
		mange/flere	de fleste

Vi ser at adjektivet følger adjektivbøyinga også når det står som substantiv. Adjektivet får endelsen **-e** både i bestemt form og i flertall. Det er viktig å huske den bestemte artikkelen hvis adjektivet står i bestemt form. Noen eksempler:

Bestemt form flertall:	Forklaring:
de ansatte	de menneskene som er ansatt, som har jobb
de arbeidsløse/de arbeidsledige	de menneskene som ikke har jobb
de fattige	de fattige menneskene
de fleste	de fleste menneskene
de færreste	de færreste menneskene
de gamle /de eldre	de gamle/eldre menneskene
de kristne	de kristne menneskene, som tilhører kristendommen
de unge	de unge menneskene
de voksne	de voksne menneskene

Kommaregler

1. Vi bruker alltid komma før men:

Ousa kommer fra Syria, men hun bor i Trondheim nå.
Zain er flink, men han bruker lang tid på oppgavene.

2. Vi bruker komma før konjunksjonene og, for og så når de følges av ei komplett helsetning:

Han har bodd i Norge i tre måneder, og han skal begynne på skole nå.
De reiste først til Tyrkia, og etterpå kom de til Norge.
Hun mistet nøkkelen, så hun kan ikke låse opp døra.
Han er trøtt hele dagen, for i det siste har han ikke sovet så godt.

3. Vi bruker komma før og etter ei innskutt setning eller andre innskudd:

Farez, som kommer fra Libanon, jobber på Bunnpris.
Flere utenlandske familier, særlig fra Tyrkia, slo seg ned i Trondheim.
Sønnen deres, Mehmet, skal begynne på skolen.

4. Vi bruker komma ved oppramsing:

Abila spiser vanligvis kylling, pasta, laks, ris og grønnsaker til middag.
Elevene fra hver skole går sammen, vifter med flagg og roper Hurra!
Amena, mannen hennes, sønnen hennes og noen av vennene deres skal på fest.

5. Vi bruker komma etter leddsetning når den er først i ei helsetning:

Hvis Amena hjelper ham, blir Nizar glad.
Selv om skoledagene var lange, likte jeg meg godt.
Boka som ligger der borte, er mi.

6. Vi bruker komma etter direkte tale:

«Jeg synes at Hoda bør begynne i barnehagen», sier Rana.
«Kommer du snart», spurte Lisa.

Sammensatte substantiv

På norsk kan vi lage substantiv som er satt sammen av to eller flere ord. Substantiv som er satt sammen av to (eller flere) substantiv, er veldig vanlig. To substantiv etter hverandre skriver vi alltid i ett ord, uten mellomrom. Det siste substantivet i sammensetninga bestemmer hvilket kjønn substantivet har, og det bestemmer også hvilke endelser substantivet får i flertall og i bestemt form entall:

(en) mat + (en) butikk = en matbutikk (en matbutikk – matbutikken – matbutikker – matbutikken)
 (en) kjeller + (ei) stue = ei kjellerstue (ei kjellerstue – kjellerstua – kjellerstuer – kjellerstuene)

Vanligvis er det første ordet en nærmere beskrivelse av det siste ordet.

en kyllingkebab = en kebab laget av kylling
 ei kjellerstue = ei stue i kjelleren

I eksemplene over setter vi substantivene direkte sammen.

Noen ganger må det være en **-s-** eller en **-e-** mellom ordene.

Det kaller vi fuge-s og fuge-e (eller binde-s og binde-e).

Det første ordet bestemmer vanligvis om vi skal ha fuge-bokstav.

bursdag + kake = bursdagskake

Fra dette kan vi se at alle sammensatte substantiv som starter med «bursdag», må ha **-s-**:

bursdagsfest, bursdagsgave, bursdagskort

Ord som slutter på **-dom**, **-else**, **-het**, **-sjon**, **-ing** og **-skap** har alltid **-s-**.

ungdomssskole, begravelsesbyrå, kjærlighetsbrev, kommunikasjonsproblem, stillingsannonse, vennskapsbånd

Noen korte ord har fuge-e-:

barneskole

Vi kan også lage sammensatte ord med mer enn to deler:

ungdom + skole + lærer = ungdomsskolelærer (lærer på ungdomsskolen)

Vi kan også ha ord fra andre ordklasser først. Når det siste ordet er substantiv, blir hele ordet substantiv.

å sove + et rom = et soverom
 å bære + en pose = en bærepose
 å svømme + en hall = en svømmehall

Legge/sette, ligge/stå/sitte

Når vi skal beskrive hvordan vi plasserer noe, bruker vi verbene **legge** eller **sette**.
Det kommer ofte an på om tingen er flat eller mer oppreist.

Horisontal/flat: Mina **legger** kniven på bordet.

Vertikal/oppreist: Hun **setter** flaska på bordet.

Når vi har plassert tingen, bruker vi verbene **ligge** eller **stå** på samme måte.

Horisontal/flat: Mina **legger** kniven på bordet. —————> Kniven **ligger** på bordet.

Vertikal/oppreist: Hun **setter** flaska på bordet. —————> Flaska **står** på bordet.

Vi kan vanligvis se på tingen om den ligger horisontalt eller står vertikalt, men noen ganger er det ikke så lett.

Mina **setter** fatene på bordet. Fatene **står** på bordet.

Selv om fat er flate, bruker vi altså **sette** og **stå**.

Det vanlige er at bestikk **ligger**, mens servise (glass, fat osv.) **står**.

Om bygninger og steder bruker vi vanligvis **ligge**:

Nidarosdomen **ligger** i Trondheim sentrum.

Bergen **ligger** mellom sju fjell.

Verbet **sitte** bruker vi bare om levende vesener (mennesker/dyr):

Rana **setter** Hoda på stolen.

Hoda **sitter** på stolen.

Vær så god, **sett** deg! (oppfordring til en person)

Sitt! (kommando til en hund)

Legg merke til bøyninga av verbene:

Infinitiv	Presens	Preteritum	Presens perfektum
å legge	legger	la	har lagt
å ligge	ligger	lå	har ligget
å sette	setter	satte	har satt
å sitte	sitter	satt	har sittet
å stå	står	sto	har stått

Irregulære substantiv

1. Her finner du lister med noen vanlige substantiv med spesiell bøyning.

Noen familieord/personer:

Entall		Flertall	
Ubestemt	Bestemt	Ubestemt	Bestemt
ei mor	mora	mødre	mødrene
en far	faren	fedre	fedrene
ei datter	dattera	døtre	døtrene
en bror	broren	brødre	brødrene
en mann	mannen	menn	mennene
en nordmann	nordmannen	nordmenn	nordmennene

Noen kroppsdelar:

Entall		Flertall	
Ubestemt	Bestemt	Ubestemt	Bestemt
en fot	foten	føtter	føttene
ei hånd/ei hand	hånda/handa	hender	hendene
et kne	kneet	knær	knærne
et øye	øyet	øyne	øynene

Noen andre substantiv:

Entall		Flertall	
Ubestemt	Bestemt	Ubestemt	Bestemt
ei bok	boka	bøker	bøkene
ei natt	natta	netter	nettene
ei strand	stranda	strender	strendene
et tre	treet	trær	trærne

2. Noen intetkjønnsstavn har vanligvis spesiell form i bestemt form flertall.

Entall		Flertall	
Ubestemt	Bestemt	Ubestemt	Bestemt
et barn	barnet	barn	barna
et bein	beinet	bein	beina

3. Noen intetkjønnsstavn har endelse i ubestemt form flertall selv om de bare har én stavelse (korte).

Sted er det viktigste eksemplet på dette.

Entall		Flertall	
Ubestemt	Bestemt	Ubestemt	Bestemt
et sted	stedet	steder	stedene

4. Noen hankjønns substantiv har ikke endelse i ubestemt form flertall.

Entall		Flertall	
Ubestemt:	Bestemt	Ubestemt:	Bestemt
en euro	euroen	euro	euroene
en feil	feilen	feil	feilene
en kjeks	kjeksen	kjeks	kjeksene
en liter	literen	liter	literne
en meter	meteren	meter	meterne
en russ	russen	russ	russene
en sko	skoen	sko	skoene
en ting	tingen	ting	tingene

5. Noen intetkjønns substantiv har ikke endelse i ubestemt form flertall selv om de har to stavelser. Dette gjelder mange sammensatte substantiv eller ord som kommer fra gamle sammensatte substantiv:

Entall		Flertall	
Ubestemt	Bestemt	Ubestemt	Bestemt
et avsnitt	avsnittet	avsnitt	avsnittene
et eventyr	eventyret	eventyr	eventyrene
et opptak	opptaket	opptak	opptakene
et uttrykk	uttrykket	uttrykk	uttrykkene

6. Noen intetkjønns substantiv har valgfri form i ubestemt flertall. Her er noen slike eksempler. I denne boka bruker vi formen med strek under. Det viktigste er å være konsekvent, som betyr at du alltid må bruke den samme formen når du skriver.

Entall		Flertall	
Ubestemt	Bestemt	Ubestemt	Bestemt
et problem	problemet	problem/ <u>problemer</u>	problemene
et program	programmet	<u>program</u> / programmer	programmene
et tema	temaet	<u>tema</u> /temaer	temaene

7. Noen substantiv brukes vanligvis bare med flertallsform

Entall		Flertall	
Ubestemt	Bestemt	Ubestemt	Bestemt
(et søsken)	(søskenet)	søsken	søskenene
(en penge)	(pengen)	penger	pengene

Setninger - Indirekte tale

Vi kaller det direkte tale når vi skriver akkurat det som noen sier eller spør om.

Når vi forteller hva noen har sagt eller spurt om, kaller vi det indirekte tale.

Vi må ofte endre noen ord, særlig pronomen, når vi skal gjøre om fra direkte til indirekte tale.

Når vi skal referere hva noen andre sier, bruker vi subjunksjonen **at**.

Vi må ofte endre flere ting i leddsetninga.

I setninger med indirekte tale eller indirekte spørsmål bruker vi ofte verb som **si**, **fortelle**, **spørre** og **lure på** i hovedsetningen.

Han **sier** at de kommer i morgen.

Hun **forteller** at han er syk.

Han **spør** om legen har kommet.

De **lurer på** om du er frisk.

Når vi går fra direkte tale til indirekte tale, må vi forandre på setningen:

1. Vi må forandre pronomen fra første til tredje person:

Direkte tale Sara: **Jeg** bor på Lade.

Indirekte tale Ali: Sara/Hun sier at **hun** bor på Lade.

Direkte tale Sara: **Jeg** liker hybelen **min**.

Indirekte tale Ali: Hun sier at **hun** liker hybelen **sin**.

Direkte tale Sara: Møblene **mine** er fine.

Indirekte tale Ali: Hun sier at møblene **hennes** er fine.

2. Setningsadverb kommer etter verbet i helsetning, men i indirekte tale (leddsetning) kommer det før verbet:

Helsetning: Sara: Jeg **bor ikke** på Tyholt.

Leddsetning: Ali: Hun sier at hun **ikke bor** på Tyholt.

3. I indirekte tale (leddsetning) kommer subjektet vanligvis først, rett etter subjunksjonen. Derfor må vi flytte andre uttrykk (tid/sted) til slutt:

Tid først: Sara: **Nå** bor jeg på Moholt.

Tid til slutt: Ali: Hun sier at hun bor på Moholt **nå**.

Tid først: Sara: **Nå** bor jeg ikke på Moholt.

Tid til slutt: Ali: Hun sier at hun ikke bor på Moholt **nå**.

Indirekte spørsmål

Når vi skal referere et spørsmål uten spørreord (ja/nei-spørsmål), bruker vi subjunksjonen **om**. Etter subjunksjonen kommer subjektet. Vi må også forandre pronomen.

Spørsmål:	Sara:	Blir været bra i helga?
Spørrende leddsetning:	Ali:	Hun spør om været blir bra i helga.
Spørsmål:	Sara:	Kan du hjelpe meg, Ali?
Spørrende leddsetning:	Ali:	Hun spør om jeg kan hjelpe henne.

Uttrykk:

Hun sier / forteller / tror / synes / mener **at**...
Hun spør / lurer på **om**...
Jeg vet ikke **om**...
Det spørs **om**...
IKKE: Hun spør hvis jeg kan hjelpe henne.

Når vi skal referere spørsmål med spørreord, kan spørreordet (hva, hvem, hvorfor, hvilken, hvordan, når) bli subjunksjon i leddsetninga. Sammen med verbet **spør** kan vi velge om vi har med subjunksjonen **om** i tillegg, eller bare spørreordet. Sammen med andre verb kan vi ikke bruke både **om** og spørreord.

Spørsmål:	Mina:	Hva gjorde du i går?
Spørrende leddsetning:	Ali:	Mina spør (om) hva jeg gjorde i går.
Spørsmål:	Mina:	Hvordan er været i dag?
Spørrende leddsetning:	Ali:	Hun lurer på hvordan været er i dag.

Uttrykk:

Hun spør (om) hva...
Hun lurer på hva...
Jeg vet ikke hva...
Det spørs hva...

Oppsummering:

I indirekte tale / spørrende leddsetning må vi:

- sette inn riktig subjunksjon (at, om/spørreord)
- flytte subjektet til starten av leddsetninga, sjekke om vi må sette inn **som**
- flytte setningsadverb fra etter verb til før verb (leddsetning)
- endre pronomenene (min, sin, etc.)

Adverb med to former

Noen adverb har to former: én for verb med bevegelse og én for verb uten bevegelse:

Yosef sier at han vil dra dit. (dit - med bevegelse)

Yosef trives når han er der. (der - uten bevegelse)

Formene med bevegelse bruker vi ofte sammen med verb som **gå, dra, reise** og **kjøre**. Husk at vi aldri bruker preposisjon foran disse adverbene.

Bevegelse:	Ikke bevegelse:
Iman vil dra hjem.	Iman er hjemme.
Ingvild går ut av huset.	Ingvild sitter ute i hagen.
Iman går opp til 2. etasje.	Iman er oppe i 2. etasje.
Hans går ned i kjelleren.	Hans er nede i kjelleren.
Sami har flyttet hit.	Sami bor her.
Anne går dit.	Anne er der.
Jon skal reise bort.	Jon er borte.
Hun går fram/frem til læreren.	Læreren sitter framme/fremme ved tavla.

Setninger med ordet "det"

Ordet **det** kan ha flere betydninger:

1. **Det** kan være et vanlig pronomen for et substantiv i intetkjønn, både som subjekt og i andre posisjoner i setninga:

Pronomen, intetkjønn: Hvor er **huset**? **Det** er på Byåsen.

Pronomen, hankjønn: Hvor er **bilen**? **Den** er på Byåsen.

Pronomen, intetkjønn: Mottaket ble åpnet i fjor.
Det ligger i Bergen.

2. Husk også at **det** kan være bestemt artikkel i intetkjønn sammen med adjektiv:

Hankjønn: **den** store bilen

Intetkjønn: **det** store huset

3. Husk også intetkjønn av demonstrative pronomen. I disse setningene er **det** uttalt med sterkt trykk.

Jeg synes at **det** huset er veldig fint.

Jeg vil ikke diskutere **det** spørsmålet med deg.

4. **Det** som subjekt

Vi bruker også **det** som subjekt når vi ikke har noe annet ord som kan være subjekt. I slike setninger betyr **det** ingenting, men siden norske setninger må ha et subjekt, må det være med. Dette gjelder spesielt, men ikke bare, verb som sier noe om været:

Subjektet først: **Det** snør.

Tid/sted først: Nå snør **det**.

Subjektet først: **Det** banker på døra.

Tid/sted først: Nå banker **det** på døra.

Presentering

a. Når vi introduserer ny informasjon i ubestemt form, bruker vi ofte **det** som subjekt. På denne måten kommer den nye informasjonen lenger bak i setninga:

Det bor mange utlendinger i Trondheim.

Det kom en overraskende nyhet.

b. Vi bruker **det** som subjekt sammen med verb som viser plass eller posisjon (sitte, ligge, stå, henge)

Det sitter noen i stua og venter på deg.

Det ligger vafler og lefser på et fat.

Det står kopper og tefat på bordet.

Det henger bilder av familien på veggene.

c. Vi bruker ofte **det** som subjekt sammen med infinitiv med **å** (når infinitivsuttrykket står i predikativ):

Det er vanskelig **å** forstå dem.

d. Vi bruker ofte **det** som subjekt sammen med at-setninger:

Det er viktig **at** hytta er koselig.

Det var første gang **at** hun gikk på ski.

e. Sammen med verbet **er** (å være) er det obligatorisk å bruke **det** som subjekt når vi presenterer noe nytt. Sammen med andre verb kan **det** være valgfritt:

Obligatorisk: Jeg liker Trondheim. **Det** er en fin by.

Valgfritt: **Det** jobber mange kinesere der. = **Mange kinesere** jobber der.

I setninga: "Mange somaliere bor der." kommer den viktige (nye) informasjonen først.

I setninga: "Det bor mange somaliere der" kommer den viktige (nye) informasjonen sist.

I norske setninger står oftest den nye informasjonen sist, så det er vanligere å finne setninger som starter med **det**.

Husk også at når vi flytter fram ledd til starten av setninga, må **det** bytte plass og flytte slik at ordet står etter verbet.

Det jobber mange somaliere der. —————> Der jobber **det** mange somaliere.

Noen viktige uttrykk:

Begge

Begge kan stå sammen med substantiv, vanligvis i bestemt form. Det er alltid to av det som står etter **begge**:

Begge vennene mine skal reise til Oslo i helga.
(= Amena og Adnan skal reise til Oslo i helga.)

Hvis det er mer enn to, bruker vi **alle**:

Alle vennene skal reise til Oslo i helga.
(= Amena, Adnan og 15 andre venner skal reise til Oslo i helga.)

Begge kan stå alene uten et substantiv:

Hvem skal reise til Oslo i helga? **Begge** skal reise. (= Amena og Adnan skal reise.)

Begge to refererer til to bestemte/konkrete ting eller personer:

Hvem skal reise til Oslo i helga? **Begge to**. (= Amena og Adnan skal reise.)

Begge deler referer til noe mer generelt. Vi snakker om typen, ikke en konkret ting:

Vil du ha melk eller sukker i kaffen? **Begge deler**, takk.

Både - og

Vi kan bruke uttrykket **både...og...** hvis det er to eller flere ting. Hvis du bruker **både**, må du også bruke **og**:

Vi trenger **både** brød **og** melk til frokosten.
Vi trenger **både** brød, smør **og** melk til frokosten.

Verken - eller

Verken...eller... er den negative formen av uttrykket **både...og...**

Vi trenger ikke jus til frokosten.

Vi trenger **verken** Coca Cola **eller** jus til frokosten.
(= ikke Coca Cola, ikke jus)

Vi trenger **verken** Coca Cola, jus **eller** yogurt til frokosten.
(= ikke Coca Cola, ikke jus, ikke yogurt)

Vi trenger **verken** Coca Cola, jus, syltetøy **eller** yogurt til frokosten.
(= ikke Coca Cola, ikke jus, ikke syltetøy, ikke yogurt)

Enten - eller

Hvis man kan velge mellom to eller flere alternativer, bruker vi **enten...eller...**:

Du kan få **enten** is **eller** sjokolade, men ikke begge deler.

Du kan få **enten** is, brus **eller** sjokolade, men ikke alt.

Jo

Når vi snakker, bruker vi ofte noen spesielle småord for å vise hva vi mener. Et av disse ordene er **jo**. Vi setter ordet rett bak verbet. Vi bruker **jo** når vi snakker om noe som vi mener er sant, og vi venter at den vi snakker med skal være enig.

Lisa: Det bodde tusenvis av mennesker her da også.
(Lisa sier at det var slik.)

Lisa: Det bodde **jo** tusenvis av mennesker her da også.
(Lisa understreker at det var slik. Hun regner med at bestemor også vet det og at bestemor er enig.)

Vi kan også bruke **jo** for å vise at det vi sier er i motsetning til det andre sier.

Bestemor: Svensker og dansker! Det er **jo** ikke utlendinger.
De snakker **jo** nesten samme språk som oss. De er **jo** naboene våre.
(Bestemor understreker at svensker og dansker ikke er utlendinger. De snakker språk som er lett å forstå for nordmenn, og vi har god kontakt med dem.)

Tellelige og utellelige substantiv

Noen substantiv viser til noe vi ikke kan telle. De kan ikke ha flertallsform. Det er spesielt stoffnavn. Sammen med disse utellelige substantivene kan vi bruke **mye (mer - mest)** og **noe**. Sammen med tellelige substantiv i flertall, bruker vi **mange (flere - flest)** og **noen**.

Mye (mer – mest) / noe	Mange (flere – flest) / noen
mye vann	mange flasker vann
mer kaffe	flere kopper kaffe
noe øl	noen glass øl
mest sukker	flest desiliter sukker

Vanligvis bruker vi ikke ubestemt artikkel sammen med de utellelige substantivene.

Du må drikke **mye** vann.

Legg merke til at **noen** og **noe** kan stå alene:

Skal du møte **noen**? (= personer)

Skal du spise **noe**? (= ting)

Noe og **mye** kan også stå sammen med infinitiv:

Vil du ha **noe** å spise?

Yosef har **mye** å gjøre.

Hvis vi har adjektiv etter **noe** eller **mye**, må vi bruke intetkjønnsformen.

Skal du ha noe **annet**?

Jeg har lyst på noe **nytt** til huset.

Hun kjøpte mye **fint** i byen i går.

All, alt, alle, hele

All brukes med utellelige substantiv i hankjønn og hunkjønn entall, mens **alt** brukes med utellelige substantiv i intetkjønn entall. **Alle** bruker vi med tellelige substantiv i alle kjønn i flertall.

Utellelig:

De spiste **all** maten.

De spiste **all** suppa.

De spiste **alt** brødet.

Tellelig

De spiste **alle** bananene.

De spiste **alle** pærene.

De spiste **alle** eplene.

Resultatet er at det ikke finnes mer mat, suppe eller brød. Resultatet er at det ikke finnes flere bananer, pærer eller epler.

Alt og **alle** kan stå alene. Da betyr **alt** «alle tingene» og **alle** betyr «alle menneskene eller tingene i samme kategori»:

De spiste **alt**. (Bordet var fullt av mat da de begynte. Da de sluttet å spise, var det tomt for mat.)

De spiste **alle**. (Det lå fire epler på bordet. De spiste alle fire eplene.)

Jeg snakket med **alle**. (Jeg var på et møte. Det var 20 personer der. Jeg snakket med alle 20.)

Merk at kvantorene **all/alt**, **alle** og **hele** brukes med forskjellig betydning.

Situasjon	Mengde	Resultat
Familien har spist alt brødet.	Utellelig mengde brød	Det er tomt for brød.
Familien har spist alle brødene.	For eksempel tre brød	Det er tomt for brød.

Når vi bruker ordet **hele**, tenker vi på en hel ting (1/1).

Situasjon	Mengde	Resultat
Familien har spist hele brødet.	Ett brød	Dette brødet er spist, men familien kan ha mer brød.

Ordenstall

Vi bruker ordenstall blant annet i datoer, men årstall er ikke ordenstall.

Vi kan si datoer med eller uten preposisjon: 17. mai 1814

Uten preposisjon hvis vi sier navnet til måneden:

syttende mai attenfjorten

Preposisjonen i mellom ordenstall for dag og måned:

syttende i femte

Ikke preposisjon før årstallet:

syttende i femte __ attenfjorten

Hvis vi skal skrive ordenstall i tekst, må vi ha punktum etter tallet.

Tall		Ordenstall	
7	sju	7.	sjunde
86	åttiseks	86.	åttisjette

Det er tirsdag 24. oktober 2017. = Det er tirsdag tjuelfjerde oktober totusenogsyttten.

Det er tirsdag 24.10.2017. = Det er tirsdag tjuelfjerde i tiende totusenogsyttten.

Når vi skriver ordenstallene med bokstaver, setter vi inn **den** foran ordenstallet:

24. oktober = **den** tjuelfjerde oktober

Husk at vi ikke bruker stor forbokstav i navn på måneder.

Verbene *kjenne*, *kunne*, *vite*

Vi bruker verbet **kjenne** når vi snakker om personer og steder som vi har personlig erfaring med.

Yosef **kjenner** noen av de ansatte på butikken.

Vi bruker også verbet **kjenne** med samme betydning som verbene **føle** eller **sanse**.

Kjenne og **føle** kan også brukes refleksivt sammen med et adjektiv om en fysisk og/eller psykisk tilstand.

Kan du **kjenne** at jeg presser nå? (Legen presser et sted på kroppen for å kontrollere noe.)

Inger **kjenner** en kul i brystet. (Inger føler en kul i brystet.)

Hun **kjenner seg** dårlig. (Hun føler seg dårlig.)

Vi bruker verbet **kunne** når vi snakker om ferdigheter i blant annet språk og praktiske oppgaver.

Kunne er også et modalverb.

Ali **kan** mange norske sanger. Ali **kan** synge mange forskjellige sanger.

Vi bruker verbet **vite** om å ha kunnskap om verden.

Mina **vet** at Ali ønsker å bytte jobb. Jeg **vet** at hun har kjøpt ny telefon.

Verbene *være/bli* og *ha/få*

Hvis vi snakker om noe som varer, og ikke om en forandring, bruker vi vanligvis **være** eller **ha**.

Hvis vi derimot snakker om noe som forandrer seg, eller noe nytt som skal skje, bruker vi **bli** eller **få**.

Være – ikke forandring: Yosef **er** trøtt fordi han har sett for mye på TV.

Bli – forandring: Yosef **blir** trøtt av å se på TV.

Ha – ikke forandring: Sara **har** en bror.

Få – forandring: Sara **fikk** en bror for seks år siden.

Bli/få er en slags framtid av **være/ha**.

Være – nå: Det **er** varmt i dag.

Bli – framtid: Det **blir** varmere i morgen.

Ha – nå/gjentakelse: Jeg rydder hybelen når jeg **har** tid.

Få – framtid: Jeg rydder hybelen når jeg **får** tid.

Å **ha** god utdanning er nyttig for å **få** jobb.
(varig tilstand) (forandring)

Legg merke til dette faste uttrykket med **få**: Vi **får** se!

Oppsummering :

Varig tilstand: å være/å ha

Forandring: å bli/ å få

Passiv

Tidligere har du lært om de fleste verbformene i norsk. Passiv er den siste nye verbformen.

I noen tekster er passiv veldig vanlig. Det er for eksempel i instruksjoner, gamle oppskrifter og bruksanvisninger. I avisoverskrifter, politiske tekster og lover er passiv også vanlig. Vi bruker passiv når det ikke er så viktig å vite hvem som gjorde noe, eller når vi ikke vet hvem som gjorde noe.

AKTIV: I setningen nedenfor er det subjektet (renholderen) som gjør noe (han eller hun vasker). En slik setning kaller vi en aktiv setning.

Renholderen vasker trappa hver uke.

PASSIV: I setningene nedenfor er det objektet i den aktive setningen (trappa) som er viktigst. Den blir nå subjekt. Verbet er fremdeles **å vaske**, men nå får verbet en spesiell form, **passiv**. En slik setning kaller vi en passiv setning. Vi kan lage passiv på to måter. Vi kan bruke verbet **å bli**, eller vi kan sette endelsen **-s** til verbet. Hvis den aktive setningen er i presens, må verbet **å bli** også stå i presens (**vasker** > **blir vasket**). Hvis den aktive setningen er i preteritum, må verbet **å bli** også stå i preteritum (**vasket** > **ble vasket**).

Bli-passiv: Trappa **blir vasket** (av renholderen) hver uke.

S-passiv: Trappa **vaskes** (av renholderen) hver uke.

Vi kan altså lage passiv på to måter på norsk, s-passiv og bli-passiv.

S-passiv

S-passiv lager vi ved å sette **-s** etter infinitiv av verbet. Nedenfor står verbet står nå i presens - vaskes.

Alle verb: Trappa **vaskes** hver uke.

S-passiv bruker vi i infinitiv (for eksempel etter modalverb (verb som **skal, må, kan**) og presens. Infinitiv og presens av s-verb har samme form: **å vaskes** (infinitiv) - **vaskes** (presens).

Presens	Trappa vaskes hver uke.	(vaskes er presens)
Etter modalverb (framtid)	Trappa skal vaskes hver uke.	(vaskes er infinitiv)
Etter modalverb (fortid)	Trappa måtte vaskes hver uke.	(vaskes er infinitiv)
Infinitiv med å	Trappa trenger å vaskes .	(vaskes er infinitiv)

Verb som slutter på andre vokaler enn **-e**, kan få **-es** i stedet for **-s**:

tas/taes.

Du kan velge hvilken form du vil bruke.

Bli-passiv

Bli-passiv lager vi ved å bøye verbet **å bli** og sette partisippformen av hoved verbet etter. Presens av **å bli** er **blir**, og partisipp av **å vaske** er **vasket**.

Infinitiv med å:	Trappa pleier å bli vasket hver uke.
Presens:	Trappa blir vasket hver uke.
Preteritum:	Trappa ble vasket forrige uke.
Presens perfektum:	Trappa har blitt vasket siden sist.
Preteritum perfektum:	Trappa hadde blitt vasket da de kom hjem.
Framtid (infinitiv etter modalverb):	Trappa skal bli vasket i ettermiddag.

Både i bli-passiv og s-passiv tar vi bort det opprinnelige subjektet (hvem som gjør noe). Subjektsplassen i setninga kan da fylles av objektet eller det formelle subjektet **det**. Her skal vi bare se på bruk av objekt som subjekt i passivsetninger:

Aktiv:	Renholderen _{SUBJ} vasker trappa _{OBJ} hver uke.
Bli-passiv:	Trappa blir vasket hver uke.
S-passiv:	Trappa vaskes hver uke.

I presens kan vi velge mellom s-passiv og bli-passiv, mens s-passiv ikke har preteritumsform. Det kan være flere grunner til at vi vil bruke passiv. Vi vil kanskje skjule hvem som gjør noe, eller vi synes ikke at det er interessant. Vi kan også bruke passiv hvis vi ikke vet hvem som gjør noe.

Vi vil skjule noe:	Overraskelsesfesten ble planlagt i all hemmelighet.
Vi vet ikke hvem som gjorde noe:	Banken ble ranet i går.
Framtid / Vi vet ikke hva som skal skje:	Ali skal intervjues for den nye jobben neste uke.

Hvis vi likevel vil si hvem som gjør noe, bruker vi preposisjonsuttrykk med **av**.

Trappa ble vasket (av renholderen).
Banken ble ranet (av en kriminell bande) i går.
Ali skal intervjues (av kontorsjefen) for den nye jobben neste uke.

Presens partisipp

Vi lager presens partisipp av stammen av verbet og endelsen **-ende**.

(Stammen finner du ved å ta bort siste **-e** fra infinitiv: å spise (infinitiv) spis- (stamme).

Hvis verbet ikke ender på **-e**, er infinitiv og stamme like.

infinitiv	stamme	-ende
å løpe	løp	løpende
å gå	gå	gående

Vi kan bruke presens partisipp som adjektiv foran et substantiv:

et gråt**ende** barn

en sjarmer**ende** person

Vi kan også bruke presens partisipp for å beskrive et annet adjektiv:

Det var bit**ende** kaldt.

Du er alltid forbaus**ende** rolig.

Vi kan bruke presens partisipp i predikativ.

Selv om presens partisipp fungerer som et adjektiv, bøyes det ikke:

Talen var grip**ende**.

Resultatet var skuff**ende**.

Vi kan også bruke presens partisipp som et substantivert adjektiv.

De sykl**ende** kan bruke veibanen.

Gå**ende** bør holde seg på fortauet.

Presens partisipp av verbene **ligge**, **sitte**, **stå**, **gå**, **være** og **bo** kan vi bruke sammen med verbet **bli** for å uttrykke at noe som har begynt, varer ei stund.

Ali var så sliten etter jobb at han ble ligg**ende** i sofaen i flere timer.

Rana møtte ei venninne i butikken i går. De ble stå**ende** og prate lenge.

Vi kan bruke presens partisipp etter verbet å komme for å si hvordan noen kom:

De kom løp**ende**.

Hun kom hopp**ende** mot meg.

Å hilse

Det er flere ord og uttrykk du kan bruke når du hilser på en annen person:

Hei er en uformell form som er svært vanlig. Vi bruker **hei** når vi møter venner, men også når vi møter en fremmed for første gang.

Hallo er en uformell form. Den er også vanlig. Vi bruker **hallo** når vi begynner en telefonsamtale, men også når vi møter personer ansikt til ansikt.

God dag er en litt mer formell form. Voksne sier **god dag** når man møter fremmede eller personer man ikke kjenner så godt.

Verb

For å finne hvilken tid et verb står i, ser man på verbets endelse. De fleste verb ender på **-r** i presens.

Det er tre forskjellige verb i teksten 1.3:

- Jeg heter Yosef.
- Hva heter du?
- Jeg heter Lisa.
- Er du norsk?
- Ja, jeg er norsk.
- Hvor kommer du fra, Yosef?
- Jeg kommer fra Eritrea.

Kan du finne verbene som står i presens?

Hvordan uttaler man *hv-*

I spørreordene:

hva
hvor
hvem
hvordan

uttaler vi ikke **h** iførst i ordene:

hva	/ ^h va:/
hvor	/ ^h vur/
hvem	/ ^h vem/
hvordan	/ ^h vuðan/

2 E K S T R A

Tall

0	null	10	ti	20	tjue (tyve)	30	tretti (tredve)
1	én (/ei/ett)	11	elleve	21	tjueén	40	førti
2	to	12	tolv	22	tjueto	50	femti
3	tre	13	tretten	23	tjuetre	60	seksti
4	fire	14	fjorten	24	tjuefire	70	sytti
5	fem	15	femten	25	tjuefem	80	åtti
6	seks	16	seksten	26	tjueseks	90	nitti
7	sju (syv)	17	sytten	27	tjuesju	100	hundre
8	åtte	18	atten	28	tjueåtte	200	to hundre
9	ni	19	nitten	29	tjueni	300	tre hundre

Nasjonaliteter

Land	Person	Adjektiv
Afghanistan	afghaner	afghansk
Albania	albaner	albansk
Algerie	algerier	algerisk
Argentina	argentiner	argentinsk
Bangladesh	bangladesher	bangladeshisk
Belgia	belgier	belgisk
Brasil	brasilianer	brasiliansk
Canada	kanadier	kanadisk
Chile	chilener	chilensk
Danmark	danske	dansk
England	engelskmann	engelsk
Egypt	egypter	egyptisk
Eritrea	eritreer	eritreisk
Etiopia	etiopier	etiopisk
Frankrike	franskmann	fransk
Ghana	ghaneser	ghanesisk
Hellas	greker	gresk
India	inder	indisk
Indonesia	indonesier	indonesisk
Irak	iraker	irakisk
Iran	iraner	iransk
Italia	italiener	italiensk
Japan	japaner	japansk
Kenya	kenyaner	kenyansk

Land	Person	Adjektiv
Kina	kineser	kinesisk
Latvia	latvier	latvisk
Litauen	litauer	litauisk
Mexico	meksikaner	meksikansk
Nederland	nederlender	nederlandsk
Nigeria	nigerianer	nigeriansk
Norge	nordmann	norsk
Pakistan	pakistaner	pakistansk
Peru	peruaner	peruansk
Russland	russer	russisk
Somalia	somalier	somalisk
Spania	spanjol	spansk
Syria	syrer	syrisk
Sverige	svenske	svensk
Thailand	thailender	thailandsk
Tyskland	tysker	tysk
USA	amerikaner	amerikansk
Vietnam	vietnameser	vietnamesisk
Østerrike	østerriker	østerrisk

Kontinent	Person	Adjektiv
Afrika	afrikaner	afrikansk
Amerika	amerikaner	amerikansk
Asia	asiat	asiatisk
Australia	australier	australsk
Europa	europpeer	europesk

Dagene

mandag
tirsdag
onsdag
torsdag
fredag
lørdag
søndag

dag
en morgen
en formiddag
midt på dagen
en ettermiddag
en kveld

ei natt
et døgn
ei uke
ei helg
en måned
et år

Rom

et kjøkken
ei stue
et soverom
et toalett / et WC / en do

et bad
en kjeller
et loft

Møbler og ting i huset

ei seng
et bord
en stol
et skap

et skrivebord
et vindu
ei dør
en vask

et badekar
en dusj

Bygninger

et hus
ei blokk
en leilighet

ei hytte
en skole
en barnehage

ei kirke
et sykehus
en fabrikk

Hva er klokka? Klokka er: _____

12.00	tolv
12.05	fem over tolv
12.10	ti over tolv
12.15	kvart over tolv
12.20	ti på halv ett
12.25	fem på halv ett
12.30	halv ett

12.35	fem over halv ett
12.40	ti over halv ett
12.45	kvart på ett
12.50	ti på ett
12.55	fem på ett
13.00	ett

Ordenstall _____

1.	første
2.	andre
3.	tredje
4.	fjerde
5.	femte
6.	sjette
7.	sjunde (syvende)
8.	åttende
9.	niende
10.	tiende

11.	ellevte
12.	tolvte
13.	trettende
14.	fjortende
15.	femtende
16.	sekstende
17.	syttende
18.	attende
19.	nittende
20.	tjuende (tyvende)

21.	tjueførste
22.	tjueandre
23.	tjuetredje
24.	tjuefjerde
25.	tjuefemte
26.	tjuesjette
27.	tjuesjuende
28.	tjueåttende
29.	tjueniende
30.	trettiende (tredevte)

Datoer _____

På norsk skrives en dato med rekkefølgen **dag, måned, år**. Vi skriver dagen med et tall (ordenstall, det vil si tall med punktum bak). Måneden kan skrives som et tall eller med bokstaver. Navnet på måneden skriver vi med små bokstaver. Man kan også skrive året med bokstaver. Det vanligste er å skrive året med tall:

første september tjuenitten / 1. september 2019

Man kan si året 2019 som **tjuenitten** eller som **totusenognitten**.

Alis mor er født første september nittenførtiåtte (1.9.1948).
Sara sender en pakke tiende august.

Vi kan skrive tallene i en dato på forskjellige måter. Punktum viser at vi skriver ordenstall.

1.9.13 eller 1.9.2013 eller 01.09.2013 (den) første i niende tjuetretten

Datoen 1.9.13 leser vi som **første september tjuetretten**. Her kan vi også bruke den bestemte artikkelen

5 E K S T R A

Farger

 hvit	 gul	 brun
 svart	 grønn	 rosa
 rød	 blå	 turkis
 oransje	 grå	 fiolett, lilla

Mat og drikke

et brød
ei brødskeive
en ost
en salami
ei skinke

et glass melk
en kopp te
en kopp kaffe
et glass vann
et glass jus

et eple
en banan
et kakestykke
en brus/et glass brus

6 E K S T R A

Fritid

å gå på kafé, kino, teater
å handle / å shoppe
å slappe av
å trene / å drive med sport
å spille fotball, basketball
å sykle, jogge, danse
å svømme
å gå på tur

å gå på ski, å gå på skøyter
å se på TV
å lese bøker
å spille piano, gitar
å synge
å høre på musikk
å skrive e-post
å prate, å surfe på internett

å spille kort, å spille spill
å fotografere / å ta bilder
å lage mat
å gjøre husarbeid
å vaske, å vaske gulvet
å vaske opp
å rydde
å støvsuge

På badet

på badet
et badekar
en barberhøvel
et barberskum
en bodylotion
en hårbørste

en hårføner
en sjampo
ei såpe
en tannbørste
en tannkrem
en vask

en do/et do
et toalett
et dopapir
en dusj
ei dusjsåpe
et håndkle

På kjøkkenet

en asjett
en brødrister
et fat
en fryser
en gaffel
et glass
en kaffetrakter

en kasserolle
en kjøkkenbenk
et kjøleskap
en kniv
en komfyr
en kopp
en oppvaskbørste

ei oppvaskmaskin
en ostehøvel
en skje
ei stekepanne
en tallerken
en vannkoker

På kjøpesenteret

et apotek
en minibank
en blomsterforretning
en bokhandel
en CD-butikk
en frisør

en kafé
en kiosk
en klesbutikk
en lekebutikk
en matbutikk
et parfymeri

en restaurant
en skobutikk
en sportsbutikk
en veskebutikk
et vinmonopol

Klær

en bluse
ei bukse
en dress
en frakk
en genser
ei jakke
en kjole

ei kåpe
ei skjorte
en shorts
et skjørt
en hanske, hansker
en vott, votter
en hatt

ei lue
et slips
et skjerf
et skaut
ei veske
ei sko, sko
en sokk, sokker
en støvel, støvler

Verb - Klasse 1

De fleste infinitiver slutter på to konsonanter+ e.

Infinitiv	å våkne
Presens	våkner
Preteritum	våknet (= våkn + et)

Verb - Klasse 2

De fleste infinitiver slutter på én konsonant+ e.

Infinitiv	å spise
Presens	spiser
Preteritum	spiste (= spis + te)

Verb - Klasse 3

De fleste infinitiver ender på -ve eller -eie.

Infinitiv	å prøve
Presens	prøver
Preteritum	prøvde (= prøv + de)

Verb - Klasse 4

De fleste infinitiver med andre endelser enn -e.

Infinitiv	å bo
Presens	bor
Preteritum	bodde (= bo + dde)

Sterke verb

Infinitiv	å dra, å gå, å være, å ha
Presens	drar, går, er, har
Preteritum	dro, gikk, var, hadde

Tidsuttrykk

Fortid	I går, (i) forrige uke, i fjor, for... år siden
Nåtid	i dag, nå
Fremtid	neste uke, i fjor, om...

Ali kom til Norge for to år siden.

Nå bor han i Trondheim.

Om to dager skal han reise til Oslo.

Personlige egenskaper – synonymer og antonymer

Synonymer er ord som betyr nesten det samme. Antonymer er ord som betyr det motsatte.

Synonymer:

vanlig	normal
pen	vakker
glad	lykkelig
trist	ulykkelig
smart	intelligent
flink	dyktig
hyggelig	vennlig

Antonymer:

pen, fin	stygg
smart	dum
kjedelig	morsom
interessant	uinteressant, kjedelig
slem	snill
heldig	uheldig
blid	sur

Været

Regn

Sol

Vind

Det + verb:

Det regner.
Det snør.
Det blåser.

Det er + substantiv:

Det er snø.
Det er regn.
Det er vind.
Det er sol.
Det er tåke.

Det er + adjektiv:

Det er kaldt.
Det er varmt.
Det er fint/pent (vær).
Det er surt.
Det er overskyet.

Klasserom

ei arbeidsbok

ei tekstbok

ei ordbok

en blyant

en penn

et viskelær

ei tavle

et klasserom

et auditorium

et språklaboratorium/
en språklab

Svake Verb - Klasse 1

Infinitiv	å sykle
Presens	sykler
Preteritum	syklet
Presens perfektum	har syklet (sykl+et)

Svake Verb - Klasse 2

Infinitiv	å leke
Presens	leker
Preteritum	lekte
Presens perfektum	har lekt (lek + t)

Svake Verb - Klasse 3

Infinitiv	å prøve (to try)
Presens	prøver
Preteritum	prøvde
Presens perfektum	har prøvd (prøv + d)

Svake verb - Klasse 4

Infinitiv	å bo
Presens	bor
Preteritum	bodde
Presens perfektum	har bodd (bo + dd)

Sterke verb

Infinitiv	Presens	Preteritum	Presens perfektum
å dra	drar	dro	har dratt
å gå	går	gikk	har gått
å være	er	var	har vært
å ha	har	hadde	har hatt

Partikkelverb

Verb kan kombineres med andre ord. Resultat av sammensetningen får en annen betydning enn når verbet står alene. Vi skal se litt på verbet **å se**:

Du ser fin ut!
 Se opp for tyver!
 Jeg ser etter Alex.
 Vi ser på TV.

Andre eksempler:

Rana fyller ut et skjema.
 Ali regner ut dimensjoner.
 Det høres ut som Justin Bieber.
 Hun står opp klokka sju.
 Sami kaster opp.
 Ali vasker opp.
 Det kommer til å gjøre litt vondt.

Ikke heller

Den nektende formen av advebet **også** er **ikke heller**:

Jeg liker kaffe. Jeg liker te **også**.
 Jeg liker ikke kaffe. Jeg liker **ikke** te **heller** / jeg liker **heller ikke** te.

Sykdom

Jeg er forkjølet.

Jeg er kvalm.

Jeg har vondt i magen.

Jeg har tannpine.

Jeg har vondt i halsen.

Jeg har influensa.

Jeg har vondt i _.

Jeg har vondt i hodet. /Jeg har hodepine.

Jeg har feber

Hvor ofte?

Hvor ofte tar du toget?

Jeg tar **alltid** toget når jeg skal på jobb.

alltid

ofte

vanligvis

noen ganger

iblant

av og til

aldri

Kroppen

Entall		Flertall	
Ubestemt	Bestemt	Ubestemt	Bestemt
et øye	øyet	øyne	øynene
et bein	beinet	bein	beina
et kne	kneet	knær	knærne
en fot	foten	føtter	føttene
ei tå	tåa	tær	tærne
ei skulder	skuldra	skuldre	skuldrene
ei hånd	hånda	hender	hendene
en finger	fingeren	fingre	fingrene

en kropp

et hode

ei hake

en nese

ei panne

et ansikt

en munn

ei leppe

ei tunge

et øye

en hals

en nakke

et hår

en rygg

et øre

et bein

et lår

et kne

en legg

ei tå

en fot

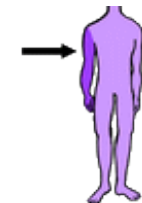
en hæl

en bak

ei skulder

en arm

en mage

et bryst

en finger

en hud

ei hånd

Ja - Jo

Når vi svarer positivt på spørsmål, som det som står nedenfor, bruker vi **ja**:

Liker du teater?
Ja, jeg liker teater.

Hvis spørsmålet inneholder ei nekting, svarer vi positivt med **jo** istedenfor **ja**:

Liker du ikke teater?
Jo, jeg liker teater.

Rydder ikke Sami?
Jo, han rydder.

Påske

Vi feirer påske til minne om at Jesus døde og sto opp igjen. Påsken begynner på palmesøndag. Torsdag og fredag har alle fri, og skoler og butikker holder stengt. Torsdagen kaller vi skjærtorsdag, og fredagen kaller vi langfredag. Lørdagen er påskeaften. Butikkene er åpne denne dagen, men ikke så lenge. Mandagen etter påskeaften er også en helligdag.

I påsken reiser mange nordmenn på ferie. Mange drar til hytta for å gå på ski og for å være sammen med familien sin. Noen reiser også til utlandet.

Det

Ei velformet setning på norsk må inneholde et subjekt. Hvis vi ikke har et logisk subjekt, bruker vi **det**. Dette skjer i mange upersonlige setninger:

Det ringer på døra.
Det gjør vondt.

Vi bruker også **det** i uttrykk som sier noe om været:

Det er fint vær.
Det regner.
Det snør.
Det er varmt.
Det er sol.

S-verb

Infinitiv	Presens	Preteritum	Presens perfektum
å finnes	finnes	fantas	har finnes
å føles	føles	føltes	har føltes
å høres	høres	hørtes	har hørtas
å kjennes	kjennes	kjentes	har kjentes
å mailes	mailes	å meldes	meldes
å møtes	møtes	møttes	har møttes
å se(e)s	se(e)s		
å skyldes	skyldes	skyldtes	har skyldtes
å spørres	spørs		
å synes	synes	syntes	har syntes
å treffes	treffes	treftes	har treftes
å trives	trives	trivdes	har trivdes

Sammenligning med adjektiv og kvantorer

Vi kan bruke komparativ av adjektiv eller kvantorer for å sammenlikne:

Knut har **dårligere** helse **enn** Gunnar.
Det er **flere** muslimer **enn** hinduer i Norge.

Vi har også uttrykk for sammenlikning uten bruk av komparativ. Vi bruker **ikke så** + adjektiv/kvantor i positiv form + **som**:

Gunnar har **ikke så** dårlig helse **som** Knut.
Det er **ikke så** mange hinduer **som** muslimer i Norge.

Vi kan også sammenlikne med **like** / **ikke like** + adjektiv/kvantor i positiv form + **som**:

Gerd er **like gammel som** Reidun.
Det er **like mange** på jobb i dag **som** det var i går.
Det snør **ikke like mye** i Frankrike **som** i Norge.

Husk at vi bøyer adjektiv i predikativ form:

Sykehuset i Fjordvik er **ikke like stort som** sykehuset i Lilleby.

Når vi har subjekt i flertall, bruker vi bare **like** / **ikke like** + adjektiv i positiv form, uten **som**:

Gerd og Reidun er **like** gamle.
De to damene er **like** gamle.

Hobbyer

Fysiske aktiviteter

Trene og drive med sport/idrett
spille ballspill
fotball
håndball
basketball
tennis
gå på ski, stå på ski
gå på skøyter
danse
ri
svømme
sykle
jogge
gå på treningscenter

Sosiale aktiviteter

treffe venner
gå på besøk
gå på kafé
gå på byen
(på nattklubb/diskotek/pub/bar)
 snakke i telefonen
skype
chatte
spille spill

Kreative aktiviteter

fotografere / ta bilder
tegne
male
sy
snekre
hekle
strikke
spille teater
lage film
bake
lage mat
plante blomster
dyrke frukt og grønnsaker

Benytte kulturtilbud (gå på...)

kino
teater
konsert
fotballkamp
travbanen
bingo
museum
kunstutstilling

Friluftsliv

være i naturen
gå (på) tur
fiske
gå på jakt
plukke bær
arbeide i hagen
være på hytta

Mediebruk

lese bøker
lese aviser
se på TV
se på film
høre på radio
surfe på internett
spille dataspill
bruke sosiale medier
blogge

Musikalske aktiviteter

spille et instrument
spille i band/orkester
syng, syng i kor

Religion

Religion	Person	Gudshus
(en) bahai	en bahai	et tempel
(en) buddhisme	en buddhist	et tempel
(en) hinduisme	en hindu	et tempel
(en) islam	en muslim	en moské
(en) jødedom	en jøde	en synagoge
(en) kristendom	en kristen	ei kirke
(en) sikhisme	en sikh	en gurdwara

Utlending - utenlandsk, utlandet - utenlands

Person: **en utlending**

Adjektiv: **utenlandsk**

Adverb: **i utlandet / utenlands**

Eksempel: Jeg er **utlending** og skal bo her i over tre måneder.

Eksempel: Jeg har et **utenlandsk** pass.

Eksempel: Han er i **utlandet**. / Han er **utenlands**.

Mer om sammensatte substantiv

Sammensatte substantiv kan ha ord fra ulike ordklasser som første ledd. Substantivet er siste del av sammensetningen og bestemmer kjønnet på det sammensatte substantivet. Husk at sammensatte substantiv alltid skrives i ett ord.

Ordklasser	Elementer	Sammensatt substantiv
substantiv + substantiv	et vann + ei flaske	ei vannflaske
	en brus + ei flaske	ei brusflaske
adjektiv + substantiv	blå + et bær	et blåbær
	norsk + en lærer	en norsklærer
verb + substantiv	å hjelpe + et middel	et hjelpemiddel
	å suge + en teknikk	en sugeteknikk
preposisjon + substantiv	etter + en kontroll	en etterkontroll
	under + et liv	et underliv
adverb + substantiv	opp + ei trening	ei opptrening
	hjemme + en fødsel	en hjemmefødsel
tall + substantiv	hundre + en lapp	en hundrelapp
	ti + en krone	en tikrone
determinativ + substantiv	hver + en dag	en hverdag
	selv + et bilde	et selvbilde
pronomen + substantiv	jeg + en roman	en jeg-roman
	vi + en følelse	en vi-følelse
interjeksjon + substantiv	heia + en gjeng	en heiagjeng
	hurra + et rop	et hurrarop

Komplekse sammensetninger

Sammensetningene ovenfor består av to ledd: et forledd og et etterledd, eller mer presist: et usammensatt forledd og et usammensatt etterledd. Det finnes mange ord som er mer komplekse enn dette. Ord kan ha tre ledd:

Sammensatt forledd + usammensatt etterledd (2+1):

Elementer forledd	Elementer sammensetning	Eksempel
syk + e + hjem = sykehjem	et sykehjem + en lege	en sykehjemslege
syk + e + pleier = sykepleier	en sykepleier + et yrke	et sykepleieryrke

Usammensatt forledd + sammensatt etterledd (1+2):

Elementer etterledd	Elementer sammensetning	Eksempel
helse + søster → helsesøster	skole + ei helsesøster	ei skolehelsesøster
syk + e + pleie → sykepleie	hjemme + en sykepleie	en hjemmesykepleie

På denne måten kan man lage lange ord på norsk:

helse + fag → helsefag
 helsefag + arbeider → helsefagarbeider
 helsefagarbeider + møte → helsefagarbeidermøte

Man kan også lage enda lengre ord: helsefagarbeidermøtetidspunkt

Når ordene får mer enn 25 bokstaver, blir de vanskelige å lese.
 Da forsøker vi heller å si det som vi mener ved hjelp av flere ord:

helsefagarbeidermøtetidspunkt → tidspunkt for møtet for helsefagarbeiderne

Sammensatte adjektiv

I sammensatte adjektiv er det siste leddet et adjektiv. Forleddet kan være fra forskjellig ordklasser. Både presens og perfektum partisipp kan brukes som adjektiv. De kan også settes sammen på samme måte som andre adjektiv. De sammensatte adjektivenes følger de vanlige reglene for bøyning. Det er det siste leddet som bøyes.

Ordklasser	Elementer	Sammensatte adjektiv
substantiv + adjektiv	farge + rik	fargerik
	melk + e + hvit	melkehvit
verb + adjektiv	spille + gal	spillegal
	hjelp + trengende (partisipp)	hjelpetrengende
adjektiv + adjektiv	blå + grønn	blågrønn
	halv + full	halvfull
adverb + adjektiv	hjemme + kjær	hjemmekjær
	inn + lysende (partisipp)	innlysende
preposisjon + adjektiv	mellom + brun	mellombrun
	gjennom + våt	gjennomvåt
determinativ + adjektiv	selv + god	selvgod
	egen + mektig	egenmektig
tall + adjektiv	tre + kantet	trekantet
	fem + dobbel	femdobbelt

Siden sammensetningen er et adjektiv, kan ordet bøyes som andre usammensatte adjektiv.

en fargerik plakat
ei fargerik skjorte
et fargerikt bilde
to fargerike hus

I sammensetninger som er laget av adjektiv + adjektiv, er det bare det siste adjektivet som bøyes:

en gulgrønn hatt
ei gulgrønn veske
et gulgrønt belte
to gulgrønne epler

Noen av disse adjektivene er lange. Derfor gradbøyes de ofte med **mer** og **mest**:

Hun er spillegal.
Søsteren min er mer spillegal enn jeg
Moren vår er mest spillegal av alle.
Han er selvgod.
Broren er mer selvgod enn henne.
Faren er mest selvgod av alle.

Familieord

En kjernefamilie	
en forelder (foreldre)	ei mor en far
et barn	ei datter en sønn
En storfamilie	
en besteforelder (besteforeldre)	ei bestemor en bestefar
ei bestemor	mormor: mora til mora di farmor: mora til faren din
en bestefar	morfar: faren til mora di farfar: faren til faren din
ei tante	søstera til mora di eller faren din partneren til onkelen din eller tanta di
en onkel	broren til mora di eller faren din partneren til onkelen din eller tanta di
et søskenbarn	ei kusine: dattera til tante eller onkel en fetter: sønnen til tante eller onkel

En stefamilie	
steforeldre: ei stemor / ei bonusmor	ektefellen eller samboeren til en av dine foreldre
en stefar / en bonusfar ei stesøster / ei bonussøster	dattera til stemora di eller stefaren din
en stebror / en bonusbror	sønnen til stemora di eller stefaren din
et halvsøsken: ei halvsøster eller en halvbror	bare en av foreldrene er felles
et stebarn / et bonusbarn	barn som din samboer eller ektefelle har med sin tidligere partner
En svigerfamilie	
svigerforeldre: ei svigermor en svigerfar	mora til din partner/ektefelle faren til din partner/ektefelle
ei svigerinne / ei svigersøster	søstera til din partner partneren til broren din eller søstera di
en svoger / en svigerbror	broren til din partner
	partneren til broren din eller søstera di
ei svigerdatter / en svigersønn	kona eller ektemannen til din sønn/datter

Familieord med uregelmessig bøyning:

Entall		Flertall	
Ubestemt form	Bestemt form	Ubestemt form	Bestemt form
et barn	barnet	barn	barna
en bror	broren	brødre	brødrene
ei datter	dattera	døtre	døtrene
en forelder	forelder	foreldre	foreldrene
ei mor	mora	mødre	mødrene
ei søster	søstera	søstre	søstrene

15 E K S T R A

At - om

Vi bruker subjunksjonene **at** i indirekte tale og **om** i spørsmål.

At (fortellende setning): De tror at han kommer til Gardermoen. Rykter sier at han er i Oslo.

Om (spørsmål): Dina spør om han kommer til Gardermoen. Dina spør om han er i Oslo.

Om kan også uttrykke tvil: Hun lurer på om han kommer. Hun vet ikke om han kommer. Hun er ikke sikker på om han kommer.

Refleksive uttrykk

Verb	Eksempel
å barbere seg	Om morgenen barberer han seg.
å benytte seg av	Mange foreldre benytter seg av tilbudet på helsestasjonen i kommunen.
å beskytte seg mot	Man kan beskytte seg mot smitte ved å vaske hendene ofte.
å bevege seg	Det er viktig å bevege seg.
å røre seg	Det er viktig å røre seg.
å bestemme seg (for noe)	Cecilie har bestemt seg for å søke på en stilling på Fjordvik sykehjem.
å bry seg (om noe/noen)	Jeg bryr meg om deg.
å dreie seg om (noe)	Kurset dreier seg om bruk av IT i helsevesenet.
å forandre seg	Kroppen forandrer seg når man er gravid.
å forbedre seg	Formen hennes har forbedret seg fordi hun har begynt å trene.
å forlove seg (med noen)	I går forlovet Carolina og Christian seg. I går forlovet Carolina seg med Christian.
å forverre seg	Situasjonen forverret seg i løpet av natta.
å føle seg (+ adjektiv)	Jeg føler meg ikke helt frisk.
å gifte seg (med noen)	Carolina og Christian skal gifte seg. Carolina skal gifte seg med Christian.
å glede seg (til noe)	Cecilie gleder seg til å bli tante.
å greie seg	Kan man greie seg økonomisk uten jobb?
å klare seg	Kan man klare seg økonomisk uten jobb?
å ha/ta med seg	Alex har/tar med seg matpakke på skolen hver dag.
å ha på seg	Cecilie har på seg uniform på jobb.
å henvende seg (til noen)	Cecilie var usikker på hva hun skulle gjøre, så hun henvendte seg til sjefen.
å grue seg (til/for noe)	Carolina gruer seg til fødselen.
å holde seg	å holde seg (i form, frisk, inne, fast...) Alex må på do. Han klarer nesten ikke å holde seg. Ben er opptatt av å holde seg frisk.
å kjede seg	Alex kjeder seg litt fordi han ikke får spille dataspill.
å kle av seg (noe)	Alex må kle av seg før han skal bade.
å kle på seg (noe)	Alex kler på seg pysjen før han pusser tenner.
å komme seg	Han kom seg fort etter sykdommen.
å konsentrere seg (om noe)	Dina må konsentrere seg når hun gjør lekser.
å kose seg (med noe/noen)	Cecilie og familien hennes liker å kose seg med god mat når det er helg.
å legge på seg	Carolina har lagt på seg 2 kg.
å legge seg	Alex legger seg klokka 20 hver kveld.
å like seg i/på (+ sted)	Sami liker seg på den nye skolen.

å lære seg (noe)	Cecilie vil lære seg å lage indisk mat.
å melde seg inn i / ut av	Ben har meldt seg inn i fotballklubben i Fjordvik.
å melde seg på/av	Cecilie skal melde seg på et kurs.
å ordne seg	Alt ordner seg for snille barn!
å passe seg (for noe)	Du må passe deg for bilene på veien.
å presentere seg	Cecilie presenterte seg for den nye kollegaen.
å reise seg	Alle i kinosalen reiste seg da filmen var ferdig.
å sette seg	Hun setter seg i sofaen.
å skade seg (= å få vondt)	Åse skadet seg da hun falt.
å skaffe seg (noe)	Cecilie har skaffet seg sykkel slik at hun kan sykle til jobb.
å skamme seg (over noe)	Han skammer seg fordi han har gjort noe galt. Han er flau.
å skille seg (fra noen)	Etter at de hadde vært gift i ti år, skilte de seg.
å skynde seg	Du må skynde deg! Vi må ikke komme for seint.
å slanke seg	Hun vil gå ned i vekt. Derfor slanker hun seg.
å slå seg (få vondt, skade seg)	Åse slo seg da hun falt.
å slå seg ned (å sette seg)	Vi kan slå oss ned ved dette bordet.
å sminke seg	Om morgenen sminker Cecilie seg.
å snu seg	Ingvild snur seg 180 grader.
å sole seg	Om sommeren liker Cecilie å sole seg.
å stikke seg	Vær forsiktig, du kan stikke deg på nålen!
å støtte seg (til noe/noen)	Åse støtter seg til rullatoren når hun går.
å ta vare på seg selv	Björg kan bo alene. Hun kan ta vare på seg selv.
å trekke seg (fra noe)	Én av studentene trakk seg fra eksamen. Han ville ikke ta eksamen likevel.
å tørke seg	Etter dusjen tørker han seg.
å veie seg	Ali veier seg på badevekta.

Det + verb

På norsk bruker vi ofte setninger med det + et verb når vi snakker om noe vi kjenner eller føler. Under er ei liste med noen av disse uttrykkene.

Uttrykk: det + verb	Eksempel
det + blø	Jon fikk et sår da han falt. Det blødde litt.
det + dunke	Jeg har hodepine. Det dunker i hodet.
det + flimre	Det flimret for øynene da Sara reiste seg. Hun ble svimmel og falt.
det + ise	Det iser i tennene når jeg drikker noe kaldt.
det + kile	Aya har bursdag i morgen. Hun gleder seg. Det kiler i magen når hun tenker på det.
det + klø	Jeg fikk mange myggstikk i sommer. Det klødde hele tida.
det + renne	Hun er forkjøla. Det renner fra nesa.
det + rumle	Ali er sulten. Det rumler i magen.
det + verke	Ahmed må til tannlegen. Det verker i en av tennene hans.

Begge - både

Begge og **både** peker på to elementer

Begge oppgavene er vanskelige.

Legg merke til at **begge** kan stå alene:

Begge er lange.

Både trenger imidlertid et **og**:

Både faren min **og** mora mi er hjemme.

Det er mulig å binde sammen mer enn to ting (personer etc.) på norsk:

Både Rana, Ali, Aya **og** Sami bor i Trondheim.

Kommaregler

Vi bruker komma for at det skal bli lettere å lese. Kommareglene varierer fra språk til språk. Her er det viktigste norske reglene:

1. Komma mellom helsetninger som er bundet sammen med **og, eller, for, men**:

Cecilie dekket bordet, og Ben laget mat.
Skal vi gå på kino, eller skal vi være hjemme?
Cecilie la seg tidlig, for hun var veldig sliten.
Alex er ikke syk, men han er litt slapp.

2. Det er **ikke komma** mellom to setninger hvis siste del mangler subjekt:

Dina spiller håndball om vinteren og går på ski om vinteren.

3. Det er alltid komma foran men:

Jobben på sykehjemmet er slitsom, men veldig interessant.

4. Komma etter leddsetning som står først i en helsetning:

Fordi Ben kommer fra Frankrike, snakker han fransk med barna sine.
Når Cecilie har dagvakt, lager Ben frokost.
Før Cecilie begynte som sykepleier på Fjordvik sykehjem, jobbet hun på sykehuset i Fjordvik.

5. Komma mellom ledd i oppregning hvis det ikke står noen konjunksjon mellom ordene.

Foran **og** i oppramsing skal det ikke være komma:
Cecilie kjøpte agurk, tomat, paprika, ruccola og avokado til salaten.

6. Komma i desimaltall:

Hoda har 38,5 grader Celsius i feber.

7. Komma før og etter navn og tiltaleord, svarord og utropsord.

Cecilie, kan du komme hit?
Ja, det skjønner jeg godt.
Hei, er du hjemme?

Sammensatte verb

Vi lager sammensatte verb på samme måte som vi lager sammensatte substantiv. I sammensatte verb står verbet til slutt. Det første leddet kan være fra forskjellige ordklasser.

Elementer	Sammensatt verb
et støv + å sugе	å støvsuge
gjennom + å føre	å gjennomføre

De sammensatte verbene bøyes på samme måte som det ikke-sammensatte verbet.

infinitiv	presens	preteritum	presens perfektum
å sugе	suger	sugde	har sugd
å støvsuge	støvsuger	støvsugde	har støvsugd
å føre	fører	førte	har ført
å gjennomføre	gjennomfører	gjennomførte	har gjennomført

Mange sammensatte verb består av verb + adverb eller verb + preposisjon. Dette kalles også verb + partikkel. De forskjellige partiklene endrer vanligvis verbets betydning.

Verb	partikkel	Verb	partikkel
å slå	på	å holde	på
	av	å stå	
	til	å tenke	
	an	å lure	
	ned	å sitte	
	opp	å hoppe	
	ut	å kjøre	
	inn	å se	
	gjennom	å finne	

Her bøyes verbet på vanlig måte:

infinitiv	presens	preteritum	presens perfektum
å slå på	slår på	slo på	har slått på
å slå av	slår av	slo av	har slått av

Løst og fast sammensatte verb

I verbene over er verb og partikkel to frittstående ord. Vi kaller slike verb løst sammensatte verb.
I fast sammensatte verb skrives de to delene sammen:

å inngå, å gjennomgå, å medgå, å avgå, å pågå

Disse verbene bøyes som ett ord:

infinitiv	presens	preteritum	presens perfektum
å inngå	inngår	inngikk	har inngått
å pågå	pågår	pågikk	har pågått

Noen verb finnes både som løst og fast sammensatte verb:

Løst sammensatt: å gi ut

Fast sammensatt: å utgi

I noen tilfeller har løse og faste sammensetninger samme betydning:

Fast sammensatt verb	Betydning	Løst sammensatt verb	Betydning
å utgi	å publisere	å gi ut	å publisere
å underskrive	å signere	å skrive under	å signere

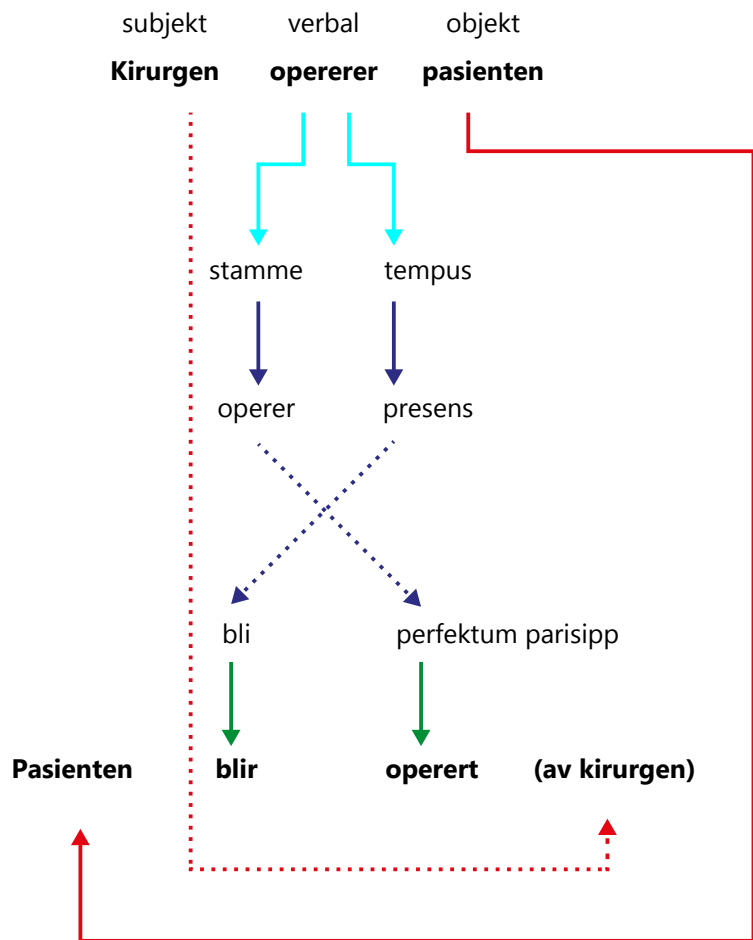
I noen tilfeller har løse og faste sammensetninger ulik betydning:

Fast sammensatt verb	Betydning	Løst sammensatt verb	Betydning
å påstå	å si; å hevde	å stå på	å fortsette å gjøre noe
å oppdra	å lære opp (et barn) sosialt	å dra opp	å trekke noe opp

Alle disse verbene bøyes på samme måte som det ikke-sammensatte verbet:

infinitiv	presens	preteritum	presens perfektum
å gi ut	gir ut	gav ut	har gitt ut
å utgi	utgir	utgav	har utgitt
å skrive under	skriver under	skrev under	har skrevet under
å underskrive	underskriver	underskrev	har underskrevet
å dra opp	drar opp	dro opp	har dratt opp
å oppdra	oppdrar	oppdro	har oppdratt
å stå på	står på	sto på	har stått på
å påstå	påstår	påsto	har påstått

Era aktiv til passiv

0) Les setningen

- 1) Identifisere subjekt - verbal - objekt
- 2) Verbal: Identifisere stamme og tempus i det finite verbet
- 3) Introduser verbet **å bli**
- 4) a) **bli** pluss tempus fra 2)
b) endre det finite verbet til perfektum partisipp
- 5) Objektet i 0) flytter til subjekts plass
- 6) Subjektet i 0) settes bak preposisjonen **av** (av+subjekt)
- 7) **av+subjekt** blir en del av setningen hvis det er nødvendig informasjon

